business online

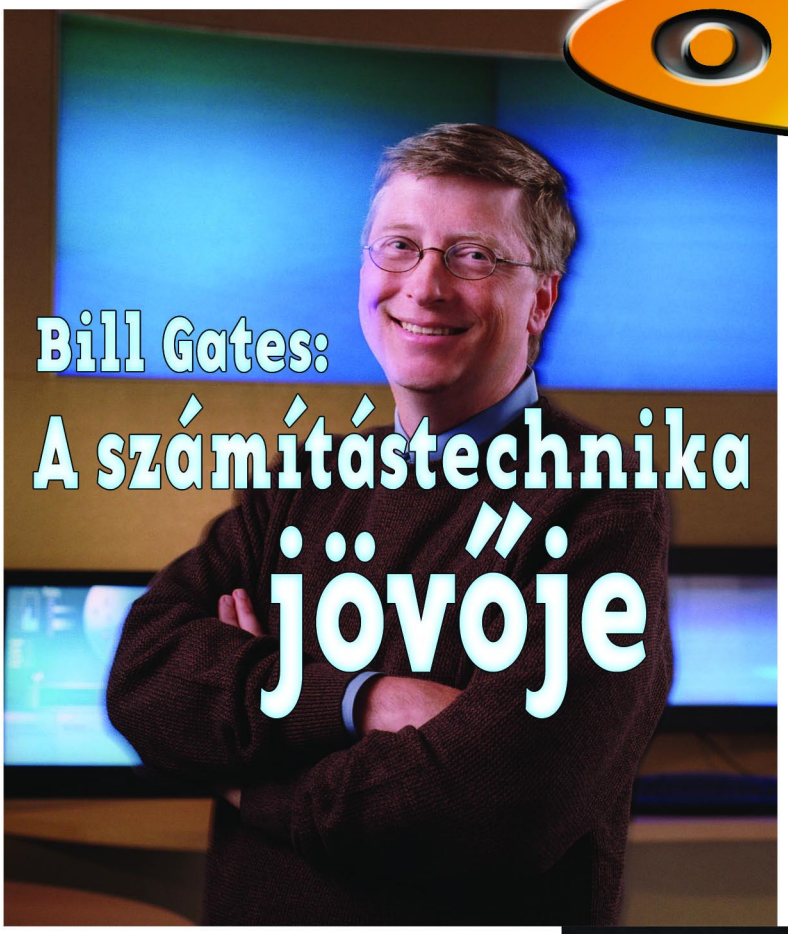

Bill Gates: A számítástechnika jövője

ÁRA: 975 FT
04/12

Keveset tudnak az IT-cégek a marketingről?

Varga Zsolt, a Perfekt Power ügyvezetője

Fényképek és zene a zsebben

Az Apple bemutatta az iPod Photót

NAVA: na, vajon mi sül ki ebből?

Rádió- és tévéműsorok digitális archívuma

9 771416 505007 04120

CRM / ERP / ELEKTRONIKUS KERESKEDELEM / E-GAZDASÁG / ONLINE PÉNZÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK

MOBILTELEFÓNIA / INTERNETSTRATÉGIA / TUDÁSMENEDZSMENT / PROJEKTMENEDZSMENT / BI

Szerkesztőség:

Széll András aszell@prim.hu
főszerkesztő

Fábián Gábor gfabian@prim.hu
olvasószerkesztő

Fekete Gizella gfekete@prim.hu
rovatszerkesztő (Tanácsadó)

Mészáros Péter pmeszaros@prim.hu
hírszerkesztő

Henger Attila henger@prim.hu
tördelőszerkesztő

Hirdetésfelvétel:

Henger Ágnes agika@prim.hu
hirdetési igazgató Tel.: 0620-9343-077

Walkó Boglárka bwalko@prim.hu
Tel.: 0630-9840-226

Kiadja:

Adverticum Rt. www.prim.hu
1118 Bp., Ugron Gábor u. 35.

Szabó Hédy hszabo@prim.hu
felelős vezető Tel.: 248-3230

A kiadó a MATESZ tagja.

A magazin ára: 975 Ft

Előfizetési díj egy évre: 7800 Ft

Megrendelhető:

levélben, faxon vagy e-mailben

Kiss Éva ekiss@prim.hu
Tel.: 248-3230
Fax: 248-3250

Írásaink szerzői jogvédelem alatt állnak. Mindennemű utánközléshez vagy elektronikus rendszerben való tároláshoz a kiadó hozzájárulása szükséges.

Nyomja: RO-LA Kft.
Felelős vezető: Rózsavölgyi Sándor
Telefon: 06-28-483-118

HU ISSN 1416 5058

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az
»OBSERVER«
BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11. • Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@observer.hu • http://www.observer.hu

A technomédia születése

A média meghatározó szerepe a kezdetektől fogva, hogy eladjon hallgatóinak, nézőinek, olvasóinak. Eladjon vallási vagy politikai koncepciókat, és természetesen eladjon fogyasztói javakat. Csak e szerep beteljesítése teszi érvényessé többi funkcióját: a szórakoztatást, a tájékoztatást, a nevelést és az értékformálást.

A napjainkban olyan sokat emlegetett médiakonvergencia így nem pusztán arról szól, hogy egy mobiltelefonon már napilapokat olvashatunk, vagy tévéműsorokat nézhetünk. A folyamat lényege, hogy mivel a különböző eszközök révén egyre inkább a média fogyasztójává válunk, egyre több csatornán vagyunk megszólíthatók is. A médiakonvergencia tehát elsősorban az eladás konvergenciájáról szól.

Tagadhatatlanul a technológiai fejlődés tette lehetővé, hogy a konvergencia ilyen élesen jelentkezzen napjainkban.

Ma a legtöbb médium egyetlen vagy alig néhány chipben testesül meg. Így a mobiltelefonok átalakítása FM-rádióvá vagy digitális fényképezőgéppé pusztán néhány áramkör, szenzor és chip beépítését jelenti. Az új mobiltelefonokkal – ha ugyan még jogos ezt a megnevezést alkalmazni ezekre az eszközökre – nézhetünk tévéműsort vagy videofilmet, hallgathatunk rádiót, kereshetünk az interneten, levelezhetünk, vásárolhatunk, vagy azonosíthatjuk földrajzi pozíciónkat.

A „csak egy chip" koncepciójának megvalósulása ugyanakkor azt is jelenti, hogy óriási verseny kezdődött világszerte, méghozzá olyan verseny, amelyben a média és az informatika karöltve vesz részt. Így ma a fogyasztó kognitív döntési mezőjében egy discman, egy PDA vagy egy digitális fényképezőgép gyártója jó eséllyel kerül szembe egy mobiltelefon előállítójával, és lesz például a Kodak digitális kamerájának vásárlási alternatívája a Nokia mobiltelefonja.

Ennek a versenynek általánosságban azok a technológiai, informatikai gyártók lesznek a nyertesei, amelyek szövetséget tudnak kötni a média világával, és így az általuk gyártott eszközök mellé megfelelő szolgáltatásokat tudnak csatolni (csengőhangletöltés, MMS-hírek, on-demand video, e-mail stb.).

Speciálisabb szabályt felállítva: a jelenleg zajló konvergenciaversenyt azok a gyártók fogják megnyerni, amelyek az emberi szükségletek hierarchiájában a legalapvetőbbekre kihegyezett termékeket gyártanak, majd azokba integrálják a magasabb szükségleteket kielégítő funkciókat is. Így ha tippelnem kell, hogy a mobiltelefonok kiszorítják-e majd a piacról az alacsony kategóriás digitális fényképezőgépeket, akkor a válaszom igen. Kommunikációs szolgáltatásokra ugyanis hamarabb szükségünk van, mint a digitális fényképezőgépekhez csatoltakra. Ezért először megvásároljuk a mobiltelefonálásra alkalmas eszközt, és ha abban elég jó rádiót, MP3-lejátszót, digitális kamerát, határidőnaplót találunk, akkor ez utóbbiakat már nem fogjuk megvásárolni külön eszközként.

Ha pedig kimondjuk, hogy a technológiai versenyt az a gyártó nyeri, amely a legjobb alkut köti a médiával, akkor azt sem túl nagy merészség állítani, hogy a médiaversenyt az nyeri, aki a lehető legátfogóbb módon tudja felhasználni a technológia által biztosított csatornákat.

Az új tömegmédia így már nemcsak az adott médium és a hallgatók közötti kapcsolat interaktívvá válását jelenti, hanem betör az ember és ember közötti kommunikációba is, ahol pedig semmi keresnivalója nem lenne. (Elég, ha a mobilszolgáltatók által küldött SMS- reklámra vagy az ingyenes e-mail szolgáltatók által a levelekbe fűzött reklámszövegre utalunk.)

És ez jelenti az igazi médiakonvergenciát. A technológiai gyártók a média kegyeit keresik, hogy el tudják adni termékeiket. A média a technológiai gyártók szövetségére vágyik, hogy minél több csatornán tudja eljuttatni üzeneteit a fogyasztókhoz. Az eredmény pedig az, hogy megszületett, és életünk minden egyes percét, minden egyes dimenzióját átszövi a technomédia, amelynek egyszerűsített üzenetei nyomán alakulnak ki az új generációk értékrendjei.

SZÉLL ANDRÁS

2004.12

„A víziót nem szabad összekeverni a termékfejlesztéssel. A víziók soha nem konkrét termékfejlesztési irányokat fogalmaznak meg. Az igaz, hogy a cég általános irányát a vezetésnek kell meghatároznia, de a konkrét termékfejlesztések során nagy szükség van a piaci visszacsatolásra."

A Business Online 12. számának tartalma

aktuális ◊

A technomédia születése 3.

Hírek 6.

Jövőre 20 milliárd forint jut informatikára 10.

Bill Gates: A számítástechnika jövője 12.

Keveset tudnak az IT-cégek a marketingről? 14.
Interjú Varga Zsolttal, a Perfekt Power ügyvezetőjével

Tartalmas és barátságos 18.

Kézzelfogható konvergencia 21.

5. E-learning Fórum 24.
Szabványokkal a szigetmegoldások egyesítéséért

Rádió- és tévéműsorok digitális archívuma 26.
NAVA: na, vajon mi sül ki ebből?

Minősített hitelesítés és időpecsét 28.
A Matáv az új gazdaságban

Piackutatás az internetezők utazási szokásairól 30.

szabadidő ◊

Behálózva: 32.
Pilvein Péter rendőrfőhadnagy, az ORFK Nemzeti Nyomozóiroda Elemző, Értékelő és Internetfigyelő Osztályának főelőadója

Fényképek és zene a zsebben 36.
Az Apple bemutatta az iPod Photót

36.

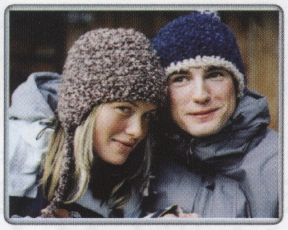

Az iPod Photo 40 és 60 gigabájtos változatban készül, amely akár 10 vagy 15 ezer dalt is képes tárolni; továbbfejlesztett akkumulátora pedig már 15 órányi zenelejátszást vagy 5 órányi diaporáma-bemutatót is lehetővé tesz. A készülék képernyője színes, és kifejezetten éles képet biztosít, így minden világításban jól látszanak a fotók.

38.

Talán a blog egyszerű és gyors elindítása az, ami a politikusokat vonzza, de lehet, hogy a csekély fejlesztési költségek, amelyek csak a blog stratégiai tartalomkialakításában tükröződnek vissza. A politikai PR-tanácsadók hiszik, hogy a blog közvetlensége és stílusa az, ami hitelessé teszi a jelöltet a választópolgárok szemében.

Szavazz rám! 38.
A blog politikai PR-értéke

üzlet ◊

Pályázat a digitális iskolákért 42.

Fizetésemelés cafeteriával? 44.
A várható haszon elemzése elengedhetetlen

Symantec 2005 46.

Novell Linux Desktop 48.

tanácsadó ◊

Európa, 2004: 50.
Szoftverek és szabadalmak

Messze, mégis pórázon (II) 58.
Az outsourcing-éllovasok tapasztalatai

Felhasználóazonosítás 61.
Kulcs az e-kormányzat megvalósításához

Bitek vagy irathalmok? 62.

Dokumentumkezelés 65.
EU-ajánlások, hazai válaszok

ajánló ◊

Rendezvénynaptár 66.

Üzlet

AMERIKÁBAN 2007-IG ADÓMENTES AZ INTERNETHASZNÁLAT

George W. Bush amerikai elnök aláírta azt a törvényt, amely 2007-ig adómentessé teszi az internet-hozzáférést az Egyesült Államokban, egyben pedig kiterjeszti annak hatályát a széles sávú kapcsolatra is.

http://hirek.prim.hu/cikk/43230/

2010-IG 24 MILLIÁRD CHIPGYÁRTÁSRA

A Samsung a nagyarányú befektetéstől azt várja, hogy az LCD-kijelzők és a memóriachipek után a hordozható eszközökhöz gyártott mobilchipek terén is vezető szerephez juthat 2007-ig.

http://hirek.prim.hu/cikk/43231/

DECEMBERBEN CHIPKÁRTYAOSZTÁS AZ ELEKTRONIKUS ADÓBEVALLÁSHOZ

A következő év januárjától Magyarország több mint tízezer legnagyobb adózója már interneten, elektronikus aláírással hitelesítve teljesíti adóbevallási és adatszolgáltatási kötelezettségeit. Az APEH decemberben adja át elektronikus bevallást készítő, úgynevezett eBEV-es ügyfeleinek a megfelelő chipkártyát.

http://hirek.prim.hu/cikk/43221/

KISZÁLL A PC-ÜZLETÁGBÓL AZ IBM?

A New York Times értesülése szerint a számítógépgyártás úttörője, az IBM PC-üzletágának eladásáról tárgyal több potenciális vevővel. A riport szerint a pályázók között van a kínai Lenovo és még legalább egy versenytárs PC-gyártó.

http://hirek.prim.hu/cikk/43205/

ÚJ UPDATE-LEÁNYVÁLLALAT BUDAPESTEN

Az Update Software AG, az ügyfélkapcsolat-kezelő (CRM) megoldások vezető európai gyártója megalapította 100 százalékos tulajdonában lévő budapesti leányvállalatát. Az iroda megnyitása újabb mérföldkövet jelent az Update kelet-európai stratégiájában.

http://hirek.prim.hu/cikk/43188/

MEGKEZDŐDÖTT A 32,6 MILLIÁRDOS OSZTALÉK KIFIZETÉSE

A Microsoft most kezdi az amerikai vállalati történelem legnagyobb, 32,6 milliárd dolláros osztalékkifizetését. A monstre akció során *Bill Gates* cégfőnök is megkapja részvényei után a maga 3,3 milliárd dolláros osztalékát.

http://hirek.prim.hu/cikk/43186/

A BT NYERTE AZ EU-S HÁLÓZATÉPÍTÉSI TENDERT

Az EU Informatikai Főigazgatósága (DIGIT) bejelentette, hogy az unió a British Telecomot bízza meg a legfontosabb szervezetek, így például az Európai Bizottság, illetve az Európai Parlament új informatikai és kommunikációs hálózatának kiépítésével.

http://hirek.prim.hu/cikk/43168/

GLOBÁLIS IT-SZERVEZET A SZEGÉNYEBB ORSZÁGOK FELZÁRKÓZTATÁSÁÉRT

Az ENSZ olyan nemzetközi információtechnológiai szervezet felállítását tervezi, amely elősegítené és koordinálná a fejlődő országokba irányuló technológiai beruházásokat.

http://hirek.prim.hu/cikk/43104/

ÚJRA PC-KET GYÁRT A PHILIPS

A holland székhelyű elektronikai óriás még a 90-es évek elején vonult ki a PC-gyártásból, most azonban minden hírverés nélkül bemutatott hat új modellt.

http://hirek.prim.hu/cikk/43076/

200 MILLIÓ DOLLÁRBA KERÜL A HP-NEK A LEÉPÍTÉS

A Hewlett-Packard 2005-ben felülvizsgálja részlegeinek hatékonyságát, és az ennek eredményeképpen elbocsátandó munkaerő leépítése várhatóan 200 millió dollárba, vagyis részvényenként 4 centbe fog kerülni a vállalatnak.

http://hirek.prim.hu/cikk/43040/

ÚJ KERESKEDELMI IGAZGATÓ A 3COM MAGYARORSZÁGNÁL

A kinevezett *Erdős Balázs* 28 éves villamosmérnök, bankinformatikus, közgazdász. Feladata a Fast Ethernet-eszközök szegmensében már piacvezető 3Com magyarországi pozícióinak megszilárdítása a Gigabit Ethernet-piacon, valamint a cég új routercsaládjainak és biztonsági megoldásainak széles körű elterjesztése.

http://hirek.prim.hu/cikk/42996/

A PEOPLESOFT ISMÉT ELUTASÍTOTTA AZ ORACLE AJÁNLATÁT

A PeopleSoft igazgatótanácsa ismét elutasította az Oracle immár 9,2 milliárd dolláros átvételi ajánlatát, továbbra is elégtelennek minősítve az egy részvényért ígért 24 dollárt.

http://hirek.prim.hu/cikk/42991/

FINNORSZÁG GAZDASÁGA A LEGVERSENYKÉPESEBB

A Világgazdasági Fórum (WEF) októberben megjelent Globális versenyképességi jelentése szerint a tavalyi évhez hasonlóan idén is Finnország érdemelte ki a legversenyképesebb gazdaság címét. A második helyen az Egyesült Államok áll, majd Svédország, Tajvan, Dánia és Norvégia következik.

http://hirek.prim.hu/cikk/42964/

350 MILLIÓ VÁLLALATIRÁNYÍTÁSI RENDSZEREK FEJLESZTÉSÉRE

Az uniós informatikai pályázatokat elbíráló hatóság döntése értelmében újabb 16 magyarországi kis- és középvállalkozás kap támogatást elektronikus üzleti rendszerének korszerűsítéséhez. A nyertes cégek mintegy 350 millió forinthoz jutnak hozzá, így összesen 700 millió forintnyi beruházás valósul meg.

http://hirek.prim.hu/cikk/42956/

TAGOKAT TOBOROZ AZ ELEKTRONIKAI HULLADÉKOK KEZELÉSÉT KOORDINÁLÓ SZERVEZET

Az elektronikai hulladékokra vonatkozó termékdíj-törvény 2005. januártól az elektronikai termékeket gyártó és forgalmazó cégeket termékdíj fizetésére kötelezi. Termékdíjmentesség, illetve jelentős költségmeg-

takarítás csak egy hulladékkezelést koordináló közhasznú szervezet megalakításával érhető el.
http://hirek.prim.hu/cikk/42939/

536 MILLIÓ DOLLÁROS MICROSOFT–NOVELL-KIEGYEZÉS

A Microsoft és a Novell régóta húzódó jogi vitájában sikerült előrelépést elérni: a megállapodás értelmében a Microsoft 536 millió dollár kártérítést fizet riválisának. A vita eredetileg amiatt tört ki, hogy a Novell NetWare operációs rendszeréből a vállalat szerint a Microsoft engedély nélkül emelt át részleteket saját termékeibe, ám a konfliktus hamar a szoftveróriás elleni trösztellenes vitába torkollott.
http://hirek.prim.hu/cikk/42729/

A VÁLTOZÁS ÉVE AZ INTELNÉL

Az Intel igazgatótanácsa *Paul Otellinit* választotta meg a vállalat új vezérigazgatójának, és egyben közölte, hogy a cégnél 2005 a vállalati átalakulás és a menedzsment újraszervezésének éve lesz.
http://hirek.prim.hu/cikk/42795/

A HTCC MEGSZEREZTE A PANTEL KISEBBSÉGI RÉSZESEDÉSÉT

Az Egyesült Államokban bejegyzett Hungarian Telephone and Cable Corp. (HTCC) bejelentette, hogy lezárta az ügyletet, melynek során átvette a PanTel Rt. két kisebbségi tulajdonosának együttesen 24,9 százalékos részesedését. A cég ezzel megtette az első lépést afelé, hogy megszerezze a PanTel egészét.
http://hirek.prim.hu/cikk/42780/

MEGOLDÁS

SVÁJCBAN POLGÁRJOGOT NYERT AZ E-SZIGNÓ

Január 1-jétől Svájcban a saját kezű aláírással egyenértékűnek tekintik az elektronikus szignót, azaz szerződéseket lehet majd kötni számítógépes levelezés útján.
http://hirek.prim.hu/cikk/43216/

SZTAKI–HUMANSOFT: BIZTONSÁGI MEGOLDÁS LINUX-PLATFORMON

A közelmúltban elkészült megoldás, amelyet főleg a kis- és középvállalatoknak kínálnak, a hagyományos intézményi szolgáltatások terén nyújt kiváló spam- és vírusvédelmet, valamint webszolgáltatást.
http://hirek.prim.hu/cikk/43194/

KORSZAKVÁLTÁS A BÉRSZÁMFEJTÉSBEN

A Nexon legfontosabb termékének, a Berenc bérügyviteli rendszernek októberben jelent meg új, immár Windows alapú verziója, a nexONBÉR. Ezzel a következő két évben várhatóan több mint egymillió magyar munkavállaló bérszámfejtése kerül át Microsoft-platformra.
http://hirek.prim.hu/cikk/43111/

OKI: SZÍNES FESTÉKKAZETTÁK ÉS FÉNYHENGEREK BECSERÉLÉSE

November 25. óta típustól függően nettó 500–2000 forintos kedvezménnyel vásárolhat színes festékporos kazettát, illetve fényhengert az a felhasználó, aki Oki LED-nyomtatójának kiürült, illetve használt színes kellékét visszaviszi a kijelölt kereskedőkhöz. Ezzel a lépéssel az Oki Kft. a régióban elsőként hazánkban vezeti be környezetvédelmi politikájának ezt az elemét.
http://hirek.prim.hu/cikk/43151/

SUBA: AZ OTP ROMÁNIÁBAN, AZ MKB ITTHON VEZETI BE

Az OTP a hazai bevezetés kedvező tapasztalatai után romániai pénzintézetében is alkalmazza az MKB által most bevezetendő SUBA (Standard Universal Banking Application) banki ügyintézői rendszert. A Magyarországon működő pénzintézetek az új elektronikus banki szolgáltatási csatornák kialakításával követték a világ más tájain tapasztalható trendet.
http://hirek.prim.hu/cikk/43115/

SYNERGON: AUTENTIKÁCIÓS RENDSZER AZ MFB-NEK

A Synergon Informatika Rt. a Magyar Fejlesztési Bank Rt.-vel kötött szerződése alapján felhasználói azonosítást biztosító és adatvédelmet megerősítő biztonsági megoldást alakított ki. A kritikus adatok biztonságának fokozása érdekében indított projekt teljes mértékben megfelel az üzleti és biztonsági igényeknek.
http://hirek.prim.hu/cikk/43066/

BÉREN KÍVÜLI JUTTATÁSKÉNT INTERNETUTALVÁNY

A tavaly megváltozott adótörvények sűrűjében sok vállalat észre sem vette, hogy új, a korábbiaknál kedvezőbb lehetőség nyílt a béren kívüli juttatások területén: 2003. január 1-je óta a cégek otthoni internet-hozzáféréssel is támogathatják dolgozóikat.
http://hirek.prim.hu/cikk/43046/

MEGATREND: BIZTONSÁGI PROJEKT PAKSON

A Megatrend szerződést írt alá a Paksi Atomerőmű Rt.-vel, amelynek értelmében biztonsági auditot végez a társaságnál, majd bevezeti saját fejlesztésű iSeeSec adatbiztonsági auditrendszerét. A cél a Paksi Atomerőmű ügyviteli informatikájának adatbiztonsági korszerűsítése, a vállalat információvédelmi törekvéseinek támogatása.
http://hirek.prim.hu/cikk/42999/

ÜZLETI SZOLGÁLTATÁS-MENEDZSMENT BMC MÓDRA

Vállalatvezetőknek szóló üzleti szolgáltatásmenedzsment (Business Service Management – BSM) rendezvényén a BMC bejelentette, hogy új, integrált megoldásokkal bővítette ki nagygépes BSM-támogatását.
http://hirek.prim.hu/cikk/42953/

A SUN BEMUTATTA A SOLARIS 10-ET

A Sun állítása szerint a nagy teljesítményű, kormányok, bankok és távközlési cégek rendszereire szabott, Unix alapú operációs rendszer 10-es változata több mint 600 újdonsággal rendelkezik elődjéhez képest.
http://hirek.prim.hu/cikk/42863/

Jövőre 20 milliárd forint jut informatikára

A 2005-ös költségvetésben 20-22 milliárd forint jut informatikai beruházásokra. Ebből kiépítik a Közhálót, vagyis széles sávú internetkapcsolatot biztosítanak a közintézményeknek, további 4 ezer eMagyarország pontot hoznak létre, felépítik a Jövő Házát, illetve megvalósítják a Nemzeti Digitális Adattárat és a Nemzeti Audiovizuális Archívumot.

Az informatikai tárca összköltségvetése mintegy 40 milliárd forint, ebből 20-22 milliárd jut a programokra, 15 milliárd a saját bevétellel működő Nemzeti Hírközlési Hatóságra, illetve a minisztérium fenntartására – mondta *Kovács Kálmán* kormányszóvivői tájékoztatóján. A miniszter úgy fogalmazott: „az információszabadság megteremtheti, elősegítheti az igazságos Magyarország létrehozását, az információszabadság lehet az az erő, amely a XXI. században a magyar modernizáció hajtóerejévé válhat."

A tervek szerint 2006-ra kiépítik a Közhálót, amelyre a költségvetés 2005-ös tervezetében 7,6 milliárd forint áll rendelkezésre. Az első fázisban, 2005-ben 2530 település 7300 intézményét – általános iskolák, középiskolák és önkormányzatok – látják el széles sávú internetkapcsolattal, a második lépcsőben pedig további 3200 orvosi rendelő, kórház, kulturális intézet és közkönyvtár jut internetkapcsolathoz. 1,2 milliárd forintból tovább fejlesztik az eMagyarország programot, s ennek keretében – a már meglévő több mint 2 ezer mellé – további 4 ezer eMagyarország pontot hoznak létre.

A miniszter hangsúlyozta, hogy fejleszteni kell a közösségi internet-hozzáférést, mert Magyarországon jelentős aránytalanság tapasztalható a hozzáférések tekintetében a főváros javára. Ebből a szempontból kettészakadt az ország: 4 millió emberből kerül ki az internethasználók 85 százaléka, és 6 millióból a 15 százaléka. A tárca szándéka szerint 2006-ra megtízszereződik a közösségi internet-hozzáférések száma. „A Millenárison felépítjük a Jövő Házát, a XXI. század innovációs, kulturális és oktatási központját. Létrehozzuk a Nemzeti Digitális Adattárat és a Nemzeti Audiovizuális Archívumot" – közölte Kovács Kálmán. Ezekre a programokra összesen 2,2 milliárd forint jut, ugyanakkor a Millenáris Park A épületének értékesítéséből további bevételre számítanak.

Az ismertetés szerint a Jövő Háza a XXI. századi technológiát és kultúrát mutatja majd be interaktív játszóházzal, a Nemzeti Digitális Adattárban pedig hozzáférhető lesz az egész Kárpát-medence kulturális tudásanyaga. Az informatikai miniszter szerint a cél az, hogy 2006-ra megnégyszereződjön az internetezők száma, s minden negyedik magyar háztartásban legyen internetkapcsolat, amit az is elősegít, hogy a tárca számításai szerint addigra 15 százalékkal, 5-6 ezer forintra csökkennek a széles sávú internetszolgáltatás havidíjai.

Kovács Kálmán kitért arra is, hogy a költségvetésben 400 millió forint jut az elektronikus szolgáltatások, így az eTár és az eAláírás program fejlesztésére, az információtechnológiai piac ösztönzésére pedig 450 millió forintot fordítanak. „Célunk, hogy a tudásgazdagság a tudásgazdaság részévé váljon" – mondta, hozzátéve, hogy Magyarország az IT-szektor állapotát tekintve kiemelkedik a volt szocialista országok közül. Továbbá a minisztérium nem tartja összeegyeztethetőnek a versenyszabályokkal azt a hűségnyilatkozatot, amelyet többek között a mobilszolgáltatók kérnek, ezért a tárca tervezi annak tiltását is.

BILL GATES:
A számítástechnika jövője

Ha a technológia jövőjéről esik szó, kevés hitelesebb forrás létezik Bill Gatesnél, *a technológiai ágazat legendás alakjánál, akinek jövőre vonatkozó elképzelései a történelem egyik legsikeresebb vállalatának létrejöttéhez vezettek. A Micronews, a Microsoft vállalati újságja lehetőséget kapott rá, hogy néhány kérdést tegyen fel a cég vezető szoftvertervezőjének az előttünk álló évekről. Az interjút az ő engedélyével közöljük.*

ROB KNIES

– Ha megkérdeznénk az emberektől, hogy mi a legfontosabb dolog, amellyel a Microsoft hozzájárult a technológiai ágazat fejlődéséhez, mindenkinek a Windows jutna eszébe. Ön szerint melyik technológia fogja meghatározni az elkövetkező évtizedeket?

– Nem hiszem, hogy az egy konkrét technológia lesz. Először is azért nem, mert minden erőnkkel azon dolgozunk, hogy kiterjesszük a számítástechnika hatókörét. Életünket egyre több intelligens, sokoldalú, összekapcsolható eszköz veszi körül, mint például a Smartphone készülékek, a Tablet PC vagy a Media Center. Ezek az eszközök legalább annyira átalakítják majd életünket, mint amennyire a grafikus kezelőfelület tette az 1980-as években. A Windows-platformra építve jelentősen ki tudjuk bővíteni az ilyen jellegű eszközök szolgáltatásainak körét, használóik a digitális világ minden előnyét élvezhetik, bárhol is legyenek.

Másodsorban azért nem beszélnék egy konkrét technológiáról, mert jelentős energiát és erőforrásokat fordítunk olyan alapkutatásokra, mint például a természetes kezelőfelületek, a gépi tanulás, az automatikus fordítás és a megosztott számítástechnika új lehetőségeinek keresése. Reméljük, hogy ezek a beruházások hamarosan meg fognak térülni, és az általunk elért kutatási eredmények alapjaiban át fogják alakítani a számítógép-használat módját.

– Pár hónappal ezelőtt bejelentették, hogy várhatóan 2006-ban fog forgalomba kerülni a Longhorn, a Windows következő változata. Mennyire fontos ez a változat a verziók sorában, illetve mi fog történni a kiadásáig hátralévő időszakban?

– A Longhorn minden tekintetben nagy áttörést hozó termék lesz: sokkal több újdonságot fog kínálni, mint bármely eddigi megoldásunk. Azzal, hogy 2006 végére hozzáférhetővé kívánjuk tenni a Windows forradalmian új verzióját, és hogy külön szállítjuk az Avalon és az Indigo összetevőt, a fejlesztők számára megteremtjük a lehetőséget, hogy hamarabb elkészítsék alkalmazásaik következő generációját, és készen álljanak a Longhorn új lehetőségeinek kiaknázására.

A Longhorn egyértelműen a jövőnk alapja, de jelenleg sincs hiány olyan termékekben, amelyek felkelthetik ügyfeleink érdeklődését. A Media Center révén átalakítjuk a digitális szórakozás világát, a SharePoint, az RTC (Real Time Collaboration – Valós Idejű Együttműködés) és a hozzájuk hasonló termékek segítségével megváltoztatjuk a munkavégzés jelenlegi formáit, és egyre kifinomultabb önellenőrzésre képes vállalati rendszereket építünk ki.

– Vezető szoftvertervezőként rendszeres kapcsolatban áll a Microsoft kutatórészlegeivel. Említene néhányat a legérdekesebb fejlesztések közül?

– A Microsoft Researchtől származó ötletek közül jó néhány már jelen van a piacon is – jó példa erre az a spamszűrő-technológia, amely már az Exchange-ben és a Hotmailben is működik. A legérdekesebb projektek azonban a számítástechnika olyan területeire vonatkoznak, amelyeket eddig meghódíthatatlannak hittünk. Olyan elméletek és feltevések születnek, amelyek eredménye csak sok év múlva lesz látható. A MyLifeBits projekt például azt vizsgálja, hogy mi történne, ha egy átlagos számítógép tárolókapacitása képes lenne az egész emberi életút digitális rögzítésére. Pekingi laboratóriumunk a számítógépes grafika terén ér el jelentős előrelépést, de a természettudomány világában is számos érdekes munka zajlik. Ilyen például az a projekt, amely gépi tanulással segíti a lehetséges HIV-oltóanyagok kiértékelését.

– Mit kell tennie a Microsoftnak azért, hogy hasonlóan „menőnek" számítson, mint mostanság például a Google és az Apple?

– Sokkal tágabb összefüggésben tekintünk a technológia trendjeire, például a keresés és a digitális szórakozás terén, és céltudatosabban fektetünk be olyan termékekbe, szolgáltatásokba, illetve platformokba, amelyek a felhasználók széles körének nyújtanak előnyöket. A keresők területén olyan technológián dolgozunk, amelynek segítségével gyorsan és magától értetődő módon megtalálhatók a keresett válaszok és információk – a PC-n, a vállalati intraneten és az interneten egy-

aránt. Az új MSN Search szolgáltatás csak az út elejét jelenti. A digitális szórakoztatás területén pedig szerintem egyértelmű, hogy nyerő stratégiával rendelkezünk: elég megnézni a Windows-platformra épülő újszerű készülékek egyre szélesedő körét vagy azt, hogy hányféle módon használhatók szoftvereink a zene és a mozgókép lejátszására, a fényképek bemutatására. Hosszú távon jelentős összegeket áldozunk olyan szoftverek előállítására, amelyek mindenki számára vonzóbbá és hasznosabbá teszik a digitális világot. Szerintem ez remek dolog.

– Úgy tartják, hogy a *Moore*-törvény – amely szerint durván 18 havonta megduplázódik a processzorok feldolgozási kapacitása – még legalább egy évtizedig érvényben marad. Mi, felhasználók mit fogunk kezdeni ezzel a hihetetlen feldolgozási kapacitással?

– Nemcsak a feldolgozási kapacitás nő. A hálózati sávszélesség, a grafikus képességek és a tárolókapacitás egyaránt exponenciálisan bővül. Ennek köszönhetően szinte minden elképzelhető készülékben megjelenhet az a teljesítmény és azok a csatlakozási lehetőségek, amelyek ma a PC-t jellemzik. Hatalmas mennyiségű adat tárolható mindenhol, ahol szükség van rá, és bámulatba ejtően valósághű képek jeleníthetők meg mind a karórányi, mind az egész falat befedő képernyőkön. Ez óriási lehetőség a Microsoft számára, hiszen a világon rengeteg intelligens szoftverre lesz szükség ahhoz, hogy ezek a forradalmian új hardverek hasznos és vonzó lehetőségeket nyújtsanak a felhasználóknak. Azt hiszem, hogy a szoftveripar legizgalmasabb korszaka elé nézünk.

– A Microsoft-dolgozók mostantól nem évi értékelési célokat tűznek ki, hanem „vállalásokban” nyilvánítják ki, hogy mit fognak elérni az elkövetkező esztendőben. Ön mit vállalt?

– Vállalásaim két kategóriába csoportosíthatók. Először is rengeteg időt fogok szánni néhány alapvető jelentőségű termékre és technikai kezdeményezésre, például arra, hogy a Windows következő verziója, a Longhorn a mérnöki tökély példája legyen, hogy az Office elkövetkező generációi hosszú távú hatékonyságnövelő megoldást nyújtsanak, és hogy keresőtechnológiáink elérjék a lehetőségek maximumát. A másik kategóriába a projektek hosszabb sora tartozik – például a biztonság, a kézírás-felismerés, a digitális emlékek –, amelyek fejlődését a lehetőségekhez képest maximálisan igyekszem segíteni.

Keveset tudnak az IT-cégek a marketingről?

Interjú Varga Zsolttal, a Perfekt Power ügyvezetőjével

A Perfekt Power hazánk egyik legismertebb tréningcége. 1996-os megalakulása óta a vállalat munkatársai több mint 3700 cég dolgozóit oktatták, igaz, ez a hatalmas szám kis- és középvállalati ügyfeleket egyaránt takar. Varga Zsolt, ***a cég egyik alapítója és ügyvezetője ötletemberként is ismert a magyar gazdasági életben (lásd Business Online, 2002/11, 49. oldal). A szakembert ezúttal arról kérdeztük, hogy a magyarországi IT-cégeknek milyen képességeket kell még kifejleszteniük ahhoz, hogy versenyképesek legyenek multinacionális ellenfeleikkel szemben.***

SZÉLL ANDRÁS

– Bemutatná pár szóval a cégüket?

– A Perfekt Powert 1996-ban alapítottuk, azzal a szándékkal, hogy az európai uniós csatlakozás előszobájában olyan módszereket – kommunikációs technikákat és tárgyalástechnikai fogásokat – adjunk hallgatóink kezébe, amelyek alkalmazása versenyképessé teszi őket a multinacionális cégekkel szemben. Ebből a pozícióból nőttünk fel, s mára ott tartunk, hogy nemcsak kommunikációs ismereteket és tárgyalástechnikát oktatunk, hanem a menedzsment minden területén olyan tudást tudunk biztosítani, amely versenyképessé teszi hallgatóinkat. Ez annak is köszönhető, hogy nagyon jó kapcsolatot építettünk ki a menedzsmenttudományok magyarországi szaktekintélyeivel, többen rendszeresen oktatnak nálunk. Szívesen említem például *Görög Mihály* nevét, aki a projektmenedzsment területén elévülhetetlen érdemeket szerzett, vagy *Parányi György* professzorét, akinek minőségmenedzsment-tankönyveit minden magyarországi minőségbiztosítási szakember ismeri.

– Ha jól tudom, a tréningeken kívül más üzletáguk is van...

– Valóban, 1996 óta több üzletággal bővültünk. 1998-ban elkezdtük megszervezni a Perfekt Power menedzserszemináriumsorozatot. Olyan előadókat láttunk vendégül, mint *Brian Tracy, Allan Pease* és *Roger Dawson* – ők a menedzsmenttudományok vezető alakjai. Aztán ezt a sorozatot 2001-ben befejeztük, és a külföldi menedzserguruk helyett elkezdtünk a magyarországi szakemberekre fókuszálni. Megalapítottuk a CEO magazint, amely nagyon sikeres lett. Mára már olvasóink háromnegyede nem a hallgatóink közül kerül ki.

– Ön szerint minek köszönhető a magazin sikere?

– Elsősorban annak, hogy a kezdetektől fogva megőriztük arculatunkat. Induláskor kitűztük azt a célt, hogy a menedzsment minden területén autentikus szakcikkeket fogunk közölni, méghozzá azoknak az embereknek a tollából, akik az adott kutatási területen dolgoznak. Ez az átfogó szemlélet lehetővé teszi, hogy a cégvezetők olyan képet kapjanak az egyes szakterületekről, amelynek alapján már tudnak kérdezni.

Mondok egy példát: egy cégvezető hagyományosan úgy gondolkodik, hogy a minőségbiztosítási kérdésekkel kapcsolatban a minőségbiztosítási mérnököt kell megkérdezni. Odamegy tehát a mérnökhöz, és elmondja, hogy problémái vannak az ügyfélszolgálattal, majd megkérdezi, hogy van-e olyan ötlete, amelynek segítségével ezek a gondok kezelhetők. Ezen a ponton kizárólag a mérnök tudásán múlik, hogy milyen megoldást javasol. Ha viszont a cégvezető olvassa a CEO magazint, akkor tudja, hogy az ilyen problémák kezelésére van egy konkrét módszer: a minőség háza. Így viszont már azt tudja megkérdezni a mérnöktől, hogy nem lehetne-e a minőség háza nevű módszert alkalmazni erre a problémára. A mérnök hozzáállása pedig ettől fogva teljesen más. Ráadásul arra is törekszünk, hogy magyarországi szakemberek írjanak a magazinba, így sikerült egy szakmai közösséget kialakítanunk.

– Térjünk rá beszélgetésünk valódi tárgyára: milyen problémákat lát az informatikai cégek háza táján? Milyen területekről kellene többet tudniuk az IT-cégek vezetőinek?

– Az első egyértelműen a kommunikáció. Az IT-cégeknek sokáig csak a sikerről kellett beszámolniuk, ami könnyű volt. Ám a dot-com válság után az ügyfelek már nem voltak hajlandók pusztán a divat miatt beruházni a különböző informatikai megoldásokba.

Mindez megviselte az IT-cégeket. Át kellett tehát strukturálniuk mind a külső, mind a belső kommunikációjukat, meg kellett tanulniuk, hogyan tegyék túl magukat a válságon. Sokan viszont ezt máig nem tették meg.

A vesszőparipám például, hogy egy adott méret felett minden vállalatnak szüksége van PR-ügynökségre. Azonban ha a cég vezetése nem megfelelően dolgozik együtt a választott ügynökséggel, akkor az bármennyire erőlködik is, nem tudja hozni az elvárt eredményeket. Ezért úgy gondolom, hogy minden nagyobb cég vezetőinek részt kellene venniük sajtókommunikációs tréningen.

– Mi az, amit az IT-vezetők el szoktak rontani?

– Elég sok sajtótájékoztatón vettem részt, és többször láttam, hogy a PR-ügynökség nagyon profi módon megszervezte az eseményt, ám amikor a cég vezetője megszólalt, gyakorlatilag minden összedőlt. Egy rossz nyilatkozattal ugyanis mindent el lehet rontani, és ha az adott vállalat vezetője nem tanulta meg, hogyan építsen ki partneri viszonyt a sajtóval, hogyan adja át neki a megfelelő információkat, akkor az ügynökség részéről minden erőfeszítés hiábavaló.

A cégvezetőknek meg kell tanulniuk, hogy ne tolják túlságosan előtérbe a szakmai részleteket, hanem az összefüggésekre hívják fel a figyelmet. A sajtó munkatársai ugyanis sokszor nem informatikusok, így nem biztos, hogy értik a szakmai részleteket. Ezért aztán a nyilatkozatból bizonyos részeket kivesznek, és a végeredmény nem lesz megfelelő. Így a szakmai részletek helyett az üzleti, logikai összefüggések megvilágítására kell koncentrálni, nem pedig megpróbálni megtanítani 15 percben mindazt, amit 15 év alatt megtanultunk a szakmáról.

– Tudna esetleg – akár név nélkül – egy konkrétabb példát mondani?

– Az egyik komoly telekommunikációs cég folyamatosan rendezett szakmai napokat, de az egyes események után a forgalom valahogy sohasem nőtt meg olyan mértékben, mint azt várták volna. Azt javasoltam, hogy a „megtanítom” gondolatiság helyett próbáljuk meg a „megértetem” gondolatiságot alkalmazni, és a következő szakmai nap után szép eredmények is születtek. Azóta az általam javasolt módszer szerint szervezik meg ezeket az eseményeket.

– Hogyan fejezné ki a „megtanítom” és a „megértetem” gondolatiság közötti különbséget?

– Tanítani hagyományosan úgy szoktunk, hogy elmagyarázzuk az alapokat, azután elmagyarázzuk az alapokból levonható következtetéseket, majd bemutatjuk a lehetséges gyakorlati alkalmazásokat. Ez hasonló ahhoz, mint amikor az internetről letöltök egy képet, és az soronként jelenik meg. Ha a letöltés – a hallgatóság figyelme – egy ponton megszakad, akkor nem vagyunk képesek kitalálni, mit ábrázol a kép. A „megértetem” gondolatiság lényege viszont ahhoz hasonlítható, amikor egy kép úgy jelenik meg a monitoron, hogy már az első lépcsőben is látjuk a teljes képet, csak homályosabban, szemcsésebben. Azután pedig elkezd kitisztulni. Ebben az esetben a hallgató akkor is meg tudja mondani, mit ábrázolt a kép, ha figyelme egy ponton megszakadt.

Fotó: Walkó Boglárka

– A kommunikáción kívül min kellene még változtatniuk az IT-vezetőknek?

– A technológiai orientáción változtatni kellene a marketing területén is. Rá kell jönni, hogy az üzletkötők nem a szükséges rosszat jelentik a cégen belül, hanem stratégiai pontot képviselnek. *Andrew S. Grove* Csak a paranoidok maradnak fenn című könyvében leírja, hogy egy időben micsoda problémát jelentett az Intelnek, amikor a távol-keleti gyártók letörték a memóriachipek árait. A cég vezetése csak nagyon nehezen szánta el magát, hogy stratégiát változtasson, és mikroprocesszorokkal foglalkozzon. Érdekes, hogy miután a vezetés hosszú ideig rágódott a problémán, és csak félve közölte a cég munkatársaival a döntést, az értékesítők kitörő örömmel fogadták a megoldást. Ők ugyanis már régen tudták, hogy mi lenne a helyes döntés, mert minden idejüket a piacon töltötték. Találkoztak a vevőkkel, és ők meséltek nekik nemcsak az Intel, hanem a konkurencia termékeiről is.

A tapasztalat tehát az, hogy az üzletkötők tudják, mire van igény a piacon, és mire lesz egy-két év múlva, csak a cégvezetők általában nem hallgatják meg őket. És ez még ma is így van.

A vezetés előírja az értékesítés számára, hogy mi a termék, hogy mit és kinek kell eladni, s mindezt anélkül, hogy meghallgatná a véleményét. Egyik ügyfelünk például egy törhetetlen, vízálló, rendkívül strapabíró notebookot szeretett volna forgalmazni a magyar piacon, de az üzletkötői – bármennyire erőlködtek – nem tudtak eredményeket elérni. Vagy azért, mert nem volt igény a termékre, vagy azért, mert nem volt fizetőképes kereslet.

– Engedje meg, hogy vitatkozzak egy kicsit! Sokszor halljuk: a vezetők szerepe az, hogy nagy víziókat vázoljanak fel. Most viszont azt hallom, hogy a célokat az értékesítésnek kell meghatároznia...

– A víziót nem szabad összekeverni a termékfejlesztéssel. A víziók soha nem konkrét termékfejlesztési irányokat fogalmaznak meg. Az igaz, hogy a cég általános irányát a vezetésnek kell meghatároznia, de a konkrét termékfejlesztések során nagyon nagy szükség van a piaci visszacsatolásra. A Perfekt Powernek van egy célkitűzése: megtanítani a kis- és középvállalatokat olyan módszerek alkalmazására, amelyek segítségével helytállhatnak egy multival szemben is. De ez nem jelenti azt, hogy én konkrétan meghatározom: innentől csak ezt és ezt a tárgyalástechnika-tréninget fogom oktatni. A konkrét irány attól függ, hogy potenciális ügyfeleink milyen területen vannak lemaradásban, hogy milyen területeken van igényük a fejlődésre, és milyen képzésért hajlandók fizetni.

– A jó stratégiai cél ebben az esetben tehát az lenne, hogy „a piacon mi fogjuk árulni a legstrapabíróbb notebookot", és utána az értékesítés mondaná meg, hogy ezen a területen milyen megoldásokra van tényleges fogyasztói igény. Lehet, hogy kiderülne: csak az LCD-panelt tartó csuklópántot kellene megerősíteni, és termékünk már ettől a legtartósabb notebooknak számítana.

– Így van. Rögtön kiderülne, hogy milyen szinten kell strapabírónak lennie a noteszgépnek. Ha az értékesítés felől érkező információkat nagyon komolyan átgondolnák a cégvezetők, akkor sokkal jobb eredményeket érhetnének el. Ma a legoptimistább becslés szerint a hazai cégeknek mindössze 20 százaléka fordít kellő figyelmet erre a területre.

– Hogyan lehet ezen változtatni?

– Folyamatosan beszélgetni kell az értékesítőkkel. Ki kell képezni őket arra, hogyan tudhatnak meg információkat saját cégünk és a konkurencia termékeivel kapcsolatban, s ezt hogyan, milyen formában kell visszajelezniük számunkra. Egy termékfejlesztés, termékbevezetés előtt meg kell mondanunk nekik, hogy milyen témában térképezzék fel a piacot. Amikor ez megvan, be kell mutatnunk a termékelképzeléseinket, és meg kell kérdeznünk tőlük, hogy szerintük ez ilyen formában eladható-e, s ha nem, akkor milyen formában igen. Meg kell tudnunk tőlük, hogy a vásárlói igény párosul-e fizetőképes kereslettel, vagy nekünk kell kitalálnunk egy olyan pénzügyi konstrukciót, amely eladhatóvá teszi a terméket.

– Pénzügyi konstrukciót?

– Igen. Sok esetben a termék jó, de az ügyfelek nem tudják kifizetni. Ekkor valamilyen pénzintézettel közösen ki kell találni egy olyan konstrukciót, amely elérhetővé teszi az ügyfelek számára az adott terméket. Úgy kell tehát piacra lépnünk, hogy előre gondolkodunk, és teljes portfóliót, teljes megoldást alakítunk ki.

– Létezik-e az értékesítéstől származó információk értékelésének és rendszerezésének tanítható módszere?

– Persze, de ne gondoljunk valami ördöngösségre. Elsősorban a koncepciót szoktuk megtanítani az ügyfeleinknek, maguk a konkrét módszerek már jóval kézzelfoghatóbbak, és könnyen alkalmazhatók. Viszont az elsajátítás után érdemes minél több területen alkalmazni őket. Így például nemcsak a termékfejlesztésben és -bevezetésben használhatók, hanem például egy reklámkampány kitalálása esetén is. Ráadásul néha egészen meglepő eredmények születnek. Egy szlovák ügyfelünk például traktorokat árul, és az adatok elemzésének végeredménye az lett, hogy meg kell hirdetni a traktort kerekek nélkül. Azt mondtuk, hogy a kerekeket külön lehessen megvásárolni a traktorhoz, mert van olyan ügyfél, aki sziklás terepre való kereket szeretne hozzá, más laza földre valót, a cég pedig ezt tiszteletben tartja.

– Ez tényleg igaz, különböző kerekek valók a különböző terepviszonyokra?

– Azt javaslom, ne firtassuk, hogy ez a gondolat igaz, vagy sem, mindenesetre eladható. A cégnek abban az évben akkora forgalma volt ezekből a traktorokból, mint az elmúlt 10-ben összesen. Hozzáteszem, hogy természetesen senki nem adott el egyetlen traktort sem kerekek nélkül, mindenesetre ez volt a figyelem irányításának eszköze.

Ez hasonló ahhoz, mint amit az autókereskedők tesznek. Kiírják a modellt 1 999 000 forintért, és az emberek bemennek az üzletbe. Természetesen ott kiderül, hogy ebben a modellben a kormányon és a pedálokon kívül szinte semmi nincs, ekkor viszont a vevő már bent van a boltban, és az eladó kereshet számára egy másik modellt, amelyet párosíthat a megfelelő finanszírozási megoldással.

A módszerek tehát ismertek, csak az informatikai iparág ma még nem nagyon alkalmazza őket. A bankok, az autókereskedők után most az IT-cégeknek is meg kell tanulniuk, hogy jól kommunikáljanak, hogy professzionális módon tartsák a kapcsolatot ügyfeleikkel, hogy a termékeiket jól csomagolják, megfelelő akciókat szervezzenek, és így tovább. Meg kell tanulniuk, hogy IT-cégből céggé váljanak, és elsősorban ne a technológiát, hanem az ügyfelek, a piac igényeit tartsák szem előtt.

TARTALMAS ÉS BARÁTSÁGOS

Folynak az infrastrukturális fejlesztések az internethez való minél szélesebb körű hozzáférés érdekében, de mi vár arra, aki számítógép-képernyőjén már bárhová eljuthat a világban? S mire számíthat hazai forrásokból? Megfelel-e az elérhető tartalom az elvárásoknak, s egyáltalán tudjuk-e, mire és hogyan használjuk az internet világát? A webes tartalom megítélésében természetesen különbözik az üzleti, a magán- és a közigazgatási szféra véleménye, de a világháló-használat felfutását jelentősen befolyásoló „barátságos" internet létrejötte minden csoport számára egyaránt fontos.

FEKETE GIZELLA

Azon túl, hogy mennyiségét és változatosságát tekintve sem túl nagy a magyar nyelvű webes tartalomkínálat, meglehetősen kaotikus is. Így aztán érthető, hogy állampolgáraink számára nem igazán vonzó a rendezetlen, nem a fejlődő ifjúság és az ügyintéző felnőttek számára hasznos információkat hordozó magyar webtartalom – jelezte az IHM véleményét *Kitzinger Dávid,* az IHM főtanácsadója, a nemzeti vagyon nagyobb mértékű hasznosulását célzó Nemzeti Digitális Adattár (NDA) létrehozása iránti igényt is megfogalmazva.

Az állam a Nemzeti Digitális Adattár létrehozásakor a tartalomfejlesztés alapelveit, a decentralizált, mellérendelő viszonyok és a tekintélymentesség érvényesülését tartja szem előtt. A felállításának lassúsága miatti kritikák érthetők, de az infrastruktúra-fejlesztés minden formája – különösen a tartalomé, amelybe a tartalominfrastruktúra-szabályok és a keretrendszer kidolgozása is beletartozik – lassú folyamat.

A metaadatokat tartalmazó NDA-ban a könyvtárosok adatrendezési és -keresési támogatásának kihasználásával bekerülő könyvtári, levéltári és tudományos gyűjtemények mellett múzeumi gyűjtemények, archívumok, adatbázisok is helyet kapnak, de a jövőben a magyar fejlesztésű szabad szoftvereknek is itt lesz a helyük. Egyszerűsíti a keresést, hogy a metaadatokhoz való hozzáférést nem korlátozza szerzői jog, így közkinccsé válhat az adatvagyon.

A gondokról szólva Kitzinger elmondta: a „mozgalmi", elosztott rendszerű, az érintettekkel közösen meghatározott tartalomkezelési alapelvekre épülő hálózat felállítása során folyamatos küzdelmet folytatnak az igényekkel, a javak digitalizálását szolgáló anyagi források előteremtésének problémájával, de esetenként a szabályozási környezet is okoz fejtörést. Az előttük álló feladatok közül az egységes metaadatbázis felhasználását segítő szoftverek fejlesztését

Netes oknyomozók

Nincs a miértre határozott válasz, de tény, hogy létezik oknyomozás, vagyis eltitkolt, de közérdeklődésre számot tartó információk felkutatása a neten. Az internetes oknyomozók munkájuk során a nyilvános tartalmakban lévő, nem triviális összefüggések feltárását, a nem nyilvános információk megjelentetését, illetve a névtelen megszólalókra történő hivatkozást egyaránt alkalmazzák.

A közönség előtt nem nyilvánvaló kockázatokról, árnyoldalakról szólva az Index oknyomozó újságírója, *Bodoky Tamás* első helyen a barátságtalan magyarországi jogi környezetet, az üzleti, banki titkok, személyiségi jogok törvények általi szankcionálását említette, amelyek közül az oknyomozás során minimum egy biztos sérül. Az oknyomozók, az említett törvényekkel ellentétben, közérdekűnek tartják a jog által védett információk jelentős hányadát.

A munka jelentős hányada offline módon (telefon, személyes beszélgetések stb.) zajlik, s csak kisebb arányban online úton. Az intenet az oknyomozás szempontjából ideális eszköznek tekinthető. Egyszerűbb és gyorsabb információszerzést, összefüggés-keresést tesz lehetővé, növeli a visszajelzésre való hajlandóságot, és megkönnyíti a kapcsolattartást, ugyanakkor – bár megkötésekkel – anonim kommunikációra is alkalmas. Olcsó és cenzúrázatlan publikációs lehetőséget biztosít a kész anyag számára, esetenként pedig – nem megfelelő beállítások eredményeképpen – szándékosság nélkül is szivárogtat ki információt.

és az állami adatvagyon felszabadítását lehetővé tevő, információs szabadságról szóló törvény végleges formába öntését tartotta fontosnak megemlíteni.

Az NDA közkinccsé tétele jól kezelhető tartalmat kínál a szörfözőknek, amelynek révén a társadalom különböző rétegei számára egyaránt értelmet nyer az intenethasználat.

a website-tartalomra utaló lehetőségek, pl. kulcsszavak feltüntetése, de javítja a találati arányt a weboldalak regisztrációs kínálatának minél nagyobb fokú kihasználása és a széles körű linkpartnerség is. Az üzleti oldalt érinti a fizetős lehetőségként mind jobban terjedő kulcsszó alapú reklám, amelyre rákeresve elsőként a hirdető weboldala kínálkozik fel a keresőben.

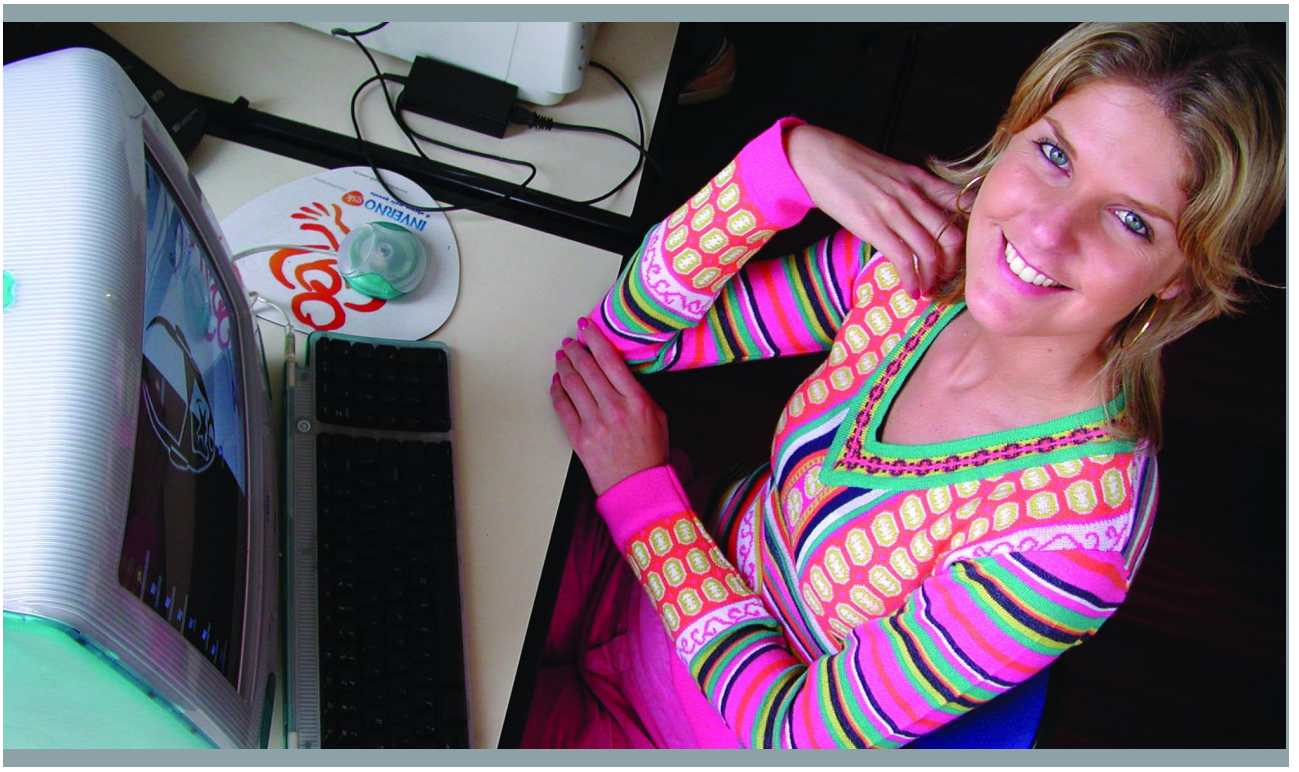

Látni és láttatni

S ha már a hasznos tartalomról esett szó, fontos a hazai vállalatok honlapszokásaira, illetve a számukra hasznot hozó internetes hirdetési lehetőségekre, azok vonzerejére is kitérni, segítségül hívva a téma szakértőjét, *Damjanovich Nebojsa* online marketingtanácsadót.

Ma már nemcsak az üzleti tevékenységet folytató vállalatok, de a köz- és állami intézmények számára is fontos az internetes megjelenés. Az előbbieknek csökkenhetnek reklámköltségeik, nőhet márkaismertségük, de a weblapjuk általi publicitás sem elhanyagolható érték. Az intézmények ügyfélszolgálati munkatársai pedig a tájékoztatás monotóniájától szabadulhatnak meg. Mindez azonban csak akkor igaz, ha honlapjaik könnyen megtalálhatók a neten, vagyis megfelelő paraméterezéssel, kulcsszavazással helyezik el azokat a legismertebb keresőkben.

Ahhoz, hogy a honlap megjelenjen a keresők találati oldalain, sokszor bizony hónapokat kell várni, ami nagyrészt az adott weboldal hibája. Ám a megfelelő adatok, paraméterek rendelkezésre állásával ez az idő csökkenthető. Hogy a kereső hozzáférhessen a honlap tartalmához, elengedhetetlen például az anonimitás, a HTML és Flash közötti választási lehetőség, a további kereséshez az oldalcímek, metaszavak, leírások,

A honlapok népszerűsítését szolgáló keresőmarketing gyűjtőfogalmába a fentiek mindegyike beletartozik.

A keresők médiaértéke

Az Internet Hungaryn három, egymással versenyben álló kereső képviselői fogtak össze a search engine-ek ma még kevésbé ismert médiaértékének népszerűsítésére. Mint mondták, a tartalom könnyebb megtalálására kétféle mód kínálkozik: az adott szóra nagyobb körben kereső szabad keresés mellett az általánosabb érdeklődésre számot tartó témákban való kutatást emberi erőforrással létrehozott linkgyűjtemények segítik. A fizetett keresés az adott találat melletti reklámhelyre utal, míg a célzott keresés bizonyos adatbázisokból származó, elkülönített adatok közötti kutakodás technikája. Az utóbbi arra épít, hogy kereséskor elnézőbbek vagyunk a reklámokkal szemben.

A népszerű keresőkben való hirdetés ma az egyébként is felfutóban lévő online hirdetési piac leggyorsabban fejlődő szegmenseinek egyike, ami a fenti technikán túl egy másiknak is köszönhető: amikor árut vagy szolgáltatást is takaró szóra keresünk rá, a találatok mellett megjelenik például a beszerzéséhez irányt mutató reklám is.

A fentiek ellenére az ügynökségeknek még mindig csak kisebb hányada foglalkozik kulcsszavas reklámmal, annak ellenére, hogy az internetfelhasználók csaknem mindegyike használ keresőt – vagyis egymilliónál többen. A keresőkben való hirdetés az offline reklámpiac számára komoly veszélyt jelent, különösen a hosszú előkészítést igénylő beruházások esetében. Ezeknél ugyanis az üzletben történő választást csaknem minden esetben megelőzi az internetes keresés.

Az említett, várhatóan szervezeti szinten is megjelenő összefogás ma még érthető, hiszen versenyről csupán a kritikus felhasználószám elérését követően lehet szó. Mivel a felhasználók legtöbbje több keresőt is használ, egy ideig még a verseny éleződése sem jelent komoly veszélyt a keresők számára.

Információs szabadság

Az ezzel a címmel megrendezett fórum vitaindítójában *Majtényi László,* a volt adatbiztos méltatta az elektronikus információszabadságról szóló törvényt, s a megjelenésével és betartatásával növekvő magyar nyelvű hasznos tartalom, valamint a megbízható, minőségi szövegek értékét emelte ki. A törvény hazai bevezetésének indokoltságára célozva a jelenlegi helyzetről beszélt, hangsúlyozva, hogy az állampolgár és az állam átláthatósága a digitális korban is létező, ám a médium (az elektronikus közeg) által tartalmában módosított igény. Ennek következtében az elektronikus információszabadság nélkül nincs demokrácia.

Ma azonban a hazai lakosság 80 százaléka még elzárt az elektronikus információs szabadság gyakorlásától, így a társadalom hátrányban lévő rétegeit megvédve annak hagyományos formáját is tiszteletben kell tartani.

Ahogy korábban más előadók, úgy a vita résztvevői is utaltak rá, hogy az elektronikus információszabadság kérdésében a közvagyon digitalizálása és az ahhoz való hozzáférés biztosítása elsődleges állami feladat. Az információs szabadság a közhatalom működésével kapcsolatos adatokra vonatkozik, s ezekbe a közérdekűeken túl beletartoznak a közérdeklődésre számot tartók is.

Barátságos internet

Mitől válhat a jelenleginél elfogadottabbá, felhasználóbarátabbá az internet? Ezt boncolgatták a Barátságos internet címet viselő panelbeszélgetés üzleti és kormányzati résztvevői, kitérve arra is, hogy mit tesznek az új felhasználók megnyerése, illetve a régiek megtartása érdekében. Nézzük előbb a kormányoldalt! Az IHM-nek szabályozási szerepe ugyan nincs, de lehetőségeihez mérten – többek között pályázatok útján – támogatja a felhasználóvédelmet, a legbiztonságosabb informatikai termékek minőség-ellenőrzési jellel való ellátását, s működteti a Barátságos Internet Fórumot is. A felhasználókat segítve például vírus- és spamszűrő programokhoz való hozzáférést biztosít, ám a tapasztalatok szerint – nemtörődömségből vagy azért, mert a telepítésre nem felkészültek – csak az internethasználók töredéke él a lehetőséggel. A jövőben tehát a minisztériumnak is akad még ezen a területen teendője.

Az ORFK-nak szintén jutnak feladatok az internet barátságosabbá tételében. Ezek közül az ORFK internetes csoportjától *Peszleg Tibor* – nem titkolva a ma még nem megfelelő ember- és eszközparkjukat – az internetmonitoring és a hálózati bűncselekmények kapcsán végzett nyomozási tevékenységüket emelte ki. Hazánkban a tartalomszolgáltatás területén elkövetett bűncselekményeken (pl. pedofilhonlapok) túl a nagyobb szakértelmet követelő s ezért nehezebben felgöngyölíthető, hálózatbiztonsággal kapcsolatos bűnesetek a gyakoriak. Az internetes bűnmegelőzés fontosságára kitérve Peszleg az eszközül szolgáló szabályozási technikákat és az önszabályozást hangsúlyozta.

Spam- és vírusszűrés

Rácz Krisztián az Eurowebtől az egyre inkább a szolgáltatás részének tekinthető vírus- és spamszűrés fontosságára utalt. Felhívta a figyelmet az internet barátságos voltát (pl. a levelezés hatékonyságát) igen komolyan csorbító kéretlen levelek és vírusok elleni harc formáinak ma még viszonylag alacsony ismertségére, a felhasználók igényei szerint alkalmazott spamszűrési technikák előnyeire és esetleges hátrányaira.

A spamszűrést illetően a résztvevők közös álláspontja szerint a szolgáltatók és a felhasználók közös fellépéssel lehetnek megfelelően hatékonyak. Az Infomediator képviseletében *Mayer Erika* a létező, de nem alkalmazott spamszabályozásból, illetve a kéretlen levelek egyértelmű meghatározásának hiányából adódó problémákról beszélt, hozzátéve, hogy a jogi szabályozást követően az eljárások kidolgozása, az önszabályozás hangsúlyossá válása és a felhasználói szervezetek összefogása hozhat kedvező eredményt.

A spamküldés nem bűn, így az ORFK-t a kérdés nem foglalkoztatja – erre a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelet jogosult –, lépéskényszerbe csak a hálózatbiztonságot veszélyeztető esetekben kerülnek.

A Microsoft a szaporodó spamek és vírusok mellett az egyre összetettebb támadások elleni védelmet tartja ma a legnagyobb kihívásnak. A közvéleménnyel ellentétben úgy gondolja, megfékezésük sikeressége elsősorban nem az operációs rendszerek fejlesztőin, hanem a felhasználóknak beépített védelem használatában szerzett gyakorlatán múlik.

KÉZZELFOGHATÓ KONVERGENCIA

A konvergencia, a szolgáltatások integrációja központi kérdésként szerepelt az idei Internet Hungary konferencián. A téma voltaképpen nem új, azonban ma különös aktualitást ad neki, hogy a víziók világából átlépett a mindennapok gyakorlatába, megjelent a szolgáltatások palettáján a mobilinternet, a kábeles telefon vagy éppenséggel az internetes online videó.

GALVÁCS LÁSZLÓ

Ludányi Arnold, a Pénzügykutató Rt. szakértője a stratégiai szakirodalomra hivatkozva a konvergenciafolyamatok három – műszaki, szolgáltatási és iparági – szintjét fogalmazta meg. Leggyakrabban a fogyasztót leginkább érdeklő és érintő, a bevezetőben példákkal jelzett szolgáltatások találkozásáról esik szó. Bár e folyamatok ma is hatnak, az előadó szerint kiteljesedésüket átmenetileg a fogyasztói magatartásminták lassú változása, valamint a megoldásra váró üzleti, megtérülési és műszaki kihívások gátolják.

A műszaki folyamatok is két részre bomlanak, hiszen az átviteli mechanizmusok és a hozzáférési eszközök szintjén egyaránt jelen vannak. Az ágazati konvergencia az a jelenség, amely által a korábban különálló iparágak összeolvadnak, hatékonyan fuzionálnak egymással. A piacok liberalizálása és a kommunikációs iparágakat az elmúlt évtizedben érintő egyéb külső makrogazdasági változók mellett a műszaki és szolgáltatási konvergencia lett az iparági konvergenciafolyamatok fő hajtóereje.

Már a fogyasztók is...

Ezt a hármas felosztást a Pénzügykutató Rt. szakembere kiegészítette egy negyedik elemmel: a fogyasztói magatartás konvergenciájával. Ezzel kapcsolatban széles körben elterjedt az a vélemény, hogy a fogyasztóknak az új technológiai és szolgáltatási lehetőségekre adott reakciója jelenti a legnagyobb üzleti bizonytalanságot. Ez a negyedik dimenzió alapvetően lassító szerepet tölt be a multimédiás konvergencia trendjeinek viszonylatában. A folyamatok eredményeként a piaci határok újraértelmezésére, a belépési korlátok változására, a verseny és a versenyt korlátozó törekvések erősödésére egyaránt számítani kell.

A médiaiparban a verseny intenzitása jelentősen növekszik, mert a tartalomkínálat bővülésével nem fog együtt nőni e szolgáltatások fizetőképes kereslete. Akár az is előfordulhat, hogy egy ma még ismeretlen technológia holnapra lekörözi a versenytársakat. A konvergenciafolyamatok által kikényszerített stratégiai együttműködések fontos kérdésévé válik, hogy az értéklánc szereplői hogyan fogják újraosztani egymás között a bevételeket. A verseny erősödésével és a fogyasztók hálózati, infrastrukturális kiszolgáltatottságának enyhülésével párhuzamosan nőhet a kísértés, hogy a szolgáltatók az üzleti tevékenységüket védő belépési korlátokat más módon építsék újjá.

Érdekes víziót vázolt fel a hallgatóságnak *Szűcs László,* a UPC kommunikációs vezetője a Forrester Research kutatását idézve, miszerint 2020-ra eltűnhetnek a piacról a hagyományos telefontársaságok. Ennek oka, hogy az IP-telefon (VoIP – Voice over IP) teljesen uralni fogja a hangátvitel piacát. A technológiai paradigmaváltás, az digitalizáció, az IP-technológia és a széles sáv terjedése révén a korábbi diverzifikált szolgáltatásstruktúra (elkülönült hálózatokon eltérő szolgáltatásválaszték) egyre inkább integrálódik, azaz a különböző távközlési hálózatok egymáséhoz nagyon hasonló szolgáltatáspalettával állnak elő.

Az egyetlen hálózat világa

Végeredményben az elektronikus kommunikáció minden formája hozzáférhetővé válik minden hálózaton: az egykori tévékábelen a műsorok vételén túl már nemcsak internetezni lehet, hanem telefonálni is, a hagyományos telefon pedig internetes tartalmakat, többcsatornás tévéadásokat is közvetít. Az új platformokon nemcsak minden szolgáltatás nyújtható, hanem ezek kombinációja (például videotelefon, vezetékes MMS, multimédia-postaláda, videochat, üzenetjelzés a tévéképernyőn stb.), és ma még előre nem látható új szolgáltatások is megjelenhetnek. Sőt a közelmúltban megszületett a DVB-H (Handheld) szabvány, amelynek segítségével mobiltelefonon is foghatók a digitális földi tévéadások.

A hármas egység (telefon, tévéműsor, internet) jegyében egyetlen átviteli közegen kielégíthető egy család mindazon igénye, amelyet korábban külön kábelen és külön-külön szolgáltatásként kaphatott meg. A jövő jelszava az „evernet”,

aminek az a lényege, hogy mindig online legyünk.

A Matáv vezérigazgató-helyettese, *Christopher Mattheisen* reagált a UPC szakemberének a telefontársaságok bukását jósoló idézetére, és pontosította: azok csak a jelenlegi formájukban tűnnek el, ami inkább átalakulást jelent. A Matáv továbbra is működni fog, legfeljebb a telefonátvitel technológiája változik meg. A hagyományos módszerek valóban elavulnak, de természetesen a Matáv hálózatában már ma is helye van az IP-technológiának. A továbbiakban az előadó a számszerű tényeket ismertette. Eszerint 2004 végére az internet-hozzáférések több mint 30 százaléka ADSL lesz a Matáv hálózatában, a cél pedig év végig 200 ezer széles sávú előfizető elérése. A fejlesztés fő iránya a sebesség további növelése, ami rövid időn belül nagyjából duplázást jelent. Eszerint az egyes ADSL-csomagokhoz tartozó sebességek a következőképpen alakulnak (kbps-ben): 384 helyett 512, 512 helyett 1000, 768 helyett 1500, 1500 helyett 3000.

Az előadó beszámolt még a Matáv WLAN-bővítési terveiről (jövőre 100 helyszínen), illetve internetes leányvállalata, az Origo Play széles sávú tartalomportálján novemberben induló, jó minőségű VoD-szolgáltatásról.

UMTS

Az UMTS bevezetésének fő mozgatórugója az adatátvitel, a növekvő sávszélességigény, az erőforrások jobb kihasználása és az előfizetőkért folyó verseny – mondta *Puskás Zoltán,* a T-Mobile képviselője. Az adatforgalom növekedésének legjelentősebb oka pedig az internet; a világhálón található alkalmazások mobilelérését teszi lehetővé az UMTS, a széles sávú vezetékes hálózatokon megszokott sebességgel. Az előadó hangsúlyozta, hogy nem lehet egyetlen alkalmazást kiragadni, amely sikeressé teszi ezt a technológiát. Alkalmazások és szolgáltatások sokasága, együttese határozza meg a végeredményt. A konvergencia kapcsán pedig annak a véleményének adott hangot, hogy a jövőben nem egyetlen, átfogó hálózat lesz, hanem hálózatok összessége, és ezek között kell átjárhatóságot teremteni.

Csak óvatosan!

Hangos internettől hangos az internet – ezzel a szójátékkal foglalhatnánk össze *Gerlei Gyöngyvér* (Euroweb) előadását. Szárazabb szakmai megfogalmazással ez azt jelenti, hogy a világhálón megjelentek az integrált hang- és internetszolgáltatások. A telefónia és az internet találkozásából megszületett új lehetőség, az IP-telefon bevezetésekor azonban körültekintően kell eljárni; olyan modellt célszerű bevezetni, amely a fogyasztók szokásait nem változtatja meg. Immár valós alternatívaként jelennek meg az ISP-k, s a VoIP jóvoltából újra felosztódik a hangpiac – a fogyasztók örömére. Az előadó prognózisa szerint az IP-hálózat felváltja a hagyományos kábelt, vagyis a nem túl távoli jövőben maga az internet lesz a telefonhálózat.

A Nemzeti Hírközlési Hatóság szakembere, *Tóth László* a konvergenciaterületek technológiai lehetőségeit elemezve arra hívta fel a figyelmet, hogy az újdonságok gazdasági, társadalmi, kulturális, szabályozási környezetbe ágyazva terjednek el. A konvergencia folyamata éppúgy érzékelhető a szolgáltatások, mint a technológiák, az átviteli közegek (tévékábel, telefondrót, rádióhullám) között. Jellemző példa, hogy egy vezetékes szolgáltató (a BT) decemberben olyan szolgáltatást indít el Bluephone néven, amely ötvözi a vezetékes és a mobiltechnológiát. Vízióként Tóth László megfogalmazott egy érdekes váltást is: amíg ma rendszerint a végberendezések butábbak, és a hálózatok intelligensek, a jövőben ez megfordul, s az intelligens készülék választja ki a csatornán érkező jeltömegből a felhasználó számára aktuálisan igényelt, fontos vagy hasznos információt.

Tévékörkép a digitális start után

A DVB-T nemzetközi tapasztalatait *Alex Schulzicky,* a Digitag elnöke ismertette, aminek különös aktualitást adott, hogy éppen a tihanyi konferencián indították el a hazai digitális földfelszíni televíziózást. A nemzetközi piac dinamikusan növekszik, eddig hét országban működik a kereskedelmi szolgáltatás, Angliában és Finnországban 10 százalékot meghaladó penetrációt értek el. A gyakorlatban legalább 15-20 vagy akár 30 csatornára van szükség ahhoz, hogy igazi kereskedelmi sugárzásról beszélhessünk. Általános érvényűnek tűnik az a megállapítás, hogy a fizetős modell mindenütt kudarcba fullad.

Angliában is úgy indult, majd fél év után újra kellett fogalmazni a stratégiát. A ma már ingyenes, 30 csatornás szolgáltatás a nagyobb adóteljesítménynek és az erős marketingnek köszönhetően kezd sikeressé válni. Spanyolországban hasonlóan sikertelen volt a fizetős megoldás, ma Katalóniában folyik további kísérlet Multimedia Home Platform néven. Az első igazi sikert Németországban könyvelhették el: Berlinben 2003-ban megszűnt az analóg tévéadás. Franciaországban még csak úgynevezett „puha" indítás volt, a tényleges szolgáltatás hivatalosan jövő márciusban kezdődik. Az olaszországi sikerben nagy része van az állami támogatásnak is.

Számunkra különösen figyelemreméltó lehet a finn példa, mert hasonlóan kis országról van szó, korlátozott csatornaszámmal. Ott is támogatással indult a szolgáltatás, de már

A verseny élénkíti a gazdaságot

Bánkúti Erzsébet, az IHM helyettes államtitkára arra a kérdésre kereste a választ, hogy hogyan segíti a szabályozó az infokommunikációs konvergenciafolyamatokat. A kézzelfogható jelenségek között említette – a választható átviteli technológiák körének bővülésén túl –, hogy esetenként már egymással is versengő multifunkciós terminálok jelennek meg (PC, digitális tévé, set-top box, 3G-készülék, palmtop). A konvergencia folyamata gyorsítja a széles sávú internet fejlődését is, ám a hazai piacon kockázati tényezőként jelentkezik az alacsony háztartási ellátottság. A gyorsuló technológiai, szolgáltatási és piaci konvergencia nemcsak új szolgáltatásokat és alkalmazásokat tesz elérhetővé, hanem a hálózati kommunikáció minőségileg új korszakát is jelenti. A konvergencia pozitív hatása, hogy javul a gazdasági versenyképesség, növekednek a beruházások, élénkül a verseny, csökkennek az árak, új, minőségi munkahelyek jönnek létre, élénkül az innovációs tevékenység, és növekszik a fogyasztói elégedettség.

Az előadásokat követő vita legfőképpen arról alakult ki, hogy lesz-e verseny, mely területeken, és milyen mértékben. Egyelőre úgy tűnik, hogy a Wi-Fi nem lesz igazi kihívója a hagyományosan nagy piacok (telefon, internet, műsorelosztás) szereplőinek, továbbra is a forgalmas pontok lefedésére, hotspotok kialakítására fókuszál. *Szalay Dorottya* (UPC) szerint még ha az új törvény hatására átmenetileg van is mozgolódás a piacon, hosszabb távon a domináns szolgáltatók visszanyerik korábbi pozíciójukat. A nemzetközi tapasztalatok is ezt igazolják, hiszen változatlanul nincs jelentős konkurense a Deutsche Telekomnak, a British Telecomnak és a többi nagy, nemzeti távközlési szolgáltatónak. A Matáv képviselője nem reagált erre, hanem arra mondott példákat, hogy mely területeken számít versenyre. Ilyen például a széles sávú internet és az online videoszolgáltatás. *László Géza,* az Antenna Hungária vezérigazgatója a UPC képviselőjének véleményével szemben szintén versenyre számít, amely nem egyformán érvényesül minden szolgáltatási szegmensben. A telefóniában a mobil jelenti a konkurenciát a Matávnak (bár leányvállalata révén itt is piacvezető), a kábeltévé pedig a digitális sugárzással száll ringbe, s a megméretésre mindkét fél készül. *Rajkai László,* a Magyar Kábelkommunikációs Szövetség elnöke szerint a szabályozó nem biztosít egyenlő feltételeket a piac szereplőinek, s ennek következménye, hogy amíg 2-3 évvel ezelőtt nagyjából egyenlően részesedett a széles sávú piacból a kábeltévé és az ADSL, addig mára a telefontársaságok (elsősorban a Matáv) jelentős előnyre tehettek szert a sokmilliós támogatásnak köszönhetően.

Ludányi Arnold úgy összegezte a fórumon elhangzottakat, hogy a terepen már láthatóan felsorakoztak a seregek, barátságosak, bár helyenként határvillongások történnek, időnként véletlenül elsül egy-egy puska, de az igazi harc még nem kezdődött el.

az első negyedévben 13%-os elterjedést produkáltak. A 15 ingyenes csatorna mellett néhány fizetős adás található a kínálatban.

Az előadó a tapasztalatokból levonta a tanulságokat. A digitális tévének ingyenesen kell indulnia, jól támogatott közszolgáltatóra van szükség, s annak státusa, pénzügyi alapja legyen stabil. A hiteles tévé stratégiájához a kormányzat, a műsorkészítők és a szolgáltató harmonikus összjátéka szükséges. A szolgáltatás műszaki képességei kapcsán az a tapasztalat, hogy az emberek nem az interaktivitás miatt választják a digitális tévét.

Kárpáti Rudolf, az Antenna Hungária vezérigazgató-helyettese megerősítette, hogy a konvergencia folyamatában a hagyományos műsorszóró cég sem akar kimaradni a lehetőségekből, a digitális televízió pedig számos elektronikus szolgáltatáshoz (home-banking, teleshopping, e-mail, chat) teremt jó platformot. Ezen természetesen a megszokott tévéműsorok is megmaradnak, de fejlettebb formában jelenik meg a teletext, az elektronikus programkalauz stb. Az előadó az Informa Media Group jelentésére hivatkozva ismertette a várható trendeket. Eszerint a 230 millió háztartást magában foglaló európai piacon ez év végére közel 40 millió (17%) válik digitálissá. 2006-ra ez további 10 millióval bővül, és 2010 végén már 112 millió lakásban használják a digitális televíziós technológiát, kábelen, illetve földi vagy műholdas sugárzással.

Az új technológia támogatói három fő területen igyekeznek kihasználni a digitalizálásban rejlő lehetőségeket. Ezek a következők: jobb minőség (a nagy felbontású tévé a HDTV révén), jobb tartalom (minőségi kínálat, nagyobb választék), illetve a földi televíziózás által kínált mobilitás (DVB-H).

5. E-LEARNING FÓRUM

Szabványokkal a szigetmegoldások egyesítéséért

November 17-én került sor az ötödik, jubileumi E-learning Fórumra, amely átfogó képet adott a hazai e-learning piacról mind technológiai-módszertani, mind felhasználói, mind pedig társadalompolitikai szempontból. A korábbi évek tapasztalatai alapján bízvást mondhatjuk, hogy az E-learning Fórum konferenciasorozat a program gazdagságát és a látogatók számát tekintve a szakma legnagyobb hazai seregszemléjévé nőtte ki magát. Jól mutatta ezt a záró kerekasztal-beszélgetés, amelyen az FMM és az OM minisztere, a GKM tudásgazdaságért felelős miniszteri biztosa, valamint a szakma számos további prominens képviselője járta körbe az „élethosszig tartó tanulás" és az e-learning kapcsolatát.

HUTTER OTTÓ

Az e-learning általános értelmezése szerint azt a technológiával és módszertannal alátámasztott, interaktív tanulási folyamatot jelenti, ahol a tananyag, az oktató (mentor, tutor) és a hallgató kapcsolata informatikai eszközök segítségével valósul meg. Természetesen a belátható jövőben a tanulási folyamatból a közvetlen emberi támogatás nem zárható ki teljesen, így a gyakorlatban legtöbbször nem tiszta e-learningről, hanem úgynevezett „blended learningről" beszélünk, vagyis az elektronikus és a hagyományos tantermi oktatás kombinációjáról. Az egyszerűség kedvéért általában az e-learning kifejezés használatos az ilyen, nem tisztán elektronikus megoldásokra is.

Napjainkban az e-learning jelentősége rohamosan nő, részben az infokommunikációs technológiák (IKT), részben az információs, illetve tudás alapú társadalom fejlődésével párhuzamosan. Az e-learning olyan kurrens fogalmakkal kapcsolódik össze, mint a „tudás alapú társadalom", az „élethosszig-lan tartó tanulás", illetve a „képzésmodularizáció", mivel ezek megvalósításában meghatározó szerephez jut.

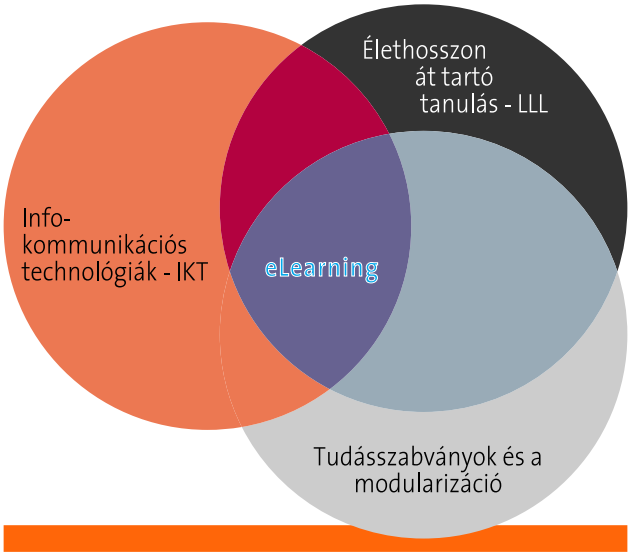

Az egész élethosszon át tartó tanulás (lifelong learning – LLL) nem más, mint a tudás társadalmában való részvételhez szükséges ismeretek, készségek megszerzése és folyamatos frissítése, azokhoz az egyetemes és folyamatos hozzáférés biztosítása. Az egész életen át tartó tanulás a születéstől az idős korig terjedő folyamat, amely magában foglalja a tanulás összes formáját. Célja, hogy lehetővé tegye azon ismeretek és készségek elsajátítását, amelyek segítségével az egyén aktív részese lehet a társadalomnak, képes hatékony probléma-megoldásra, csoportmunkára, és rendelkezik azokkal a motivációs készségekkel, amelyek segítségével megtalálja a helyét a munkaerőpiacon. Az LLL a modulációra, a képzési átjárhatóságra és átláthatóságra való törekvésével erősen támogatja a gazdaságos (nagy létszámú) e-learning képzéseket.

Fókuszban a tananyag-hordozhatóság

A gyakorlati e-learning rendszerek két meghatározó komponense az úgynevezett Learning Management System (LMS) és a Learning Content Manegement System (LCMS). Az LMS-t leggyakrabban keretrendszernek szokták fordítani, bár a képzésmenedzsment-rendszer kifejezés pontosabb lenne: ez a modul ugyanis a tananyag megjelenítése mellett a hallgatók adminisztrációjáért is felel. Ez az a komponens, amellyel a hallgatók közvetlenül kapcsolatba kerülnek az e-learning használata során. Az LCMS-t ezzel szemben leginkább tartalommenedzsment-rendszerként fordítják, mivel ez a modul nem az oktatás lebonyolításában, hanem a képzés tartalmának előállításában kap szerepet.

A két fő komponens között a tananyag teremti meg a kapcsolatot, amit gyakran egy önálló részrendszerben,

a tananyag-adatbázisban tárolunk. Kisebb rendszerek esetén a tananyag közvetlenül kerül átvitelre az LCMS-ből az LMS-be.

A konferencia előadói hangsúlyozták, hogy pillanatnyilag az e-learning rohamos terjedésének egyik legnagyobb akadályát a szigetmegoldások közötti átjárhatóság hiánya jelenti. Hiába van már a hazai piacon is igen nagyszámú, jó minőségű elektronikus oktatóanyag, ezek többnyire csak a saját környezetükben használhatók teljes funkcionalitásukban. Ha valaki hasznos tananyagot talál egy másik egyetemen vagy vállalatnál, és jogi, illetve üzleti szempontból meg is tudná szerezni a jogosultságot a használatára, valójában csak jelentős adaptációs munka után tudná azt betölteni saját képzésmenedzsment-rendszerébe. Ezen az áldatlan helyzeten segítene, ha mind a tananyagfejlesztők, mind a keretrendszergyártók alkalmazkodnának azokhoz a szabványokhoz, amelyek a tananyagok keretrendszerek közti hordozhatóságát biztosítják.

E kérdést illetően az első és legfontosabb tudnivaló, hogy jelenleg – egyetlen részterület kivételével – még nem létezik hivatalos e-learning szabvány, csak úgynevezett de facto szabványokról és ajánlásokról beszélhetünk. A hivatalos szab-

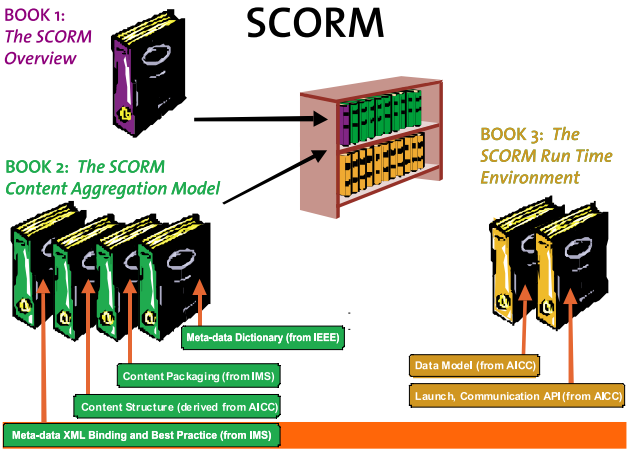

ványosítási folyamatok ugyanis olyan részletes és széles körű egyeztetési procedúrákat tartalmaznak, amelyek hosszú időt vesznek igénybe, és ezt egy olyan dinamikusan fejlődő technológiai terület, mint az e-learning, nehezen viseli el.

A mai szabványosítási törekvések a következő funkcionális területekre koncentrálnak: tartalom-metaadat, tartalomcsomagolás, tartalomsorrend, kérdés- és teszt-együttműködési képesség, tanulói profilok, futási környezet. 1997-ben az Advanced Distributed Learning (Fejlett Elosztott Tanulás) kezdeményezést az USA védelmi minisztériuma, a Fehér Ház tudományos és műszaki irodája, valamint munkaügyi minisztériuma hozta létre. Az ADL-nek az a stratégiája, hogy összhangba hozza más szabványosítási testületek erőfeszítéseit egy referenciamodellben, amelyet SCORM-nek (Sharable Content Object Reference Model) hívnak. Amíg az ADL nem vette át a vezetést, kevés erőfeszítés történt a különböző szabványok összekapcsolására, azóta viszont ez a piac által leginkább támogatott szabványosítási kezdeményezés. Az ADL szeret úgy gondolni az SCORM-re, mint egyfajta könyvespolcra, amely az egyes vázlatos specifikációkat külön könyvként kezeli.

Az NIIF e-learning pilotprojektje

A konferencián két átfogó hazai e-learning projekt kapott különös figyelmet: az egyik a közoktatásban, a másik pedig a felsőoktatásban próbál komoly lendületet adni az e-learning használatának. Ma mind a mögötte álló anyagi erőforrások, mind az eddig elért eredmények tekintetében a Sulinet SDT (Sulinet Digitális Tudásbázis) tekinthető a legjelentősebb magyarországi e-learning projektnek. Tekintve, hogy ez már feltehetően jól ismert olvasóink előtt, inkább az NIIF idén elindított e-learning kezdeményezésére térnénk ki kicsit részletesebben, már csak azért is, mert ennek első eredményeiről éppen a fórum felsőoktatási szekciójában hallhattunk először. Az NIIF legfiatalabb projektjében három tagintézmény, az MTA Sztaki, a Miskolci Egyetem és a Szent István Egyetem működik közre. Bár az idei évet még inkább egyfajta előkészítő-megalapozó szakasznak lehet tekinteni az NIIF e-learning stratégiájának kialakításában, mindenképpen súlyt ad a projektnek az a tény, hogy lényegében az első átfogó próbálkozás valamiféle ágazati koordináció megteremtésére a felsőoktatási e-learning kezdeményezések terén. Fókuszában egy olyan központi tananyag-adatbázis létrehozása áll, amelyben gyűjteni lehet egyrészt az NIIF-körben elérhető elektronikus tananyagok adatait, másrészt egyre nagyobb mértékben magukat a tananyagokat is, egy mindenki által használható, szabványos formátumra konvertálva. A projekt legfontosabb eredményei a következők voltak:

– Minerva.SzIE.HU e-learning webszerver üzembe állítása és üzemeltetése,
– e-learning tananyag-metaadatbázis és szoftver elkészítése,
– Sztaki SCORM eLibrary-platformon tananyag-adatbázis felállítása és kezdeti feltöltése,
– információs portál kialakítása,
– a felállított portál- és adatbázis-komponensek integrálása az NIIF-szerver e-learning szekciójába.

A projekt keretében az MTA Sztaki elvégezte a tananyag-adatbázis feltöltését egy induló készlettel. Ebben egyelőre a Sztaki, az ELTE, a Pécsi Tudományegyetem és a gödöllői Szent István Tudományegyetem demotananyagai találhatók meg, illetve egy hivatalos referenciacsomag. A tananyagok feltöltéséhez szükséges konverziós munkákat az MTA Sztaki végezte el.

Az anyagok a ***www.iif.hu*** honlap „alkalmazások” szekciójából indítható tananyag-adatbázisban érhetők el. Egyelőre inkább csak részletek kaptak helyet benne, a komplett csomagokat azok fejlesztőitől közvetlenül lehet megkapni, illetve a felhasználási jogokat is kétoldalú megállapodásokban kell tisztázni.

A Műszaki Könyvkiadó a konferencián jelentette be, hogy januárban megjelenteti az „E-learning Kézikönyv 2005” című kiadványt, amely a szakma eddigi legátfogóbb hazai szakkönyve lesz.

Rádió- és tévéműsorok digitális archívuma

NAVA: na, vajon mi sül ki ebből?

Megszületőben van egy új, nemzeti archívum, amely az audiovizuális tartalmakat gyűjti, és digitalizált formában tárolja. A Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) törvénytervezete és a projekt legfontosabb tudnivalói már olvashatók az interneten (www.nava.hu), s az immár ötéves ötlet megvalósulása után bárki számára – mint egy könyvtárban – hozzáférhetővé, kutathatóvá válnak a televízióban és a rádióban sugárzott magyar műsorok, híradók, filmek stb.

Léteznek archív filmfelvételek *Rákosiról*, 56-ról és a *Kádár*-rendszer dolgairól, s bár ezek valamelyest hű keresztmetszetet adhatnak az adott korszakról, mégiscsak szegényesek, mert a hétköznapok hiányzó részletei olykor sokkal többet árulnak el a közhangulatról, az érzésekről, a stílusról. És mellesleg a korabeli felvételeket nem digitálisan, hanem időtállónak aligha nevezhető celluloidfilmen vagy mágnesszalagon őrzik.

Nem mindenki rajong persze a történelemért, s még szűkebb azoknak a köre, akik kíváncsiságból, hobbiból vagy hivatásuk révén örömüket lelik korabeli dokumentumok böngészésében, de mégiscsak léteznek nemesebb célok és érdekek.

A téma szakértőinek az a véleménye, hogy az elektronikus médiában (televízióban, rádióban, interneten) keletkező audiovizuális termékek a nemzeti kulturális és történelmi örökség részét képezik, e dokumentumok megőrzése a jövőnek, valamint hozzáférhetővé tétele a kutatás és az oktatás számára ugyanolyan fontos, mint a nyomtatványoké, a képzőművészeti alkotásoké, a filmeké és a zeneműveké.

Hiányos a nemzet digitális emlékezete...

A jelenlegi szabályozás és intézményrendszer szerint a magyar csatornák által gyártott és sugárzott műsorszámok nem tartoznak ugyanabba a kulturálisörökség-kategóriába, mint a nyomtatványok vagy a filmek, ezért nem vonatkozik rájuk kötelespéldány-rendelkezés. Vannak persze intézmények és archívumok, amelyek ezeket is gyűjtik, ám ehhez a hétköznapi ember, a „nyilvánosság” nem férhet hozzá. A kereskedelmi televíziózás megindulásával semmiféle szabályozás nem született az elkészült anyagok kezelését illetően, így a dokumentumok megőrzése az egyes társaságok anyagi és intellektuális lehetőségeinek véletlenszerűségére van bízva. Pedig már az elmúlt évtizedben is számos olyan, a médiában keletkezett dokumentum semmisült meg, amely a történelmi feldolgozás és a kulturális emlékezet számára felbecsülhetetlen értéket képvisel. A húsz-harminc éve létrejött elektronikus dokumentumok rövid élettartamuk miatt ma jutottak el a teljes fizikai megsemmisülés határához. Egységes rendszerű és korszerű technológiai megőrzésük sürgető aktualitás.

Ez a folyamat – úgy tűnik – csak állami beavatkozással, egyfajta nemzeti elektronikus dokumentumtár létrehozásával állítható meg. Az audiovizuális kulturális örökség rendszeres és ellenőrzött megőrzése, a szabványosított technológiájú audiovizuális archiválás, valamint a nyilvános hozzáférés igénye egy olyan, jelentős anyagi háttérrel rendelkező, szilárd jogi alapokon álló központi intézmény funkcióját rajzolja ki, amely már Európa több országában is létezik (pl. Franciaország, Nagy-Britannia, Svédország), és amelynek felállításához az Európa Tanács ajánlást dolgozott ki.

Manapság minden valamirevaló kezdeményezésnél divat az uniós gyakorlatra és előírásokra hivatkozni. Tegyük meg ezt az audiovizuális archiválással is!

Az Európai Unió régóta és egyre erőteljesebben szorgalmazza a kulturális örökség megőrzését, jelentős részének digitalizálását és széles körű hozzáférhetővé tételét. Ennek a folyamatnak az eredménye az az európai egyezmény, amelyet az Európa Tanács 2001. szeptember 19-én tett közzé. Ez a ratifikáló országok számára meghatározza mindazokat a kötelezettségeket és lehetőségeket, amelyek biztosítják az európai

audiovizuális örökség megóvását, és lehetővé teszik ezen örökség kulturális, tudományos és kutatási célú felhasználását a teljes lakosság számára.

Egy másik dokumentum (az Európai Parlament és az Európa Tanács 2001/29/EK irányelve) pedig az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szól. Az információs társadalom egyik alapelve szerint minden állampolgárnak joga van az információhoz való szabad hozzáféréshez; ezt a jogát a társadalom alapintézményei közé tartozó nyilvános könyvtárak rendszerén keresztül gyakorolhatja.

Vagyis látható, hogy a Nemzeti Audiovizuális Archívum, a NAVA előkészítése időben egybeesik az Európai Unió ilyen irányú törekvéseivel.

Köteles példányok a reprezentációhoz

A hivatalos definíció szerint a NAVA az első nyilvános hazai digitális audiovizuális archívum, amely az országos (és a tervek szerint később a helyi) elektronikus médiában keletkezett és sugárzott, magyarországi előállítású műsorokat digitalizálja, tartalmilag feldolgozza (katalogizálja), és digitális formában tárolja, valamint a nyilvános archívum keretein belül a nyilvánosság számára helyben vagy a kutatás és oktatás számára bizonyos köz-, illetve oktatási intézményekben igénybe vehető dedikált hálózaton hozzáférhetővé teszi.

Az elképzelések szerint az archívum kötelezően a közszolgálati és az országos, földfelszíni terjesztésű televíziós műsorszolgáltatók műsorait gyűjti (ezek a köteles példányok), majd pedig fokozatosan kiterjeszti gyűjtőkörét a helyi és a kábelhálózatra is (ezek az önkéntesen rendelkezésre bocsátott műsorszámok). A NAVA kapacitását úgy tervezték meg, hogy körülbelül napi harminc–hatvan órányi műsorszám tartalmi feldolgozására legyen alkalmas; a törvény tárgyi hatálya is ilyen mennyiségű anyag feldolgozására terjed ki. Vagyis nyilvánvaló, hogy nem fogják tárolni az unalmas szappanoperák és egysíkú vetélkedők, a valóságtól elrugaszkodott, összeugrasztó vagy kibékítő beszélgetőshow-k minden adását, ezekből inkább csak keresztmetszetet ad a dokumentumtár.

A NAVA intézménye egyrészt megold egy fontos, a nemzeti kulturális emlékezet körébe eső feladatot, nevezetesen a magyar történelem és kultúra mediális reprezentációjának összegyűjtését és megőrzését, másrészt példaként szolgálhat a XXI. századi digitális archívumok és könyvtárak kialakításához. A NAVA a közgyűjtemények körében technológiai szempontból úttörő szerepre vállalkozik, amennyiben a teljes munkafolyamatot – a gyűjtéstől a nyilvánosság számára való hozzáférés megteremtéséig – digitális formában, hálózati úton végzi. A törvénytervezet fontos eleme a műsorszolgáltatói köteles példány bevezetése. A tervek szerint az archívum a műsorelosztó hálózaton jut hozzá a gyűjtőkörébe eső dokumentumokhoz. Ezek kiegészítéseképpen a műsorszolgáltatóknak (papíron vagy elektronikus úton) be kell küldeniük a műsorszámokhoz tartozó gyártási adatokat is.

A NAVA működési és gyűjtőköre elsősorban a műsorszolgáltatói, valamint a közgyűjteményi kört érinti. A regionális és helyi műsorszolgáltatók számára azt a lehetőséget jelenti, hogy archiválási tevékenységük rendszerezett, általános normák szerint működhessen. Továbbá eddigi archívumaik az országos nyilvánosság számára is elérhetővé válhatnak, és ezeknek a műsorcserébe való bekapcsolása számukra anyagi előnnyel járhat.

Lehetővé válik tehát, hogy az elzárt, regionális közösségek politikai és kulturális önreprezentációja országos nyilvánossághoz jusson, valamint hogy az összes műsorszolgáltató és audiovizuális archívum adatbázisa egységes rendszerbe kerüljön, s a benne őrzött dokumentumok adataihoz kölcsönösen hozzáférjenek, ami jelentős lendületet ad a műsorcserének.

A digitális műsorarchívumot az Informatikai és Hírközlési Minisztérium a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával szoros tartalmi-szakmai együttműködésében hozza létre. A NAVA előkészítése az érintett szakmák legszélesebb körét bevonva folyt. Elmondható, hogy a többéves előkészítés során elsöprő többségben pozitív, támogató hozzáállás mutatkozott az egyes intézmények (például a Magyar Televízió, a Magyar Rádió, a Helyi Televíziók Országos Egyesülete) körében is.

A NAVA jelentős mértékben hozzájárul a nemzeti audiovizuális kulturális örökség megőrzéséhez és hozzáférhetővé tételéhez. Sem a sajtótermékek köteles példányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról szóló kormányrendelet, sem a rádiózásról és televíziózásról szóló törvény, sem pedig a mozgóképtörvény nem rendelkezik a műsorszámok kötelespéldány-szolgáltatáshoz hasonló gyűjtéséről. Ezt a hiányt pótolja az elfogadás előtt álló NAVA-törvénytervezet.

Minősített hitelesítés és időpecsét

A Matáv az új gazdaságban

Ez e-gazdaság két kulcsfontosságú területe az elektronikus számlázás és az elektronikus adóbevallás. Jogszabályi hátterük részben rendezett, azonban a gyakorlatban még nem igazán terjedtek el, aminek legfőbb oka az óvatosságban és a biztonsággal szembeni fenntartásban keresendő. A legnagyobb hazai távközlési szolgáltató, a Matáv integráltszolgáltatások-stratégiájának egyik kulcsterülete az új gazdaság fejlődésének, az új gazdaságba való belépésnek az elősegítése.

Ennek részeként a társaságnál 2000-ben kezdődött el a digitális hitelesítésszolgáltatások fejlesztése, majd a cég 2001-ben vált fokozott biztonságú hitelesítésszolgáltatóvá. Miután a Nemzeti Hírközlési Hatóság nyilvántartásba vette a Matávot mint minősített hitelesítésszolgáltatót, az már ilyen minőségében járul hozzá az e-gazdaság fejlődéséhez. Emellett az úgynevezett „időbélyegzés-szolgáltatás" nyújtására is jogosulttá vált, amely szintén az elektronikus tranzakciók biztonságát növeli, azáltal, hogy hitelesíti azok időpontját.

Már a laikusok is kezdik érteni, hogy az elektronikus aláírás olyan hitelesítési mód, amely az elektronikusan, például az interneten végzett tranzakciók vagy hivatalos ügyintézés során pótolja a személyes jelenlétet és igazolást. Azt már csak a gyakorlottabbak tudják – pedig 2001 óta törvény is rendelkezik róla –, hogy az elektronikus aláírásnak biztonsági fokozattól függően három típusa létezik.

Az *egyszerű elektronikus aláíráshoz* nem fűződik semmilyen jogi következmény, így a törvény a továbbiakban nem is foglalkozik vele.

A *fokozott biztonságú elektronikus aláírás* már szigorúbb, hiszen jogi következményekkel jár, illetve május óta a jogszabály az elektronikus számlák esetében is fokozott biztonságú elektronikus aláírás használatát teszi kötelezővé.

A „legerősebb" az úgynevezett *minősített elektronikus aláírás,* amelynek használata kötelező az e-adóbevallásnál vagy az elektronikus ügyvédi ellenjegyzésnél.

A Matávnak már korábban is létezett biztonsági szolgáltatása – emlékeztet rá *Tapasztó Balázs* megoldásmenedzser –, amely a nagyvállalatoktól egészen a lakossági ügyfelekig széles körben kínál különféle hitelesítéseket, illetve digitális tanúsítványokat. Az e-Szignó termékcsalád első eleme 2001 végén került a piacra, a Matáv akkor kapta meg a fokozott biztonságú hitelesítésszolgáltatói címet.

A fokozott biztonságú elektronikus aláírással lehetővé vált a kereskedelemben, illetve az üzleti kapcsolatokban a digitális tanúsítványok használata. Ez a típusú digitális aláírás nagyjából annak felel meg, mint amikor egy vállalat cégszerűen aláír egy papírt, vagy egy magánszemély ellátja azt kézjegyével. Ennél magasabb szintet képvisel a minősített elektronikus aláírás, amely ugyanazon a PKI (Public Key Infrastructure – Nyilvános Kulcsú Infrastruktúra) technológián alapul, mint fokozott biztonságú társai, csak egy magasabb szintű bizonyítvánnyal rendelkezik, s már teljes bizonyító erejű és joghatású. Ez az aláírás ahhoz hasonló, mint amikor egy természetes személy két tanú jelenlétében lát el kézjegyével egy szerződést. Egyéb idevonatkozó rendeletek alapján adó- és magán-nyugdíjpénztári bevalláshoz, valamint ügyvédi ellenjegyzéshez kizárólag minősített elektronikus aláírás fogadható el.

Októbertől erre a típusú elektronikusaláírás-hitelesítésre kapta meg a jogosultságot a távközlési társaság. A Matáv Minősített e-Szignó nevű hitelesítésszolgáltatásának lényege, hogy ügyfelei számára úgynevezett minősített digitális tanúsítványokat állít ki. Ezek segítségével egy dokumentumot vagy elektronikus tranzakciót minősített elektronikus aláírással lehet ellátni, így használói a ma ismert legbiztonságosabb körülmények között bonyolíthatnak le szerződéskötéseket, pénzügyi tranzakciókat az interneten vagy egyéb elektronikus közegen keresztül.

Napjainkban, amikor az informatikai rendszerek elosztott környezetben működnek, és minden irányból fogadnak adatokat, nemcsak a bizonyított hitelesség, hanem az idő is kulcstényezővé válik. A tranzakciók időpontjának dokumentálásakor, a határidők betartásának igazolásakor nem elegendő, ha a tranzakció időpontját a rendszergazda pontosnak véli. Az *időbélyegzési* szolgáltatás, mint a neve is mutatja, hitelesen „lepecsételi" az ügy elektronikus dokumentumát, s ezzel hivatalosan igazolja, hogy mikor történt meg a tranzakció. A megbízhatóságot Tapasztó Balázs azzal érzékelteti, hogy a hiteles időforrást (időjelet) a Matáv cézium-atomóráira épített infrastruktúra biztosítja, amely nemzetközi időszabványokhoz igazodva, több helyen is ellenőrzi saját pontosságát, míg az időpecsételést az infrastruktúra végpontjain található úgynevezett TimeStamp szerverek végzik el. Az időpecsét-szolgáltatás bevezetésével a Matáv mint megbízható harmadik fél garantálja a tranzakcióidő hitelességét az e-gazdaság szereplői számára.

Piackutatás az internetezők utazási szokásairól

A NetMonitor.hu októberi kutatása keretében az NRC és a TNS a magyarországi internetes társadalom utazási-üdülési szokásait vizsgálta. Az adatok alapján idén nyáron az internetezőknek csupán egynegyede (26 százaléka) nem volt nyaralni, 51 százaléka egy, míg 23 százaléka több alkalommal is megtehette ezt.

Azok közül, akik csak egyszer nyaraltak, a többség (56 százalék) utazása célpontjául belföldi helyszínt választott, 41 százalék Európán belül, míg a fennmaradó 3 százalék Európán kívül töltötte el szabadságát. Minden második esetben (49 százalék) a család többi tagja volt az útitárs, 28 százalékuk a barátaival, ismerőseivel vagy munkatársaival, míg 21 százalékuk a partnerével utazott. A többség (37 százalék) számára a nyaralás fejenként 20 és 50 ezer forint közötti összegbe került. 20 százalék esetében a végső számla több mint 100 ezer forintra rúgott, míg 15 százaléknak sikerült ezt 20 ezer forintnál is kevesebből kihoznia.

Nagyságrendileg mennyibe került a nyaralása?
(az egy főre eső költségek)

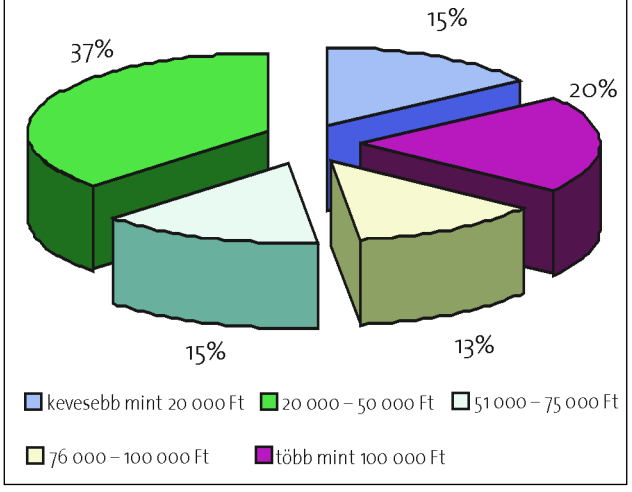

De lássuk, hogy melyek is ezek az országok!

Hová utazna jövőre?
(a válaszok százalékos megoszlása)

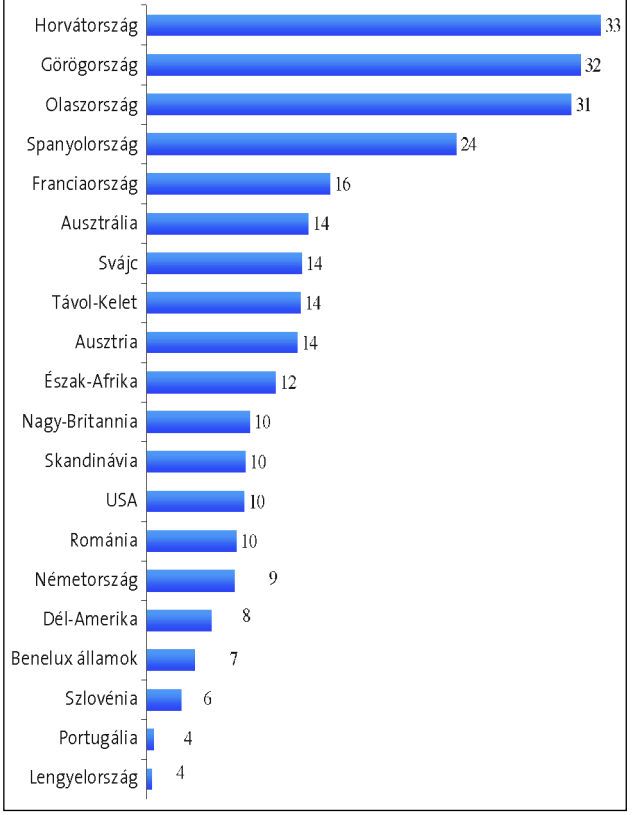

A kutatás kitért a 2005. évi utazási tervekre is, amelyek alapján bizton állíthatjuk, hogy alig van olyan internetező, aki ne tervezne legalább egy alkalommal valamilyen utazást, üdülést. A legtöbben (50 százalék) az országhatárokon túlra, de Európán belülre utaznának, 44 százalék belföldön maradna, míg az „egzotikus", Európán kívüli célpontokat mindössze 6 százalék választaná.

A dobogós helyeken az elsősorban tengerpartja miatt kedvelt Horvátország, Görögország és Olaszország áll. E három célpontot közel minden harmadik esetben (31-33 százalék) választották azok, akik valamilyen üdülést terveznek a jövő évre. Ezt követi Spanyolország 24 és Franciaország 16 százalékkal, majd következik a többi ország, illetve országcsoport jóval kisebb értékekkel.

A NetMonitor – az NRC és a TNS piackutatócég online omnibusz típusú adatfelvétele – különböző témakörökben, többek között a gazdaság, az informatika és a telekommunikáció területén végzett, havonta ismétlődő felmérés. Alapját az NRC által működtetett NetPanel.hu kutatási portál regisztrált felhasználóinak online megkérdezése adja. Az adatfelvétel során létrejövő adatbázist a két cég munkatársai több szempont szerint ellenőrzik, és a TNS – hagyományos módszerrel felvett, nagymintás hazai internet-alapkutatásának eredményeiből származó – adatainak felhasználásával súlyozzák. A szigorú módszertani eljárásnak köszönhetően a kutatás reprezentatívnak tekinthető a hetente többször internetező magyarországi felhasználók körében. A kérdőívet kitöltők száma 1247 fő.

Nagyságrendileg mennyi pénzt szán az üdülésre?
(az egy főre eső költségek)

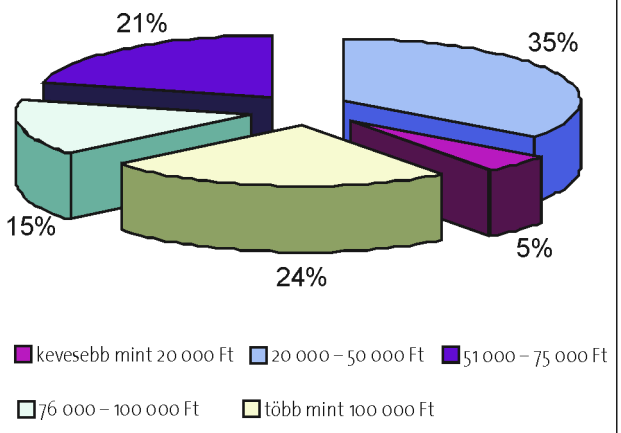

Mint azt már az idei üdülések esetében is láttuk, a többség (35 százalék) 20 és 50 ezer forint közötti összeget szánna rá. További 21 százalék 51–75 ezer, míg 15 százalék 76–100 ezer forintot fizetne ki érte. A tervek és vágyak világában csupán 5 százalék azoknak az aránya, akik 20 ezernél kevesebbet, és 24 százalék azoké, akik 100 ezernél is többet szeretnének költeni jövő évi utazásukra.

Az életkor előrehaladtával némiképp módosulnak az utazással, üdüléssel kapcsolatos preferenciák az internetezők körében. Az talán nem véletlen, hogy a legtöbben szeretnek utazni, és úgy vélik, hogy Magyarországon belül is jól el tudnak tölteni egy-két hetet. A fiatalabbak saját bevallásuk szerint némileg kevesebbet tájékozódnak utazásaik előtt, és kevésbé tervezik el előre, hogy hová és mikor menjenek. Ezzel párhuzamosan körükben sokkal inkább kedveltek az aktív utazási formák (pl. búvárkodás, hegymászás stb.), és szinte alig értettek egyet azzal a kijelentéssel, hogy csak a családjuk miatt mennek el valahová üdülni.

NetMonitor

Mennyire ért egyet az alábbi kijelentésekkel?
(5: teljes mértékben egyetért, 1: egyáltalán nem ért egyet)

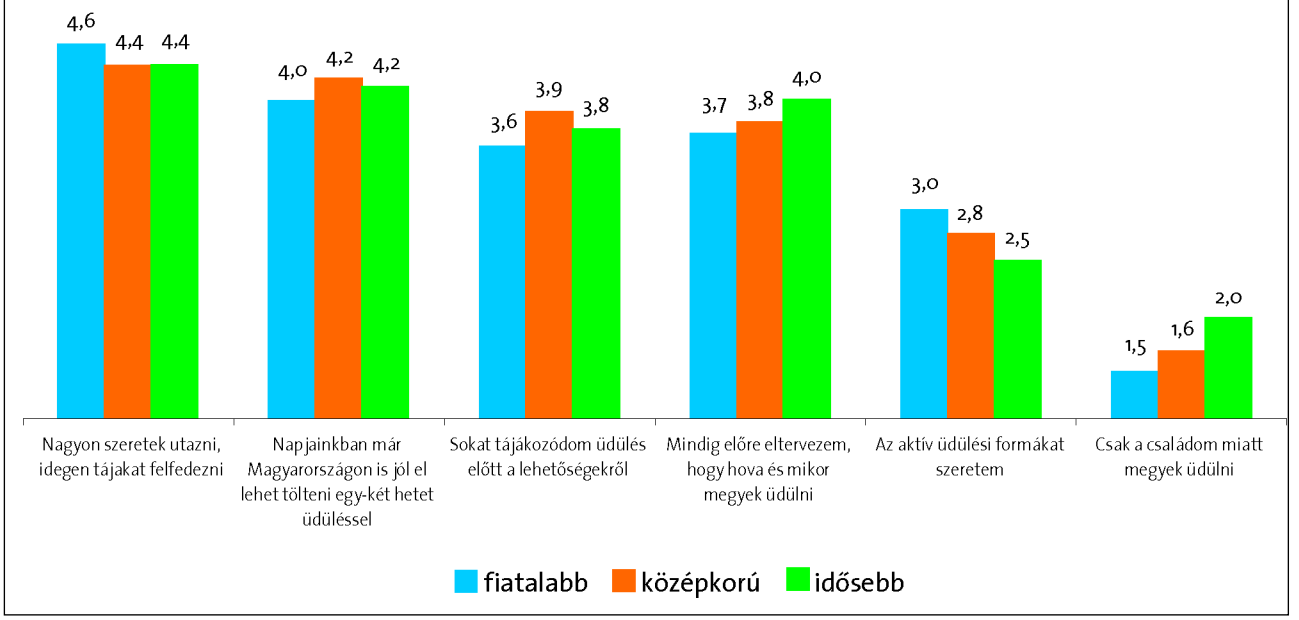

BEHÁLÓZVA:

Pilvein Péter rendőrfőhadnagy,

az ORFK Nemzeti Nyomozóiroda Elemző, Értékelő és Internetfigyelő Osztályának főelőadója

Pilvein Péter, *a köznyelvben egyszerűen csak internetrendőrségnek nevezett szerv főelőadója megalakulásától kezdve, 2002-től dolgozik ezen a területen, 2004 júliusától pedig a Nemzeti Nyomozóiroda Elemző, Értékelő és Internetfigyelő Osztályánál. Az 1977-es születésű egykori nyomozó még az általános iskolában, Commodore 64-es gépek felhasználójaként kezdett el érdeklődni a számítástechnika iránt, manapság pedig napi nyolc vagy akár tíz-tizenkét órát is a számítógép előtt tölt. És bár, mint mondja, az internetfigyelő osztálynak nincs nyomozati jogköre, a testületnél így is megbecsülik a munkáját, mert sokszor szolgál jól használható tanáccsal a nyomozati munkához.*

SIGMOND ÁRPÁD – SZALAY DÁNIEL

– Hogyan lett Önből „internetrendőr”?

– Immáron több mint két és fél éve vagyok ezen a területen, azt megelőzően pedig a bűnügyi nyomozók – ha nem is hétköznapi, de mindenesetre – általános tevékenységét folytattam magam is.

– Az internetfigyelő osztálynál minden bizonnyal jól jön a számítógép ismerete, a komputerekhez való kötődés...

– Ez így van. Már kisdiákként kapcsolatba kerültem a számítógépekkel és a számítástechnikával. Általános iskolásként C–64-es és Enterprise gépeken dolgoztam, persze csak mint felhasználó, akinek a tudása kimerül annyiban, hogy a következő játékot hogyan kell betölteni az akkoriban még szalagos meghajtóról. Nyilván ezen sokan csak mosolyognak manapság, de higgyék el, az egésznek van egyfajta varázsa, amely igencsak megfogott akkoriban. Később aztán a középiskolai számítástechnika-órák újabb lökést adtak.

– Egyáltalán elvárják a rendőröktől, hogy informatikai szaktudással legyenek felvértezve?

– Nem, de a magyar rendőrök ilyen szempontból könnyű helyzetben vannak. Ugyanis a büntetőeljárási törvény kimondja, hogy ha valamilyen kérdés megválaszolása speciális szaktudást igényel, arra szakértőt kell igénybe venni, vagy szakértő vehető igénybe, attól függően, miről van szó. Így ha én azt mondom, hogy ehhez nem értek, kirendelünk egy úgynevezett civil szakértőt. Az, hogy valaki valamely területhez speciálisan ért, leegyszerűsíti a folyamatot. Talán a pénzügyi nyomozói feladatkörrel lehetne párhuzamot vonni. Nálunk, a testületben például nagyon sok pénzügyi nyomozó rendelkezik könyvvizsgálói képesítéssel, mert rengeteg gazdasági bűncselekmény esetében igen komoly könyvelési kérdések merülnek fel. Persze alapvetően egyvalami szükséges, ez pedig a vonatkozó törvényi szabályozások teljes körű ismerete. Ez teszi lehetővé az ilyen jellegű bűncselekmények átlátását. Egyébként az internetfigyelő osztályon mindenki rendőrtiszt, aki bűnügyi végzettséggel rendelkezik. Emellett dolgozik nálunk például programozó-matematikus, valamint jogász, akinek a specialitása az internetszakjog. Ez a terület ugyanis számtalan megoldatlan jogi kérdést hordoz. Beszéljünk csak arról, hogy itt nincsenek országhatárok, nem lehet azt mondani, hogy ez innentől ide tartozik. Tehát honnan szerzem be az információkat? A kérdéses szerver még ebben az országban van? Ha a cég ebben az országban működik, de a szerver mondjuk Ausztriában, akkor a cégtől vagy Ausztriától kell kérnem, hogy azt a bíróság előtt felhasználhassam? Rengeteg a kérdés, mert ezen a területen a jog még gyerekcipőben jár, és fel kell nőnie a feladathoz. Tehát a rendőri vezetés célja gyakorlatilag az volt, hogy olyan egységet próbáljon összeverbuválni, amely több területről gyűjt be pozitív attitűddel rendelkező kollégákat.

– Azt mondják, azok a rendőri egységek tudnak igazán sikeresek lenni, amelyek képesek a bűnözők fejével gondolkodni. A „rablóból lesz a legjobb pandúr” elvét követve dolgoznak-e Önöknél volt crackerek?

– Ami egy-két eset kapcsán megjelenik a híradásokban, hogy például egy letartóztatott webmetsző később segíti a nyomozóhatóságot, kissé utópisztikus. Nyilván sok esetben az elfogott bű-

nöző börtönéveket spórolhat meg magának azzal, ha valamilyen szinten segít egy-egy ügy felderítésében, de idehaza azért az szerintem a közeljövőben nem fog előfordulni, hogy a bűnöző beáll az internetfigyelőkhöz. Már csak azért sem, mert ha a jó útra tért bűnöző esetleg olyan információk birtokába jut, amelyekkel visszaélni, akkor nem garantálható, hogy ezt nem fogja felhasználni valamilyen alvilági célra. A büntetett előélet tehát nyilvánvalóan kizáró ok.

– Ön személy szerint mennyi időt foglalkozik számítógépekkel?

– Manapság nagyjából a nap felét komputerek társaságában töltöm. Információkat gyűjtök az interneten, persze elsősorban konkrét ügyekhez kell adatokat találnom, és azokat az illetékes kollégának továbbítanom. Ilyenkor főként szakportálokat, internetbiztonsággal vagy hardverrel, szoftverrel foglalkozó elektronikus szaklapokat keresek fel. Kedvenceim közé tartozik a **wigwam.sztaki.hu** és a **www.prohardver.hu**, de előszeretettel látogatom például azt a honlapot, amely a feltört szerverekről ad hírt, illetve számos, crackertevékenységgel foglalkozó hazai és külföldi oldalt. Ezenkívül figyelemmel kísérem az általános hírportálokat is.

FOTÓ: WALKÓ BOGLÁRKA

– Voltaképpen hogy néz ki egy „internetrendőr" átlagos napja?

– Nem akarom azt mondani, hogy hivatalnokok, de mindenesetre ügyintézők vagyunk, hiszen bizonyos ügyeket kell megoldanunk. Vannak aktáink, és az azokban lévő feladatokat el kell végeznünk. Tehát ha azokban az szerepel, hogy ezt meg ezt a információt erősítsük meg, vagy gyűjtsük ki, akkor azt meg kell tennünk. Persze van egyéb elemzési feladatunk is, amit el kell végeznünk. Tehát miután beérkezem reggel a hivatalba, bekapcsolom a gépemet, közben pedig megnézem, hogy milyen feladataim maradtak az előző napokról, amelyeket sürgősen el kell végeznem. Ezt követően megkezdem napi tevékenységemet, ami abból áll, hogy háttértárakat, naplófájlokat, e-mail fejléceket elemzek a kollégákkal. Mindez arra szolgál, hogy nyomozó munkatársaimat segítsem az általuk beszerzett információk elemzésével. Ilyen egyszerű. Ezt csinálom naponta. Az elemzések gyakorlatilag a munkám hatvan százalékát kitöltik, ezt követi az interneten való információgyűjtés, és van még számtalan feladatom, amilyen a nemzetközi kapcsolattartás is: a hasonló szakterületen dolgozó külföldi kollégákkal informálisan én tartom a kapcsolatot.

– Bizonyára arra is van rálátása, hogy a többi európai országban hogyan működik a kiberbűnözés elleni harc...

– Összességében úgy látom, hogy a nyugati országok már körbejárták ezt a problémát, és alaposan kidolgozták, hogy milyen szinten kellene területenként megosztani a feladatköröket – elemzések, online információgyűjtés, esetlegesen titkos információgyűjtés –, és ebben milyen szintű segítséget kell egy adott egységnek nyújtani. Persze lehet párhuzamot vonni Magyarország és Svédország között, de nem szabad elfelejteni, hogy hazánkban csak 2002 óta működik az internetfigyelő egység, míg Svédországban már az 1980-as évektől hivatalos központi nyomozószerv foglalkozik ezzel a területtel. Egyébként Ausztria kivételével a hazánkkal szomszédos országok körülbelül olyan szinten állnak, mint mi. Az osztrákoknál a tartományokban is működnek ilyen internetes egységek, és van egy központi osztály a szövetségi bűnügyi hivatalban, ugyanúgy, mint Németországban. Ehhez képest Magyarországon jelenleg mindössze három fő dolgozik állandó jelleggel az internetfigyelő osztályon. Sajnos csak ennyi – méghozzá az egész országban. Hogy miért csupán három fő? Feltételezhetően azért, mert nem jött még el az idő, hogy ezen a területen önálló rendőri egységet hozzon létre a magyar gárda. Az alacsony létszám miatt meglehetősen sok munka hárul kis csapatom egy-egy munkatársára, de szerencsére azért nem olyan súlyos a helyzet, mert a tényleges nyomozati munkát már nem mi végezzük el, mi lényegében csak „tanácsadói" funkciót látunk el.

– Voltaképpen milyen feladatokat lát el az egység a rendőrségen belül?

– Nem indítunk büntetőeljárást, nem hallgatunk ki senkit, nem megyünk ki önállóan házkutatásra, sem egyéb olyan tevékenységet nem végzünk, amellyel közvetlenül az „ügyfelekkel" állnánk kapcsolatban. A rendőrségnek az egyik olyan egysége vagyunk, amely „kiszolgáló személyzetként" funkcionál. Az a szerepünk, hogy segítsük a kollégákat, amikor valamilyen büntetőeljárás keretében nyomozást folytatnak. Tehát ha az ország bármely részén, bármely kapitányságán elrendelt büntetőeljárás keretében

arra van szükség, hogy valaki nyílt eszközök felhasználásával információkat szerezzen be az internetről, és dolgozzon fel, akkor jövünk a képbe mi.

– Pedig az ember joggal gondolná, hogy önálló – természetesen nyomozati jogkörrel rendelkező – egységről van szó az ORFK-n belül, amely az interneten elkövetett bűnesetek felderítésén dolgozik, ahogy például a gazdasági ügyek megoldására is megvannak a megfelelő osztályok.

– Ez esetünkben nem így működik. Például egy szerverfeltörés ügyében az a helyi szerv nyomoz, amelynek körzetében a kérdéses számítógép található. Ha például a kiszolgáló a XIII. kerületben van, akkor a XIII. kerületi rendőrkapitányság fog az ügyön dolgozni.

– De ez a bürokratikusnak tűnő hivatali út lassítja a nyomozást, és nem is biztos, hogy az adott ügyben hozzáértők nyomoznak majd...

– A felvetés csak részben jogos. Az ugyan igaz, hogy a rendőrségen nagyon kevés olyan kolléga dolgozik, aki a számítógépes bűncselekmények nyomozásához kellő szakismerettel rendelkezik, de a rendőrség nem olyan szerv, amely ilyen szempontból magára hagyná munkatársait. A mi csoportunk éppen azért működik, hogy segítsen ezen a téren kevésbé hozzáértő társainknak. Maguknak a nyomozóknak a jogszabályokkal kell tisztában lenniük, illetve a rendőriskolában elsajátított nyomozati módszereket kell követniük, vagyis elsősorban azokhoz kell érteniük. Magyarországon a társadalomban megjelenő ilyen jellegű problémákra – szoftverkalózkodás, programhamisítás, szerverfeltörés, hamis e-mailek küldözgetése, rágalmazás, becsületsértés az interneten, weboldalfeltörés stb. – a rendőrség azt a választ adja, hogy a helyi kapitányságok szintjén kezdi vizsgálni az eseteket. Az „internetrendőrség" ebben „mindössze" szakmai segítséget nyújt, de ha teljesítőképességünk határára érünk, akár mi, akár nyomozókollégáink, illetve ha olyan mértékben harapódznak el a számítógépes bűncselekmények, akkor a mostani rendszeren változtatni kell, és a rendőri vezetés feltehetőleg változtatni is fog. És akkor valószínűleg napirendre tűzik, hogy országos hatáskörrel rendelkező központi egység jöjjön létre, nem három fővel, hanem harminchárommal, amely már tényleges nyomozást is végezhet.

– Mennyivel van több joga az „internetrendőrnek", mint a teljesen hétköznapi felhasználónak?

– Ez nagyon érdekes kérdés, tudniillik semmivel sincs több. Mint már említettem, nincs nyomozati jogkörünk, így például ahhoz sincs jogunk, hogy belenézzünk mások ingyenes webes postafiókjába. Tehát amikor az internetet használjuk, a minden állampolgár által elérhető eszközöket és módszereket alkalmazzuk. Persze lehet, hogy a normál internetfelhasználó nem is gondolja át, milyen információkhoz juthat hozzá csupán azáltal, hogy leül a számítógépe elé, és a problémát konstruktívan megközelítve rákeres bizonyos témakörökre. Ha olyasmibe botlunk, aminek megoldásához a büntetőeljárás kereteire van szükség, tehát bűncselekményt észlelünk, akkor előbb értesítenünk kell valamilyen nyomozó szervet, amely elrendeli

a büntetőeljárást. Amennyiben nekik további kérdéseik vannak, mi tudunk segíteni. Ha az ügyben arra van szükség, hogy egy netes postafiókba belenézzünk, vagy hogy megtudjuk, valaki honnan nézegeti a leveleit, akkor a nyomozóhatóság szerzi be az adatokat, többnyire megkeresés útján. Azonban mi adunk tanácsot, hogy ezt hogyan tegyék, kihez forduljanak, melyik internetszolgáltatót keressék fel egy adott ügyben információért. Megkérdezik tőlünk, mi útbaigazítjuk őket, és már mehetnek is tovább. Ezért mondom azt, hogy valójában támogatói munka a miénk.

– Milyen technikai háttérrel rendelkezik jelenleg az osztály?

– Munkánk egy részét speciális eszközökkel látjuk el, míg a másikat teljesen hétköznapiakkal. Az irodai munkánkat átlagosan Pentium 3-as, 4-es gépeken végezzük. Azonban feladataink másik részéhez, amely az elemzésekhez kapcsolódik, már nem elegendők a normál irodai eszközök. Például olyan adatrögzítő berendezésre és szoftverre is szükségünk van, amellyel lehetőségünk nyílik egy háttértár lemásolására egy az egyben, úgy, hogy az eredetire ne történhessen visszaírás, nehogy megvádolhassanak az információ megváltoztatásával.

– Egyáltalán: milyen gyakoriak az internetes bűncselekmények?

– 2002-ben a statisztikák szerint körülbelül tizenhatezer számítógépes bűncselekmény történt Magyarországon, és az efféle esetek egyre gyakoribbak. Az internetfigyelő osztályhoz évente legalább két-háromszáz megkeresés érkezik e-mailben állampolgároktól valamilyen vélt vagy valós bűncselekmény kapcsán, de ebbe még nem tartozik bele az, amikor a nyomozóhatóság indít eljárást.

– Azt hiszem, javítani lehetne a felderítési statisztikákat, ha az internetfigyelő osztály a keresőprogramokban a „Warez+MP3" szóösszetételre keresne rá... Élnek ezzel a módszerrel?

– Ha nem muszáj, akkor nem, mert millió találatunk lenne.

– Tehát létezik egy kvóta, hogy évente hány internetes bűncselekményt kell felderíteni, és ha épp kevés a sikeresen lezárt ügy, akkor jön a Google-módszer?

– Dehogyis, nincs semmiféle kvóta! És egyébként sem a mennyiség a fontos, hanem az, hogy a nagyon súlyos ügyeket – mint nemrégiben egy vidéki vasútállomást bombafenyegetéssel fenyegető e-mail – felderítsük. A rendőrség tisztában van vele, hogy nem az a megoldás a szerzői jog megsértése esetén, hogy az internetezőknek külön börtönök épüljenek. Nem célunk, hogy szinte mindenkinek priusza legyen, mondjuk a tizenhat éves gimnazista Péternek, mert letöltött egy dalt az internetről. Persze hozzá kell tennem, hogy mivel mi csak jogalkalmazók vagyunk, ha valaki feljelentést tesz ilyen ügyben, alapos gyanú esetén a rendőrségnek fel kell lépnie. A magánvéleményem ettől még lehet az, hogy a szerzői jogi kérdést a polgári jog révén kellene rendezni, illetve a szerzői jog enyhébb megsértését csak szabálysértésként kellene kezelni, vagyis differenciálni kellene a szankciórendszert, hogy ne mindjárt priuszos bűnöző legyen valakiből, akit a haragosa „felnyom a zsaruknál". De erre a problémára még külföldön sem találtak megfelelő megoldást. Elég, ha csak a fájlcserélős rendszereket említem.

– Ha már szó esett a gimnazista Feriről... Hogyan jellemezhető egy átlagos webmetsző? Kamaszok, elsősorban fiúk, férfiak?

– Igen, a tapasztalat azt mutatja, hogy inkább a fiatalok közül kerülnek ki az elkövetők, azon belül is a tizenhat évesnél idősebb, de általában harminc évesnél fiatalabb férfiak köréből, bár szép számmal akadnak lányok, nők is a számítógépes bűnözők között.

– Bizonyára nem kevés feltört rendszerrel hozza össze Önöket a sors. Mit tesznek, illetve mit kellene tenniük ilyen helyzetben a károsultaknak?

– Sokszor tapasztaljuk, hogy a vállalatok informatikai munkatársai nagyon leterheltek, és ha történik egy jelentéktelennek tűnő weboldalfeltörés, hajlamosak azt mondani, hogy ez semmiség, és nem tesznek bejelentést. Újraírják a külső könyvtárat, meg sem nézik a rendszernaplót, hogy egyébként mi történt, és miután visszaírták a külső könyvtárat, már rég szét van verve a szerver, csak éppen nem tudnak róla. Gyakran, amikor észreveszik, hogy történt valami, és nem félnek a retorziótól, tájékoztatják főnöküket: „Lehet, hogy bejutottak, de véleményem szerint nem vittek el semmit, mi legyen?" A főnök pedig legyint, és azt mondja, hogy telepítsék újra a szervert, esetleg helyezzék másik platformra, nézzenek utána a biztonsági frissítéseknek, s ezzel többnyire el van intézve az ügy. Nem tesznek feljelentést, ráadásul a vállalatnak szem előtt kell tartania a presztízsét is, és ilyenkor igyekeznek eltitkolni, hogy rendszerük sebezhető volt. Viszont ha bejelentik, azt kérem, őrizzenek meg a rendszerben minden bűncselekményre utaló információt. Ha van rá lehetőségük, ne változtassák meg a rendszert. Ez egy kiszolgálógép esetében nyilván borzasztóan nehéz feladat, de a szerveren lévő információk állandóan változnak, így a betörés nyomainak elemzése az idő múlásával egyre nehezebbé válik. Tehát ha lehet, párhuzamosítsák a műveleteket, és állítsanak be a feladatra egy másik szervert. Ha már feltörtek valamit az idegenek, legalább a háttértárat szereljék ki, és tegyék félre a rendszergazdák, vagy bitről bitre rögzítsenek mindent.

– Önnek mik a személyes tervei a jövőt illetően? Marad továbbra is a „jardnál", vagy lehet, hogy legközelebb már egy – a rendőrségnél mindenképpen jobban jövedelmező – pénzintézet luxusjárművel közlekedő, informatikai biztonságért felelős munkatársaként látjuk viszont?

– Azt gondolom, hogy a rendőrség egyre inkább olyan szervezetté válik, ahol a tudás értéket jelent. Tehát ha valaki alaposan ismeri a szakterületét, egyre több lehetősége lesz. Ezért aztán a munkahelyváltás részemről föl sem merül. Jól érzem magam a testületnél, és a kollégáim is átérzik munkánk fontosságát.

FÉNYKÉPEK ÉS ZENE A ZSEBBEN

Az Apple bemutatta az iPod Photót

Az Apple bemutatta az iPod család legújabb tagját, az iPod Photo változatot. A készülék a mintegy 15 ezer zeneszámon kívül már akár 25 ezer digitális fénykép tárolására és megjelenítésére is alkalmas.

Az iPod Photo nagy felbontású, színes képernyőjén, illetve a csatlakoztatott tévékészüléken is képes bemutatni a rendszerezett formában tárolt képeket, amelyek között a szabadalmaztatott érintőkorong (egy érintésérzékeny tárcsa, amely öt nyomógombot is tartalmaz) segítségével egyszerűen lehet keresni, böngészni.

A készülék képes a zeneszámok és a fotók egyidejű lejátszására, így egészen hangulatos lehet az emlékidézés.

Az iPod Photo 40 és 60 gigabájtos változatban készül, amely akár 10 vagy 15 ezer dalt is képes tárolni; továbbfejlesztett akkumulátora pedig már 15 órányi zenelejátszást vagy 5 órányi diaporáma-bemutatót is lehetővé tesz. A készülék képernyője színes, és kifejezetten éles képet biztosít, így minden világításban jól látszanak a fotók.

Az Apple szabadalmaztatott Auto-Sync szinkronizációs technológiája a teljes iTunes zenei könyvtár, valamint a naptár és a címtár adatai mellett már az iPhoto programban tárolt fényképeket is képes az iPod Photo lemezére másolni FireWire- vagy USB 2.0-kapukon keresztül. A Mac-felhasználók az iPhoto programot kapcsolhatják iPod Photo készülékükhöz, a Windows-felhasználók pedig az Adobe Photoshop Elements és a Photoshop Album vagy a My Pictures könyvtár képeit szinkronizálhatják.

Az új, 40 és 60 gigabájtos iPod Photo modellek használatához FireWire- vagy USB 2.0-csatlakozóval felszerelt Mac számítógép szükséges Mac OS X 10.2.8 vagy újabb operációs rendszerrel, illetve FireWire- vagy USB 2.0-csatlakozóval ellátott PC Windows 2000 SP4, XP Home, XP Professional vagy újabb operációs rendszerrel.

Az iPod készülékekhez nagy választékban találhatók kiegészítők a **www.macabc.hu** weboldalon. Ha használt készüléket keresünk, érdemes ellátogatni a **www.macecseri.hu** címre, ha pedig újat, akkor például a **www.starking.hu** oldalra.

„Már mindenkinek digitális fényképezőgépe van, és mindenki szeretné a képeket mindenhová magával vinni, hogy bárkinek megmutathassa."

Steve Jobs, az Apple elnök-vezérigazgatója

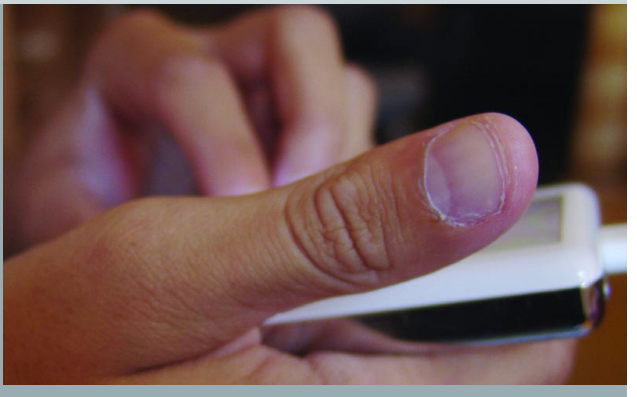

SZAVAZZ RÁM!

A blog politikai PR-értéke

Mindenki, aki akár csak egy kevés időt is eltöltött az interneten, hallott már a blogról (weblog), amelynek egyre inkább elfogadott fordítása: online napló. A 90-es évek elején indult online naplóírás mára óriási iparággá nőtte ki magát: „Több mint 4 millió blog létezik a világon, és ahogy nő a számuk, úgy nő a vállalati felhasználók száma is" – olvasható a CNN.com oldalán.
Többségük személyes és rendszertelen publikálás, amely üzleti és kommunikációs szempontból említésre sem érdemes, de például a hírességek blogjai tökéletes eszközül szolgálnak híveik elérésére.

DAMJANOVICH NEBOJSA

A vállalatok is kezdenek rájönni a blogok értelmére, és egyre gyakrabban látni online PR, ügyfélkapcsolati vagy direktreklám-próbálkozásokat több-kevesebb sikerrel. (A Microsoft több száz saját vállalati blogot üzemeltet, a Macromedia ügyfélkapcsolatokat intéz vele, a Nokia pedig eddig is az online PR részeként szponzorálta a válogatott blogokat, ám hamarosan elindítja saját változatát Lifeblog néven. Az itthoni kezdeményezések közül megemlíthető a Tv2 Megasztár című blogja, amely a keresztpromócióban tökéletesen bizonyított.) A public relations az a terület, ahol a leginkább kezd kibontakozni, bár köztudott, hogy a PR-menedzserek nehezen barátkoznak meg az internettel.

Az online PR-ról dióhéjban

Mi is az, hogy online public relations? Egyszerű nyelvre lefordítva az online PR nem más, mint a hagyományos PR újabb, komplex kommunikációs csatornával kibővítve. Az online kommunikáció egyébként is kezd mindennapjaink munkaeszközévé válni, hiszen a cégek több e-mailt küldenek, mint faxot, a vállalati egységekkel intranet segítségével kommunikálnak, a website-on keresztül pedig a szervezet célcsoportjaival. Széles körű eszköztárról van szó, amely egy időben a kapcsolatok és az image építője, illetve rombolója is – ha úgy adódik.

Mivel a PR-szakemberek a kommunikáció menedzserei, az online kommunikáció csak egy újabb készség, amit el kell sajátítani.

A nyugati országokban az online PR szakterületei is kezdenek körvonalazódni. Már külön beszélnek online auditról, tartalommenedzsmentről, promócióról, kormányzati és befektetői kapcsolatokról, kutatásról, belső PR-ról, médiakapcsolatokról, válságkezelésről, rendezvényszervezésről, valamint a vállalati website láthatóságáról.

Az internet jellemzői ma

Leginkább az internet gyors fejlődése tette lehetővé, hogy a szervezetek (és a magánszemélyek) ilyen komplexitással használják a világháló lehetőségeit. Például az utóbbi időben Magyarországon is növekszik a széles sávú internetelérések száma, ami egyre szélesebb körű kommunikációt tesz lehetővé (erre jó példa a VoIP, az internet alapú telefonálás is).

Az e-mail elsődleges kapcsolati csatornává kezd válni, bár használatát egyre többször rosszindulatú személyek próbálják meg irányítani (kéretlen levelek).

Az utóértékelés az interneten (PR-akciók értékelése) sokkal pontosabb, egzakt számokon alapul, elsősorban a webanalitikának köszönhetően, amely rögzíti a website-on történteket. Ezek az adatok nélkül vakok lennénk a virtuális világban.

„Az online PR-munkának határozott előnyei vannak a hagyományossal – a hírlapokban, folyóiratokban, televízióban és rádióban folytatottal – szemben. Az online szolgáltatásoknál a vállalati PR-felelősök közvetlenül kézbe vehetik a kapcsolatépítést a publikummal és az újságírókkal. A hálózati publicitás visszaadja a közönség helyét a PR-ban."

(Eszes István – Bányai Edit: Online marketing)

Maga a szervezeti website is egy információforrás, nem beszélve az egész internetről, amely különböző keresőeszközökkel (katalógusok, linkgyűjtemények és keresők) elérhetővé válik akár magánszemélyek számára is.

Ma már itthoni példákat is találhatunk arra, hogy valamely válság az internetről indul el, de arra is, hogy az interneten folytatódik, sőt eszkalál (néhány évvel ezelőtt a Danon, manapság pedig a Paksi Atomerőmű vagy a Zengő ügye). Azt mondjuk, hogy az image nehezen építhető fel, és gyorsan le lehet rombolni. Az internet ennek a gyorsaságnak új értelmet adott, ugyanis nemzetközi csatornáról lévén szó, a válság hatása pillanatokon belül már külföldön is érződik.

Új fogalmak jelentek meg: online aktivista és online polgári engedetlenség. Ezek az aktivisták nagyvállalati website-okat támadnak meg azzal a céllal, hogy a cég szolgáltatásait megbénítsák, vagy hogy elhelyezzék globalizációellenes üzeneteiket. Az online polgári engedetlenség hasonló aktivitást jelent, azzal a különbséggel, hogy a szóban forgó személyek minden online kommunikációs csatornát felhasználnak céljaik eléréséhez (e-mail, chat, fórum, blog, levelezőlista stb.), megszegve a törvényt, hogy a törvényalkotásban vagy a kormánypolitikában változást idézzenek elő.

Új technológiák is megjelennek (blog, RSS). Már olyan kijelentések is elhangzottak külföldi kollégák szájából, hogy a blog a kormányzati kapcsolatok jövője!

Mindez egyértelműen utal arra, hogy az internet egyre nagyobb szerepet játszik a szervezetek belső és külső kommunikációjának megszervezésében, vagyis az új technológiákat olyan gyorsan kell elsajátítani, amennyire csak lehet, mert ha Ön vagy az Ön cége nem teszi meg, meg fogja tenni a versenytárs. A lépéselőny pedig ebben az esetben akár korszakokban lesz mérhető.

Mi is az a blog?

„A blog »humánabb« képviselője lehet a vállalati arculatnak, mind amilyen a sajtóközlemény, a vállalati website vagy a cég brosúrája" – állítja *Tom Murphy,* a CapeClear Software munkatársa.

Néhány évvel ezelőtt, ha gondunk támadt a főnökkel, azt a legközelebbi kocsmában egy pohár sör vagy bor mellett elpanaszolhattuk a kollégáknak és az ismerősöknek. Manapság a nyugati országokban előfordul, hogy a megsértődött alkalmazottak írnak egy blogot, amelynek közönségét természetesen már nemcsak a kollégák és a közeli barátok alkotják, hanem akár az egész világ. Vállalati szempontból ez válságnak számít. A Microsoft nemrég elbocsátotta egy alkalmazottját, mert az saját blogban megjelentetett meg „nem odaillő" információkat a cégről.

A blog tehát egy naplószerű, kevés oldalból és képekből álló website. Mondhatnánk úgy is, hogy egyszerűsített internetes megjelenés, amelynek tartalmi részét nagyon könnyen lehet frissíteni. Használata annyira egyszerű, hogy az új tartalom begépelése után az anyag azonnal publikálható. Nem szükséges hozzá komplikált tartalommenedzsment-rendszer. A legfrissebb bejegyzés legfölülre kerül, alatta pedig a többi bejegyzés található időrendben. Leginkább egy szerző áll egy blog mögött, és szinte minden esetben egy naptár is megtalálható, ami megkönnyíti az archívum elérését, használatát.

Vannak, akik a blogot online naplónak nevezik, mert használata annyira egyszerű. A frissítés gyakorlatilag pár percet vesz igénybe, ami naplóírásnál igen hasznos. Mások megpróbálnak egy-egy

témát körüljárni, és a saját, gyakran cenzúrázatlan stílusukban megírni a nagyvilágnak gondolataikat, de vannak, akik üzleti lehetőséget látnak benne.

Amit azonban nem árt megemlíteni, az az írás stílusa és a tartalom. Egy vállalatnál nem akárki írhat, és nem akármiről. Gondoljuk csak bele, hogy milyen káosz kerekedne, ha a cégnél többen úgy döntenének, hogy a vállalati kommunikáció segítése érdekében elkezdenek blogot írni. Nem kell konkrétan a válsághelyzetekre gondolni – megjelenne a válság anélkül is, és senkinek nem lenne hatalma azt irányítani vagy megállítani.

A blog PR-értéke

A Business Class május elején rendezte meg a „PR az interneten” címet viselő szemináriumot és workshopot, ahol a részt vevő cégek egyetértettek abban, hogy a blog költséghatékony és gyors kommunikációs eszköz a belső és a külső PR-ban egyaránt. A probléma csak az, hogy a „hagyományos” blog szabályai szerint az írás stílusa informális, ami elképzelhetetlen a vállalati PR-ban. A második gond szerkesztőségi természetű, és az információ ellenőrzésére vonatkozik. A blogok esetében nagyon ritka a szerkesztőségi cenzúra, ami a megfelelő hivatkozások és források elhagyásával bizalomhiányt okozhat az olvasók körében.

Ahogy a következő példák is bizonyítják, a blognak mégis van jövője a vállalati kommunikációban. A kérdés csak az, hogy a cég mennyire kreatív, illetve mennyire helyezi középpontba az új technológiákat.

Blog a belső PR-ban

Több külföldi közép- és nagyvállalat a blogot belső hírlevélként használja. Ezek a cégek még nem rendelkeznek intranettel, és a költségek megtakarítása érdekében ezt az eszközt választották a céges hírek közvetítésére. A HR-osztály együttműködésével ilyen blogok ajánlják a cég üdülési lehetőségeit az alkalmazottaknak, de nem ritka az sem, hogy a blog oldalain publikálnak részleteket az új ügyfelekről vagy információkat az úgynevezett „sétáló menedzsment” programokról, amikor a gyártulajdonos (vagy inkább a PR-osa) úgy dönt, hogy megnézi, mit is csinál az a sok ember, akit havonta fizetni kell.

Blog a külső PR-ban

Az előbbi példában egy jelszóval védett, zártkörű blog szerepelt, amely természetesen csak a vállalat alkalmazottainak szól. Külső PR esetében a középméretű cégek sajtószobát, a nagyok pedig a vállalati website-on már létező sajtószoba mellett rögtönzött „kis sajtószobát” készítenek egy-egy céges esemény, promóció (roadshow), szponzoráció vagy mecenatúra alkalmából. Ilyen módon nagyobb médiatámogatást biztosítanak a hagyományos eszközök használata mellett.

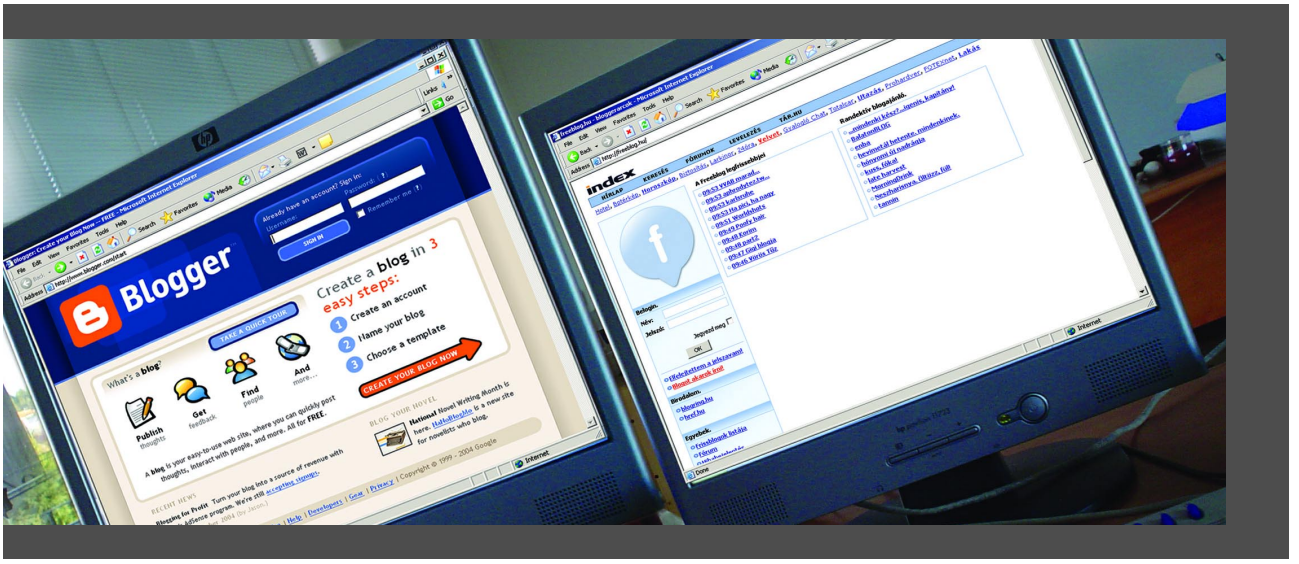

A Nokia egyik új mobiltelefonjának bevezető kampányában több európai országban a szponzoráció mellett PR-cikkeket helyezett el olyan blogokban, amelyeket a „véleményvezér” célcsoportok olvassák.

Az előrelátó cégek rögtönzött válságkommunikációs hírcsatornát és online központot hoznak létre blog segítségével, arra hivatkozva, hogy a szöveg alapú blog kitűnő eszköz olyan esetekben, amikor valamilyen válság miatt sok látogató egyszerre szeretné elérni a vállalati website-ot. Ilyenkor ugyanis a sok látogató leterhelné a sávszélességet, és a website nem, vagy csak nagyon nehezen jelenne meg, sok bosszúságot (és némely esetben pánikot) okozva az érdeklődőknek. Az előre elkészített blog, amely az erre a célra telepített szerveren vár „bevetésre”, a legtökéletesebb megoldás a média és más vállalati célcsoportok részére. Efféle blog tervezése és karbantartása a válságkezelési kézikönyv kiegészítő része lehet.

Szavazz rám!

„Ingyenes blog minden jelöltnek a 2004-es kanadai választásokon!" Ezzel a címmel jelent meg nemrégiben egy cikk a StreamLine (**www.streamlinewebco.com/blog**) virtuális hasábjain. A kanadai Tucows (**tucows.com**) által hostolt ingyenes blogszolgáltató Blogware (**blog.blogware.com/blog**) igen hasznos segítséget nyújtott az említett kanadai jelölteknek. A kérdés nem az, hogy miért tette, amit tett (egyértelmű, hogy a márkaismertség növelése miatt), hanem hogy mit adott a politikusok kezébe. A szokásos egyirányú „kampányolás" mellett a jelöltek gyakran utaznak vidékre, hogy élőben mutassák be és magyarázzák programjukat, illetve hogy élőben tudjanak válaszolni a választópolgárok kérdéseire. A blog ebben óriási segítséget nyújt, ugyanis egy olyan országban, ahol nagy az internetpenetráció, folyamatos interaktív kapcsolat jöhet létre a jelöltek és a választók között. Természetesen mint online fórumot a blogot is ajánlatos moderálni, de ettől még nem kevésbé demokratikus vagy érdektelen olvasmány – főleg ha a blog fennmarad a megválasztott politikus mandátuma alatt, és utána lehet nézni a korábbi ígéreteknek.

Kicsit délebbre a MoveOn PAC (**www.moveonpac.org**) – Political Action Committee, azaz Politikai Akció Bizottsága – nap mind nap erős vádakkal illeti a *Bush*-kormányt, és minden eszközzel támogatja *John Kerry* szenátort. A blog így fogalmazza meg működési céljait:

„A jelöltek támogatásával a MoveOn PAC-on keresztül Ön:

– egyesíti erőit a többi hasonlóan gondolkodó polgártárssal,

– információt kap a legfontosabb témákról, amelyekről vitázni kell,

– befolyásolja a választásokat egyetlen kattintással,

– bátorítani tudja az ismerősöket és a szomszédokat, hogy ők is befolyásolják a politikai folyamatokat, amelyek eddig csak a hatalmasokat segítették."

„A MoveOn azt érte el, hogy a világkampányok stratégái leüljenek, és figyeljenek..." – olvasható a Wall Street Journal hasábjain.

John Kerry hivatalos blogja (**blog.johnkerry.com**) példaértékű lehet minden politikus számára, aki ennyire nyilvánosan és interaktívan bátorkodik fellépni az online világban. Nyilvánvaló, hogy a blog moderált, de a feljegyzésekben negatív megjegyzéseket is megengednek, nem is keveset. Hogy ne maradjunk le semmiről, John Kerry blogja e-mail hírlevelet és RSS-értesítőt is kínál.

A kínai „webrendőrség" tavaly blokkolta a BlogSpothoz való hozzáférést, amely abban az időben több mint egymillió kínai blogot jegyzett. Idén márciusban a BlogBus.com és a Blogcn.com blogszolgáltató szervereit állították le, mert azok a kormányt bíráló megjegyzéseket jelentettek meg.

A blognak nagy politikai karriert jósolnak, és nemcsak az Egyesült Államokban vagy Kínában, hanem itthoni is. Jó példa erre a Fidelitas Országos Elnöksége által a MoveOnéhoz hasonló célokkal elindított Bankárkormány.hu (**www.bankarkormany.hu**) – ugyan nem blogként, hanem website-ként működő – oldala vagy *Demszky Gábor* főpolgármester **www.demszky.hu/blog** címen elérhető blogja.

Mennyi a politikai értéke?

A website-fejlesztés hosszadalmas folyamat. Aki részese volt a tervezésnek és a kivitelezésnek, tudja, hogy a különböző cégekkel egyeztetni és dűlőre jutni nem egyszerű dolog, nem beszélve a végtermékről, amelyről csak később derül ki, hogy melyek a hasznos és melyek a haszontalan részei. A munkálatok nem ritkán több hónapba is beletelnek, de ha közben változtatni kell egy-egy részfolyamaton, akkor gyakran fél év is eltelik, mire egy website napvilágot lát.

Ha a site egyszer elkészül, akkor kétféleképpen kivitelezhető a tartalomfrissítés, azaz a karbantartás: 1. a megrendelő telepített vagy online elérést kap, amelynek segítségével változtathat a website egy-egy oldalán; 2. minden változtatási kérelmet át kell küldeni a website-fejlesztő cégnek, amely az új tartalmat felteszi a netre.

Ezzel szemben a blogírás pillanatokon belül elindítható. Csak ki kell választani azt a designt, amely a blog alapját képezi, és már kezdhetjük is a tartalom felvitelét.

Talán a blog egyszerű és gyors elindítása az, ami a politikusokat vonzza, de lehet, hogy a csekély fejlesztési költségek, amelyek csak a blog stratégiai tartalomkialakításában tükröződnek vissza. A politikai PR-tanácsadók hiszik, hogy a blog közvetlensége és stílusa az, ami hitelessé teszi a jelöltet a választópolgárok szemében.

Mindenkinek igaza van, azonban nem szabad elfelejteni a pozitív és negatív reklámhatás hagyományos médiából ismert fogalmát. Ha egy blog tartalma csupán negatív reklámból áll, akkor a hatása olyan lesz, mint más nyomtatott vagy elektronikus médiacsatorna esetében.

Kapcsolódó webcímek:

www.streamlinewebco.com/blog
tucows.com
blog.blogware.com/blog
www.moveonpac.org
blog.johnkerry.com
www.bankarkormany.hu
www.demszky.hu/blog

Pályázat a digitális iskolákért

November végén egy kőbányai és egy székesfehérvári iskola igazgatója vehette át a Canon Hungária által meghirdetett, „Digitális iskolákért" elnevezésű közoktatási infrastruktúra-fejlesztési pályázat első fődíjait. A 2006 novemberéig tartó, összesen 220 millió forintos oktatástámogatási program nyerteseinek dr. Magyar Bálint *oktatási miniszter is gratulált a X. kerületi Szent László téri Általános Iskolában megrendezett átadási ünnepségen, amelyre a különdíjakat kiérdemelt iskolák képviselőit és az egyéni díjak nyerteseit is meghívták.*

„A Hónap Digitális Iskolája" címet elnyert közoktatási intézmények több millió forint értékű Canon digitális eszközparkot, üzemeltetési szolgáltatást és oktatást nyertek pályázataikkal, amelyet a Canon Hungária, az Oktatási Minisztérium, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium képviselőiből álló szakértői bizottság ítélt oda a legjobbaknak.

Magyar Bálint oktatási miniszter köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a kétéves program keretében nem „adományt" kapnak az iskolák, hanem olyan támogatást, amely valódi teljesítményeket és konkrét terveket honorál.

Moravcsik László, a Canon Hungária vezérigazgatója is a valódi teljesítmények elismerését emelte ki: „A szeptemberben indított pályázatot hosszú távra terveztük. Kockázatos vállalkozás volt, mert azt hirdettük meg, hogy egy megyei és egy fővárosi iskolát minden oktatási hónapban több millió forint összértékű eszköz- és szolgáltatáscsomaggal támogatunk. Szerencsére már az első hónap után elmondhatjuk, hogy komoly teljesítmények, jövőbe mutató, kreatív elképzelések fedezhetők fel a pályázatokban – tehát megérdemelten kerülnek a megfelelő helyekre a díjként felajánlott eszközök és szolgáltatások. Együtt munkálkodni a közös jóért – ez a kyosei, a Canon cégfilozófiájának lényege. Különleges élmény volt megtapasztalni, hogy a cégfilozófia szintjére emelt gondolat természetes és kreatív energiákat megmozgató alkotóközeget teremtett az iskolákban is. Kisiskolások és felsősök, tanárok és diákok fogtak össze a pályázat sikeréért. A Canon Hungária a »Digitális iskolákért« program keretében arra törekszik, hogy megmozgas-

Moravcsik László, a Canon Hungária vezérigazgatója köszöntőjében kiemelte, hogy a pályázatokban komoly teljesítmények, jövőbe mutató, kreatív elképzelések fedezhetők fel

A kőbányai iskola nyertes versenyfilmet készítő diákja szimbolikusan édesanyjának adta át az egyik díjat

sa az iskolások fantáziáját, képzelőerejét. Bízunk benne, hogy az első győztesek kihirdetése után országszerte egyre több közoktatási intézmény és diák kap kedvet ahhoz, hogy induljon pályázatunkon."

A szeptemberi pályázatok nyertes iskolái és egyéni pályázói

A Canon „Digitális iskolákért" című pályázatára 2004 szeptemberében a Fejér megyei és a Budapest X. kerületi közoktatási intézmények (általános, szak- és szakközépiskolák, valamint gimnáziumok), illetve az ott tanuló diákok nyújthatták be nevezéseiket. A megadott határidőig összesen 74 (27 iskolai és 47 egyéni) érvényes pályázat érkezett be.

A pályamunkákat 2004. október 25-én értékelte a pedagógiai, környezetvédelmi és informatikai szempontokat vizsgáló zsűri (tagjai: *Demény Krisztina* környezetvédelmi megbízott – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium; *Mallász Tibor* kutatás-fejlesztési projektvezető, főtanácsos – Informatikai és Hírközlési Minisztérium; *Miltényi Gábor* közoktatási informatikai osztályvezető – Oktatási Minisztérium; *Török F. László* marketingkommunikációs vezető – Canon CEE; *Guttray László* PR-vezető – Canon Hungária Kft.).

Budapest X. kerületében „A Hónap Digitális Iskolája" címet a Szent László téri Általános Iskola nyerte el. Mivel pályázatával mind a hét kategóriában elérte a legátfogóbb támogatásra jogosító pontértékeket, minden lehetséges eszközt és szolgáltatást (oktatás, szerviz) megnyert.

„A Hónap Digitális Iskolája" címet Fejér megyében a székesfehérvári Vasvári Pál Általános Iskola szerezte meg. Az értékelési szempontok egyes kategóriáiban elért pontszámok alapján a tanintézmény nagy teljesítményű másoló-nyomtató eszközöket, papírt és egyéb fogyóeszközöket, digitális videokamerát, két szkennert, négy tintasugaras nyomtatót, két digitális fényképezőgépet és tízórányi oktatást nyert.

A „Környezetvédelmi Különdíjat" a Bicskei Általános Iskola nyerte el – az elérhető maximális pontszámmal. Így 20 diákja részt vehet a Canon Hungária Kft. és a WWF Magyarország által közösen szervezett környezetvédelmi táborban 2005 nyarán.

További különdíjak

A pályázatok értékelése során a zsűri tagjai egybehangzóan úgy találták, hogy több pályamű is díjazásra érdemes, ezért az eredetileg meghirdetett fődíjak mellett különdíjak kiosztását is javasolták. A bizottság kiemelkedőnek ítélte a Magyaralmási Általános Iskola pályázatát, amelynek képviselői a Canon Hungária Kft. felajánlásának eredményeként egy projektort vehetnek át. A pályázat benyújtói régi álmukat valósíthatják meg azzal, hogy a közösségi helyiségekben filmvetítéseket tartanak, így a projektorral pótolhatják a sokak által hiányolt helyi filmszínházat.

A székesfehérvári Széna téri Általános Iskola különdíja egy digitális fényképezőgép, 10 000 ív fénymásolópapír, valamint egy fotónyomtató. A pályázat kiírói ezzel kívánják segíteni az iskola pályamunkájában megjelölt célok elérését.

„Az én digitális világom"

A fenti címet viselő egyéni pályázat díjazottjait minden előzsűrizett pályamunka egyedi értékelése után választotta ki a zsűri. A pontozás végeredményeként a következő sorrend született:

I. díj: *Szilveszter Attila* (Lengyel) – egy digitális fényképezőgépet vehet át.

II. díj: *Megyesi István* (Dunaújváros) – egy analóg fényképezőgépet és a hozzá tartozó objektívet nyerte.

III. díj: *Kardos Zoltán* (Budapest) – egy analóg kompakt fényképezőgépet kap.

A zsűri a benyújtott pályamunkák értékelése során ebben a kategóriában is különdíjak átadására tett javaslatot. A díjazottak mellett két alkotó kap tárgyjutalmat:

Szimándli Bence (Magyaralmás), aki számítógépes grafikákkal indult a pályázaton, valamint *Küzdi Máté* (Budapest), aki grafikákat és animációkat küldött be.

A „Digitális iskolákért" pályázatról további információk a **www.canon.hu/digitalisiskola** honlapon olvashatók.

Fizetésemelés cafeteriával?

A várható haszon elemzése elengedhetetlen

Béralku előtt érdemes megkérdezni a vállalat személyzeti vezetőjét vagy a fejvadászt, hogy milyen béren kívüli juttatásokra számíthat az új munkatárs belépése után, hiszen a választható cafeteriaelemek akár meg is duplázhatják a havi jövedelmet.
Ahogy bővül a kínálat, és változik a keretösszeg, a javadalmazási rendszerek béren túli elemei egyre csábítóbbak lesznek a leendő munkavállalók számára – állítja Tokár Péter, ***a Tesk Tanácsadó Kft. ügyvezető igazgatója. Ennek ellenére ha jelenleg megkérdeznek egy munkavállalót, hogy mennyi a jövedelme, valószínűleg csak a munkabérét említi, hiszen a legtöbben nincsenek tisztában az egyéb juttatások értékével. A cafeteriában viszont minden egyes elem „forintosítva" van, tehát a munkavállalók pontosan látják, mennyit költ rájuk a vállalatuk – hangsúlyozza*** Angyal Gábor, ***a Nexon kereskedelmi igazgatója.***

KOCZÓ ILDIKÓ

Bár az idei évben a legtöbb hazai vállalatnál csak az infláció mértékével emelték a béren kívüli juttatásokat, így is 80 és 420 ezer forint között mozog a cafeteriarendszerek keretösszege – derül ki a Mercer Emberi Erőforrás Tanácsadó Kft. év elején készült felméréséből.

A kutatás szerint a választható béren kívüli juttatások leggyakoribb eleme az üdülési csekk, a magáncélú tanfolyam, valamint a helyi bérlet, menetjegy térítése és az önkéntes nyugdíjpénztári hozzájárulás. Ezenkívül az idei évtől egyre népszerűbbé vált a munkavállalók otthoni internethasználatának támogatása, valamint az iskolakezdési utalványok és az önsegélyező pénztári juttatások nyújtása is.

Gecser Ottó, a Credit Suisse Life & Pensions Biztosító Rt. vezérigazgató-helyettese úgy véli, a munkavállaló jövőjének biztosítása érdekében az lenne célszerű, ha legalább a keretösszeg felét egészségpénztárra, illetve nyugdíjpénztárra költenék. A gondoskodásnak ez a fajtája akkor hatékony, ha a vállalat például 10 ezer forintot költ a célra dolgozónként, de a munkavállalótól is elvárja, hogy áldozzon rá legalább 1-2 ezret – fogalmaz Gecser Ottó.

Tudatos életvitel

Az önmagunkról való gondoskodás, illetve a vállalati törődés fokozódását jelzi, hogy az utóbbi időben megnőtt a biztosítási és egészségpénztári juttatások szerepe a vállalati ösztönzők között, de kulturális és sportolási lehetőséget is egyre több cég biztosít munkavállalóinak – derül ki a Hewitt Inside felméréséből, amely a juttatások változását vizsgálta az uniós csatlakozást követően. Ennek alapján úgy tűnik, hogy a továbbképzési hozzájárulás biztosítását is gyakrabban vállalják a vállalatok. A népszerű hazai juttatások közé tartozik az is, amikor a cég az általa gyártott vagy forgalmazott termékekre, szolgáltatásokra kedvezményt biztosít dolgozóinak – mondta el magazinunknak *Nitsch Orsolya,* a Hewitt Inside Consulting Kft. kommunikációs vezetője.

A szakembertől megtudtuk, hogy elemzéseik szerint rendszeres egészségügyi vizsgálatot a vizsgált cégek több mint 60 százaléka nyújt munkavállalóinak, biztosítást baleseti halál és rokkantság esetére 42, életbiztosítást pedig 37 százalékuk ajánl fel juttatásként. Vállalati nyugdíjtervet a hazai cégek egyharmada készít.

Támogatott internet-hozzáférés

A természetbeni juttatások körének szűkítése és a kapcsolódó adóváltozások tavaly érzékenyen érintették a cégek cafeteriakínálatát. Egyes juttatások az idei év elején anyagi megfontolások miatt kerültek ki a cafeteriarendszerből, mások megszűntek, vagy épp a dolgozói érdektelenség miatt törölték azokat. 2005-ben nem várhatók lényeges változások.

A Mercer felmérése szerint 2004-ben többek között a vásárlási utalvány, a magáncélú tanfolyam és a munkáltatói kölcsön került ki a hazai munkaadók cafeteriakínálatából. A megkérdezett munkaadók legtöbbje az otthoni internetet, az iskolakezdési támogatást, az önsegélyező pénztári hozzájárulást,

Cafeteria

A cafeteria típusú juttatási rendszer azt jelenti, hogy egy meghatározott összeget a munkavállaló saját belátása szerint „költhet el", azaz maga dönthet arról, hogy keretét mire használja fel. Például étkezési hozzájárulást, nyelvtanulást, üdülést, biztosítást és önkéntes nyugdíjpénztári befizetést választhat.

A cafeteriába bekerülő juttatások

(2004-től, gyakoriság szerinti sorrendben)

- Otthoni internet
- Iskolakezdési támogatás
- Önsegélyező pénztári hozzájárulás
- Üzemanyag-hozzájárulás
- Balesetbiztosítás
- Betegségbiztosítás
- Kockázati életbiztosítás
- Helyi bérlet, menetjegy térítése
- Üdülési csekk
- Egészségpénztári hozzájárulás

(Forrás: Mercer Emberi Erőforrás Tanácsadó Kft.)

valamint a baleset- és betegségbiztosítást említette az új elemek között.

Hatékony adminisztráció

Nem könnyű eldönteni, hogy milyen összetételű cafeteriarendszer lesz a legnépszerűbb a dolgozók és a vezetők körében, ezért minden munkaadónak először igényfelmérést kell végeznie – hangsúlyozza Angyal Gábor. A szakember úgy véli, hogy a választható csomagok kidolgozását, azok előnyeinek, hátrányainak és várható hasznának elemzését egyetlen HR-szakember sem spórolhatja meg. Ugyanúgy a cafeteriaszabályzat megalkotását sem, valamint a javaslatot, hogy a rendszerműködtetéshez szükséges adminisztrációt hogyan oldja meg a vállalat. A választható elemek köre a HR - vezetővel kerül kialakításra, de a dolgozók általi elfogadottságról, a prioritásokról az egész menedzsment beszámolót kap – hangsúlyozza a Nexon kereskedelmi igazgatója. A cég egyébként a béren kívül választható juttatásokkal kapcsolatos vállalati igények kiszolgálására önálló adminisztrációs háttérrel bíró rendszert dolgozott ki. Ennek lényeges képessége, hogy az interneten keresztül egyértelmű információt képes nyújtani a választható elemekről. Ezzel egy időben pedig statisztikai lekérdezéseket és grafikus megjelenítést nyújt a HR számára. A lekérdezhető összesített kimutatások alapján már könnyedén meghatározható a munkavállalók különböző juttatások iránti igénye – húzza alá Angyal Gábor. Az adminisztráció támogatására pedig a Nexon bérügyviteli rendszere külön cafeteriamodult tartalmaz, amelynek segítségével a nyilvántartás és az ellenőrzés, valamint az adólevonások és a hatósági adatszolgáltatások kezelése egyszerűen megoldható.

Biztosítási, egészségpénztári juttatások gyakorisága	**(%)**
Vállalati nyugdíjterv	**32**
Rendszeres egészségügyi vizsgálat	**62**
Biztosítás baleseti halál és rokkantság esetére	**42**
Életbiztosítás	**37**

(Forrás: Hewitt Inside Rt.)

Trendek a nagyvilágból

A jövőben a rugalmas javadalmazási rendszerek további elemekkel bővülhetnek. A Mercer kutatása szerint már ma is létezik olyan megoldás, amelyben készpénz (munkabér) is választható, így elmosódhat a határ a pénzbeli és nem pénzbeli juttatások között.

Létezik olyan vállalat, ahol a cafeteriakeretösszeg nem egységes, hanem munkavállalónként eltérő összegű, és növelése az egyéni teljesítménytől függ, továbbá van lehetőség a fizetésemelés cafeteria formájában történő teljesítésére is. Ezt a megoldást már nemcsak az Amerikai Egyesült Államokban, hanem több uniós országban, így például Hollandiában és Svédországban is alkalmazzák.

Symantec 2005

A Symantec november végén jelentette be vezető lemezképkezelő és rendszeráttelepítő megoldásának legújabb változatát, a Symantec Ghost csomagot, amely a Symantec Ghost Corporate Editionből, valamint a Symantec DeployCenter Library lemezképkezelő komponens és a Symantec Client Migration kombinációjából áll. Ezenkívül megtalálhatók benne a Windows operációs rendszer telepítéséhez, a szoftverterítéshez, a PC-k adatainak és munkafelületének áthelyezéséhez, illetve a gépek üzemből való kivonásához szükséges eszközök.

A Symantec Ghost most megjelenő kiadása a vállalat elkötelezettségét példázza, hogy a védelem, valamint a rendszerek és a tárolás kezelését egységes egészként felfogó megoldásokat kínáljon a felhasználóknak. A Symantec Ghost Corporate Edition és a Symantec DeployCenter Library eljárásainak egy csomagba foglalásával ez az egyetlen olyan alkalmazás a piacon, amely egyaránt használja a fájlokra és a szektorokra épülő lemezképkezelést. A hatékony PC-s adat- és munkafelület-áthelyezést szolgáló eszközzel, a Symantec Client Migrationnel párosítva a Symantec Ghost átfogó és megfizethető lemezképkezelő és rendszeráttelepítő megoldást nyújt. Ezeknek az eljárásoknak a kombinálásával a rendszergazdák a kis- és középméretű szervezeteknél rendszerbe állíthatják, és hatékonyan karbantarthatják a szétszórt környezetben található PC-ket.

„Az informatikai vezetők vállára teherként nehezedik a költségek csökkentésének, a szolgáltatás színvonalának és a kockázatok kiküszöbölésének növekvő kényszere. Olyan lemezképkezelő és rendszeráttelepítő megoldásokat keresnek, amelyek biztosítják az információ folyamatos eléréséhez szükséges egyszerű kezelhetőséget, funkcionalitást és védettséget” – mondta *Thom Bailey,* a Symantec Corporation vállalatadminisztrációs termékkezelési igazgatója. A Symantec Ghost csomag alábbi képességei és jellemzői miatt a legelterjedtebben használt lemezképkezelő és rendszeráttelepítő megoldás a szakmában.

A Symantec Client Migration két lehetőséget kínál: a felhasználó által végrehajtott áttelepítést, amikor a végfelhasználók a rendszergazda által beállított szabályoknak megfelelően, egy magától értetődően kezelhető webfelületről kezdeményezhetik azt, illetve a minden részlet felügyeletét a rendszergazdára bízó megoldást.

Az új rendszerek hatékony és önműködő rendszerbe állítása

A Symantec Ghosttal a rendszergazdák – akár a fájlra, akár a szektorra épülő lemezképkezelő eljárás használatával – könnyen elkészíthetik egy PC vagy egy Windows-szerver lemezképét, majd azt percek alatt PC-k százaira telepíthetik a hálózaton keresztül. A csomag segítségével egy központi kezelőfelületről tarthatják kézben a szoftver- és a hardverleltárt, valamint a testre szabható nézetekből részletes jelentést készíthetnek. Lehetőség nyílik a hardverek és a szoftverek sajátosságai szerint különböző célfeladatok létrehozására, például a lemezkép készítéséhez vagy a hibajavítások telepítéséhez. A csomag fájlátviteli képességei révén több PC-re egyidejűleg juttathatók el az egyes fájlok, s ezzel tovább csökkenthető a sávszélesség lefoglalása, és felgyorsítható a kezelési folyamat. A lemezkép kezelése és terítése a Microsoft Windows Pre-Installation Environmenten (WinPE – telepítés előtti környezet) belül történhet. Ez a módszer felgyorsítja és önműködővé teszi a Windows-rendszerek üzembe helyezését, ennek folytán pedig csökken a Windows XP rendszerbe állításának költsége, bonyolultsága és az ehhez szükséges idő.

A PC-k adatainak és munkafelületi beállításainak biztonságos és hatékony áttelepítése

A Symantec Ghost részét képező, könnyen használható szoftveres megoldással, a Symantec Client Migrationnel a rendszergazdák egy központi helyről biztonságosan telepíthetik át a PC-k adatait és munkafelületi beállításait.

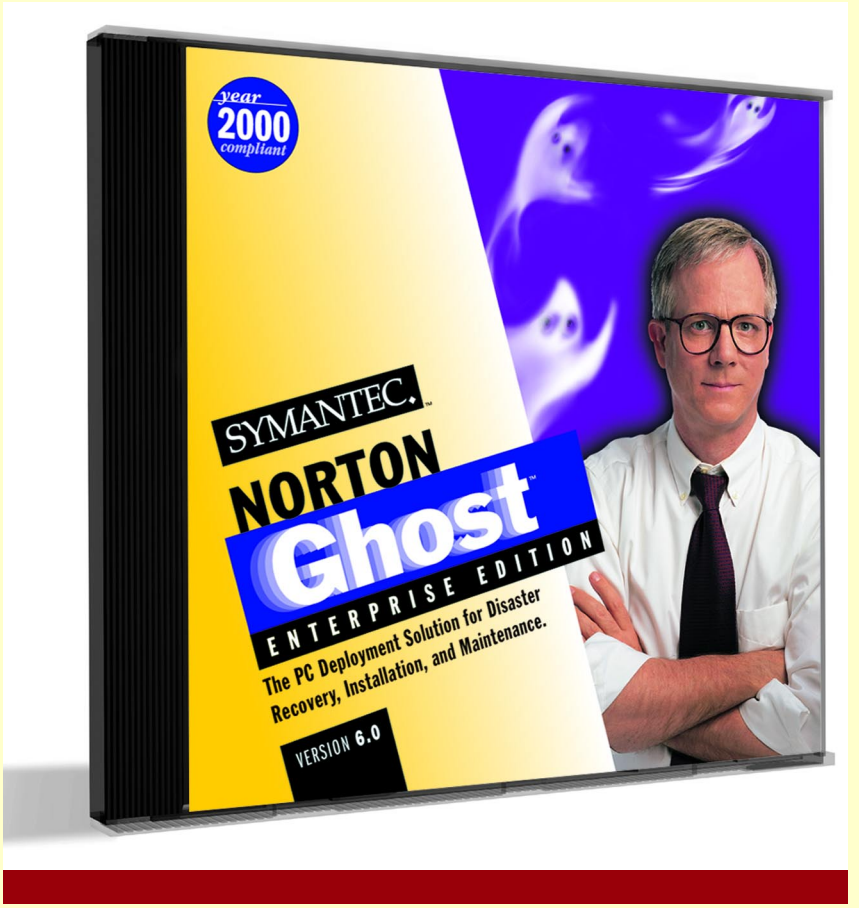

A gépek áttelepítéséhez kapcsolódó számos ismétlődő feladat automatizálásával a Symantec Client Migration felgyorsítja a folyamatot, csökkenti a kezelés többletterheit és a felhasználók állásidejét. A Symantec Client Migration két lehetőséget kínál: a felhasználó által végrehajtott áttelepítést, amikor a végfelhasználók a rendszergazda által beállított szabályoknak megfelelően, egy magától értetődően kezelhető webfelületről kezdeményezhetik azt, illetve a minden részlet felügyeletét a rendszergazdára bízó megoldást. A kimagasló védelmi funkciókhoz tartozik a Windows-tartományhitelesítés, a fájlok titkosítással védett átvitele és a felhasználói hozzáférés négy különböző szintje. A Symantec Client Migration a hálózati tárolási és a sávszélességigény minimalizálása érdekében a felhasználó számítógépén integrálódik a helyi tárolást biztosító Symantec Ghost Client Staging Areával. A Client Staging Area az összes benne található fájlt megőrzi a lemezkép-telepítés során.

Gyors és megbízható rendszerfrissítés

A Symantec Ghost gyors és megbízható módszert kínál a szervezet egészében a rendszerek üzembe állítására, valamint az alkalmazások és szoftverek frissítésére. A szoftver- és hardverleltár használatával a rendszergazdák a hálózatra csatlakozó valamennyi PC-n gyorsan felismerhetik a hiányzó frissítéseket, valamint az önműködő telepítő (AI) segítségével a Symantec Ghost Console-ról szétteríthető, testre szabott alkalmazáscsomagokat állíthatnak elő. A megoldáscsomag a Symantec DeployCenter lemezképeinek a Symantec Ghost Console-on keresztüli terítését is lehetővé teszi.

A PC-k biztonságos kivonása a használatból és megszabadítása az adatoktól

A Symantec Ghost megoldáscsomag része az Egyesült Államok hadügyminisztériumának biztonságos adatmegsemmisítésre vonatkozó szabványának megfelelő Gdisk. A Gdisk csökkenti a PC-k használatból történő kivonásával, valamint az adatmegsemmisítéssel kapcsolatos kockázatot és felelősséget, mivel biztosítja, hogy a bizalmas adatok ne legyenek visszaállíthatók az újrahasznosított, üzemből kivont vagy bérelt PC-kről.
A Symantec vegyes vállalati környezetű, nagyobb szervezetek számára nagymértékben testre szabható infrastruktúrakezelő megoldását, a Symantec ON iCommandot kínálja, amellyel a rendszergazdák bármely platformon és hálózaton képesek az informatikai vagyon kezelésére. A Symantec ON iCommanddal, valamint a többi Symantec-termékkel és -szolgáltatással, így a hibajavítást és az informatikai vagyont kezelő, a távvezérlő, a rendszer- és adat-helyreállítást végző, illetve a vállalatvédelmi megoldásokkal kapcsolatos információk a **www.symantec.com** webhelyen találhatók meg.

Kapcsolódó webcím:
www.symantec.hu

Novell Linux Desktop

A Novell bejelentette vállalati és intézményi ügyfelek számára készült új generációs asztali Linux operációs rendszere, a Novell Linux Desktop elérhetőségét. A vállalati szintű támogatással, tanácsadással és képzéssel támogatott termék, a Novell Linux Desktop olyan új asztali operációs rendszer, amely mostantól lehetővé teszi a vállalatok számára a Linux költséghatékonyságában rejlő lehetőségek kiaknázását.

A Novell Linux Desktop kiváló alternatívát jelent a magyarországi nagyvállalatoknál és intézményeknél működő asztali számítógépek mintegy 20%-ának költséghatékonyabb üzemeltetésére. A Novell Linux Desktop szolgáltatásai a cég vállalati környezetben már bevált szervertermékeivel megegyező kiváló biztonsági és megbízhatósági mutatókkal rendelkeznek. A Novell teljes mértékben felkészült a felhasználók támogatására a Novell Linux Desktop nagyvállalati és intézményi bevezetése során. Az új termék a SUSE Linux vállalati környezetben bizonyított technológiájára épül.

„Az elmúlt években az informatikai iparág arra volt kíváncsi, hogy a Linux mikor lesz kész az asztali számítógépeken való használatra" – mondta *Szittya Tamás,* a Novell Magyarország ügyvezető igazgatója. „Úgy gondoljuk, már itt az idő, hogy a nagyvállalatok és intézmények az asztali gépek esetében is részesüljenek a nyílt forráskód előnyeiből. A Novell Linux Desktop az első két évben a vállalati és intézményi PC-parknak azt a 20%-át célozza meg, amelynél a nyílt forráskódú asztali operációs rendszer azonnali, logikus és költséghatékony alternatívát jelent a jelenlegi megoldásokkal szemben. A termék bevezetése a gépek csupán egyötödén több mint 10 milliárd forintos megtakarítást jelenthet a magyarországi cégek és intézmények számára" – tette hozzá Szittya.

A Novell Linux Desktop jelenlegi és jövőbeli piaca

A Novell Linux Desktop azonnali megoldást jelent a közigazgatástól kezdve az egészségügyön keresztül a pénzintézetekig a különféle funkciójú ügyintézői és ügyfélszolgálati munkaállomásokon. A Novell rövid távú céljai között szerepel továbbá a termék széles körű elterjesztése többfelhasználós, valamint mérnöki munkakörnyezetben. A cég várakozásai szerint a kormányzati és oktatási ügyfelek élnek majd a korai bevezetés lehetőségével. Miközben egyesek az asztali infrastruktúra egyszerűsítési lehetőségeit keresik a Linux-környezetre való teljes áttéréssel, mások az arany középutat próbálják megvalósítani a hagyományos és a nyílt forráskódú rendszerek együttes használatával. A Novell belépése az asztali Linux-piacra megváltoztatja az üzleti viszonyokat, mivel egy megbízható, tapasztalt szereplő jelenik meg a vállalati szolgáltatások területén. A SUSE Linuxot és a Ximiant felvásárolva a Novell jelentős szakértelemmel, a mindennapi életben már bizonyított innovációs eredményekkel és Linux-technológiával gazdagodott. A továbbiakban tekintsük át a Novell Linux Desktop funkcióit!

Novell Evolution

A Novell Evolution az elektronikus levelezést, a naptárhasználatot, a feladatkezelést és a címjegyzéket biztosító végfelhasználói alkalmazás. Szabványos kommunikációs felületeken keresztül az összes jelentős szervert támogatja. A Novell Linux Desktop a Microsoft Exchange 2000 és 2003 rendszerhez is képes kapcsolódni. 2005 első felében pedig a Novell GroupWise 6.5-höz való kapcsolódás is lehetővé válik.

Azonnali üzenetküldés

A Novell Linux Desktop tartalmaz egy nyílt forráskódú, azonnali üzenetküldésre alkalmas klienst, amely támogatja a legáltalánosabb protokollokat, többek között az AOL-t, az MSN-t és a Yahoo!-t. Az üzenetküldő kliens emellett támogatja a Novell GroupWise Instant Messengert is, amelynek segítségével biztonságosan valósítható meg a vállalaton belüli azonnali kommunikáció.

Termelékenység

A Novell Linux Desktop tartalmazza az OpenOffice.org Novell-változatát. Az OpenOffice.org irodai alkalmazások gyűjteménye, amely táblázatkezelő, szövegszerkesztő és bemutatóeszközökből áll. Kiterjedt kompatibilitást biztosít a Microsoft Office formátumaival, így a felhasználók hatékonyabban oszthatják meg fájljaikat a platformok között. A Novell Linux Desktop olyan betűkészleteket tartalmaz, amelyek metrikusan kompatibilisek a Microsoft karakterkészleteivel, így jobb formátumhűséggel olvashatók az eredeti Microsoft Office-fájlok. Az OpenOffice.org a dokumentumok Adobe PDF formátumú exportálására is képes további szoftverek telepítése nélkül. Az OpenOffice.org biztosítja a napi üzletmenet dokumentumainak létrehozásához, feldolgozásához, áttekintéséhez és módosításához szükséges legtöbb funkciót.

Mozilla Firefox

A Mozilla Firefox kényelmes, könnyen használható webböngésző olyan fejlett funkciókkal, mint az integrált keresőeszköztárak és a többlapos böngészés. Más böngészőkkel összehasonlítva elsődleges előnye biztonsági és titkosító eszközeiben, többek között a felugró ablakok tiltásában, valamint a képek és cookie-k szűrésében rejlik.

Novell iFolder

A Novell Linux Desktop tartalmaz egy Novell iFolder 2 kliensszoftvert, amely biztonságos szerverplatform segítségével üzemeltethető vállalati szolgáltatás. A felhasználó munkaállomásán található mappa fájljait szinkronizálja a központi iFolder-szerverrel, ahol az adatok biztonsági másolatát a vállalati archiválórendszer részeként lehet tárolni. A felhasználói iFolderben tárolt adatok más munkaállomásokkal is szinkronizálhatók, Microsoft Windows- és Novell Linux Desktop-környezetben egyaránt. A dolgozók kényelmesen, biztonságosan, nagy sebességgel férhetnek hozzá fájljaikhoz munkahelyükön, otthon vagy akár útközben is. További információ a **www.novell.com/ifolder** címen található.

Citrix ICA kliens

A Citrix ICA kliens biztosítja a Novell Linux Desktopon közvetlenül nem futtatható alkalmazások elérését. Lehetővé teszi a felhasználók számára olyan Windows-alkalmazások használatát, amelyek látszólag a Novell Linux Desktopon futnak, valójában azonban az alkalmazást üzemeltető távoli szerveren indulnak el. Mivel az alkalmazás minden része a szerveren fut, és csak a képernyőfrissítés, az egérmozgás, valamint a billentyűleütés továbbítódik a folyamatban, a Citrix különösen hasznos a kisebb teljesítményű kliensek és a nagy processzorteljesítményt igénylő alkalmazások esetében.

Vezeték nélküli hálózat

A Novell Linux Desktop első alkalommal mutatja be a vezeték nélküli 802.11-hálózatok érzékelésére, kiválasztására és testre szabására használható asztali alkalmazásmodult.

SUSE Linux a biztonság és megbízhatóság érdekében

A Novell Linux Desktop a SUSE Linux Enterprise Server 9 központi kódmagjára épül, amelyet szigorú előírásoknak megfelelően teszteltek, hogy a lehető legmagasabb szintű biztonságot és páratlan megbízhatóságot biztosítson. A „Powered by SUSE Linux” felirat azt jelzi, hogy a Novell Linux Desktop megbízható alapokra épült.

Kernel 2.6

A Linux-kernel általában nem a végfelhasználók termelékenységének biztosításáért felelős, de a Novell Linux Desktop 2.6-os verziójú kernele mégis említést érdemel. Kiterjedt hardvertámogatással rendelkezik, így lehetővé teszi, hogy a termék még több rendszeren legyen használható. Gyorsabb lemezkezelésével a rendszerteljesítmény is növekszik, végül pedig kiterjedten támogatja a fejlett energiagazdálkodást kínáló (Advanced Configuration and Power Interface – ACPI) hardvereket, lehetővé téve az akkumulátorkezelést és a készenléti állapot lemezre mentéssel történő biztosítását újabb laptopok számára.

Kapcsolódó webcím: **www.novell.hu**

Központi konfigurálás támogatása

A YaST olyan eszköz, amely a rendszergazdák számára egységes megoldást kínál a SUSE Linux-rendszerek, azon belül a Novell Linux Desktop telepítésére, testre szabására és felügyeletére. A YaST a felügyeleti feladatok széles skáláját látja el, és egységes felügyeletet biztosít a Novell Linux Desktop- és a SUSE Linux Enterprise Server-rendszerekhez. Emellett kényelmes alkalmazásprogramozási felületeket (API) kínál, így a fejlesztők és külső cégek is készíthetnek hozzá parancsfájlokat vagy kiegészítéseket. Mivel a YaST a GNU General Public License (GNU általános nyilvános licenc – GPL) alatt kerül forgalomba, minden ipari fejlesztő szabadon használhatja, fejlesztheti és terjesztheti a YaST-eszközt.

AutoYaST automatikus telepítőeszköz

Az AutoYaST felügyelet nélküli, automatikus telepítést tesz lehetővé. Segítségével a rendszergazdák egységes alapbeállításokat adhatnak meg, ha nagyszámú telepítésre van szükség. Az alapbeállítások szükség esetén könnyen módosíthatók. Az AutoYaST a PXE boottelepítővel és a Service Location Protocollal (SLP) is együttműködik, ami lehetővé teszi a telepítőszerverek automatikus felismerését, ezzel maximális kényelmet biztosítva a bevezetés során.

ZENworks Linux Management

A Novell Linux Desktop tartalmazza a Red Carpet Daemon (RCD) szolgáltatást, amely a ZENworks Linux Management (ZLM) szerverrel együtt lehetővé teszi a rendszergazdák számára a frissítések és a rendszer viselkedésének távoli felügyeletét egy központi helyről. Az RCD ellenőrzi a rendszer szoftverállományát, és összeveti azt a rendszergazda által rendelkezésre bocsátott frissítésekkel, valamint javítócsomagokkal. Ezután letölti, és telepíti az új szoftvert, miközben automatikusan figyelembe veszi a függőségeket és az inkompatibilitást. Amikor egy rendszergazda a ZENworks Linux Management-eszközök segítségével közzétesz egy frissítést, pontosan tudja, hogy mely rendszerek számára melyik szoftver szükséges. Emellett biztos lehet abban, hogy a megfelelő szoftver a megfelelő helyre kerül. A központi automatikus frissítés gyorsabb reagálást tesz lehetővé a biztonsági problémákra, csökkenti a kieső időt, és zökkenőmentesebb üzletmenetet biztosít.

Különböző teljesítményű kliensek támogatása

A Novell Linux Desktop különböző teljesítményű klienskonfigurációkat támogat, s ezzel lehetővé teszi a rendszergazdák számára, hogy a munkaállomásokat gyakorlatilag bármilyen informatikai környezetben felügyelhessék. A termék támogatja a PXE (Preboot Execution Enviroment) és a távoli asztali protokollokat, például az RDP (Remote Desktop Protocol), a VNC (Virtual Network Computing) és az SSH (Secure Shell) protokollt. A távoli lezárási és kioszkfunkciók nagyon szigorú beléptetést is lehetővé tesznek a nyilvános terminálok és kioszkok használatához. A KDE-asztal pedig egy intuitív eszközzel segíti a kioszkok és más, csökkentett funkcióval rendelkező munkaállomások testre szabását.

Európa, 2004:
Szoftverek és szabadalmak

§

Bár az utóbbi évek számos vitát kiváltó informatikai tárgyú jogalkotási folyamata a végéhez közeledik, az alapkérdés szakmai megítélése gyakran még a szakemberek számára is sok fejtörést okoz. Ebben a cikkben a két szembenálló tábor érvei közül mutatunk be néhányat, amelyhez jogászként érdemben hozzá tudunk szólni.
A szoftverszabadalom mellett és ellen szóló érvek mára már több kötetnyire duzzadtak, így ezek átfogó bemutatását nem is remélhetjük. Ezért megpróbáltuk kimazsolázni azokat a vitapontokat, amelyek értelmezésénél segíthet a jogászi tapasztalat, és amelyeknél talán hozzájárul a két tábor álláspontjainak közeledéséhez, ha az érveket hétköznapi nyelvre lefordítjuk. Az ellentétes szempontok egymáshoz közelítését persze nem várhatjuk pusztán a logikai érvek és cáfolatok láncolatától – a mai helyzet világosan utal arra, hogy ehhez sokkal inkább bizalomra lenne szükség, mintsem további meddő párbeszédre.

DR. ORMÓS ZOLTÁN – DR. HOMOKI PÉTER

A „hadviselő” felek

A két hangos tábor közül könnyebb bemutatni a szoftverszabadalmat ellenző oldalt, amely ahhoz képest, hogy főleg civil szervezetekből és szabadidős lobbistákból áll, meglepően egységesen tudott fellépni, és az iparjogvédelmi ügyekben eddig teljesen szokatlan irányból meghökkentően erőteljes nyomást tudott gyakorolni mind a magyar kormányzati álláspontra, mind az európai jogalkotási folyamatra. E csoport irányvonalát elsősorban a nyílt forráskódú szoftverek fejlesztői és felhasználói határozzák meg, értve ez alatt természetesen a nyílt forráskódban üzletileg érdekelt kis és nagy cégeket is.
A „civilek” közül ki kell emelni a Linux és a BSD-k különféle szerveződéseit (Eurolinux Szövetség és nemzeti szervezetei, Linux Ipari Szövetség, Magyar BSD Egyesület stb.), a Free Software Foundation európai partnerszervezeteit, illetve az e szerveződésekhez közvetetten kapcsolódó alapítványokat.
Bár a hang és az irányvonal egységes, a részletes megoldási javaslatok eltérőek. A pontos határvonalak ugyan itt is elmosódottak, de a szabadcsapatoknak van egy közös céljuk: a fejlesztők és felhasználók számára elérhető legnagyobb biztonság a szoftverekre is kiterjedő szabadalmi oltalmakkal szemben.
A másik oldalon találhatjuk az Európai Szabadalmi Hivatalt, a nemzeti szabadalmi hivatalokat, a különféle feltalálói és iparjogvédelmi civil szervezeteket, néhány uniós informatikai vállalkozási szövetséget (pl. az EICTA, az üzleti szoftverek kiadóinak szövetségeként ismert BSA európai szervezete), valamint természetesen az érintett nagyvállalatokat. Érdekeik és érvelésük sokszor eltérő, ami nem is lehet másként: az egyik tömb az innováció támogatása jegyében az Egyesült Államok szabadalmi rendszeréhez való közelítést és az egységes világszabadalom kialakítását igényelné, a másik pedig a jelenlegi hivatali és bírósági gyakorlatot kívánja bizonyos mélységig rögzíteni és átláthatóbbá, uniós szinten egységessé tenni.

Helyzetjelentés: az USA szabadalmi gyakorlata

Sok sajtótermék adott már hírt arról, hogy az Amazon.com szabadalma védi az egy kattintást, a Microsofté a dupla kattintást, megint másoké az online bolti „bevásárlókocsi” alkalmazását, a letöltési folyamatjelzőt, a JPEG-képek használatát, a hitelkártyás fizetést stb. Szavahihető magas pozíciójú tisztségviselők beszámolója szerint az Egyesült Államokban a hidegháborús korszakra emlékeztető „fegyverkezési verseny” folyik az informatikai érdekeltségekkel bíró nagyvállalatok között: ki tud minél több szabadalmat minél hamarabb begyűjteni. A versengés mozgatórugója a következő: mivel nem lehet eldönteni, hogy melyik szabadalmat melyik szoftveres kódsor, illetve üzleti eljárás sérti meg, vagy súlyos licencdíjat kell fizetni, vagy mindenkinek rendelkeznie kell a lehető legtöbb ütőképes szabadalommal, amelyet a másik félnek is érdemes „keresztlicencelnie”. Az alternatíva a bizonytalan kimenetelű és drága perleskedés lenne.
Egyre több olyan kis- és középvállalkozásról is lehet olvasni, amelynek üzleti modellje a szoftveres és üzleti eljárásokra vonatkozó szabadalmaztatásra épül, egyetlen tevékenysége pedig a szabadalmak felvásárlása és licencelése.
Hallatszanak olyan hangok is, hogy a Microsoft és több más szoftverkiadó cég a felmérhetetlen szabadalomportfóliójával akarja megsemmisíteni a szabad és ingyenes szoftverek mozgalmát, a nyílt forráskódú modellt.
A fenti állításokkal kapcsolatban elmondhatjuk, hogy az Egyesült Államok-

ban a szabadalmi jog gyakorlatában jóval liberálisabban ítélik meg a szoftvert is alkalmazó üzleti eljárások szabadalmaztathatóságát, ha azok gyakorlati haszonnal bírnak. Ez mindenképpen igaz az 1998 utáni időszakra, a szabadalmi ügyekben eljáró szövetségi fellebbviteli bíróság döntését követően (State Street Bank vs. Signature Financial Group).

A jelenlegi szabályok szerint sem Európában, sem az Egyesült Államokban nem lehet „önmagukban" az üzleti folyamatokat, a matematikai egyenleteket és algoritmusokat, valamint a természettörvényi felfedezéseket szabadalmaztatni (35 USC § 101, ESZE 52. 2). A különbség abban rejlik, hogy ezeket a feltételeket mennyire értelmezik tágan, mit értenek „önmagukban" alatt (ha nem is szó szerint ez a törvényi feltétel). Az amerikai gyakorlatban egy üzleti folyamat már akkor sem tekinthető „önmagában lévőnek", azaz szabadalmaztathatóvá válik, ha a leképezéséhez szoftvert használnak. A találmányokkal általában összekapcsolt „műszakiság" feltételét tehát igen tágan értelmezik. Ezzel szemben a műszaki jelleget Európában jelenleg mind az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH), mind a nemzeti hivatalok ennél jóval szűkebben értelmezik. Az ESZH gyakorlatában elfogadottá vált az a jogelv, hogy pusztán azért, mert egy tisztán üzleti-adminisztratív-pénzügyi – azaz nem műszaki – folyamat számítógépi programot alkalmaz, még nem válik műszaki folyamattá, és az sem tesz egy programot önmagában szabadalmaztathatóvá, hogy futása során szükségszerűen elektromágneses változásokat okoz. (Lásd a T931/95 és a T1137/97 számú ügyet: **legal.european-patent-office.org/dg3/search_dg3.htm**.) Persze ebből a két szabályból nem lehet arra következtetni, hogy Európában a szoftver szabadalmazható-e, vagy sem, de azt megmutatja, hogy az ESZH nem kívánta az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) cikkeit a lehető legtágabban értelmezni, és elvetette az USA-ban addigra már kialakult jogértelmezési elvet. (A T931/95-ös döntést 2000 szeptemberében hozták.) Ezeket a joggyakorlati szabályokat egyébként már az eredeti bizottsági irányelvtervezet is tartalmazta.

Az európai iparjogvédelmi szakpolitikának az USA-hoz képest konzervatívabb szabadalmi álláspontját más jelek is mutatják. Kevés szó esik róla, de az ENSZ szellemi tulajdonvédelmi szerve, a WIPO zászlaja alatt már 2000 óta előkészületek folynak a szabadalmazhatóság feltételeit is rögzítő szabadalmi anyagi jog egységesítésére. Ezeken a konferenciákon az unió egységes delegációja, valamint az egyes országok küldöttei vitatkoznak egy nemzetközi egyezmény tervezetének szövegéről. Az USA képviselői és néhány nem kormányzati szervezet szerint is törölni kell a tervezetből minden utalást arra, hogy csak az lehessen szabadalmazható találmány, ami valamilyen műszaki területre vonatkozik. Indokaik szerint az 1994-ben elfogadott ún. TRIPS-egyezménynek a műszaki területekre vonatkozó korlátozása nem értelmezhető „megszorítóan", azaz a műszaki feltételeket nem kellene „komolyan számon kérni" a találmányokon. Ez a törekvés a State Street Bank ügyének döntésében megjelent „rugalmasság" kiteljesítése lenne, és egyúttal biztosítaná az ilyen tárgyú amerikai szabadalmak egyelőre hiányzó nemzetközi védelmét, elismerését. A jelenlegi TRIPS-rendelkezéseket ugyanis Európában nem kezelik az USA-hoz hasonló rugalmassággal. (Megjegyezzük, hogy ha az egyezményt ilyen formában elfogadnák, akkor az Egyesült Államok idevonatkozó törvényét is módosítani kellene.)

Az EU-delegáció azonban világosan kifejezésre juttatta, hogy nem fogadják el a műszaki területre vonatkozó korlátozás törlését, és mind ez ideig pontosan ezen ellenállás miatt nem hoztak döntést a szabadalmazhatósági kérdésről (már kb. két éve). Pedig a WIPO-ülések jegyzőkönyveit jellemzően nem szemlézi a sajtó, és így nem valószínű, hogy az EU-t képviselő szakpolitikusokat kizárólag a közvélemény vagy a „nyílt forráskódú lobbi" nyomása győzte volna meg erről (főleg mivel akkor még nem volt közbeszéd témája a szoftverszabadalom). Álláspontunk szerint a fentiek alátámasztják, hogy az irányelvtervezet eredeti és jelenlegi szövege mögött is őszinte a jogalkotói szándék: vannak rendelkezések, amelyek pontosan az USA-beli tendenciák térnyerését akadályoznák meg.

Szabadalmak és innováció

A szabadalmazhatósággal kapcsolatos érvek jelentős része gazdasági természetű, elsősorban a szabadalom és a versenyképesség közötti kapcsolatot taglalja, illetve azt, hogy a szabadalom intézménye mennyiben segíti vagy esetleg korlátozza az innovációt. Anélkül, hogy a kérdéseket megpróbálnánk érdemben megválaszolni, néhány érvre és ellenérvre itt is fel szeretnénk hívni a figyelmet.
Az európai irányelv eredeti szövegének támogatói gyakran hivatkoznak egy bizonyos *Robert C. Lindt* tanulmányára, amely kifejezetten a szabadalommal kapcsolatos gazdasági hatásokat vizsgálja (**www.patents4innovation.org/docs/final_version_100104.doc**). Az igen érdekes és olvasmányos tanulmány egyik mondanivalója az, hogy a nyílt forráskódú csoport által hangoztatott állításnak, miszerint a szabadalom megfojtja az innovációt, nincs egyértelmű és kézzelfogható közgazdasági alapja, ellenben a parlamenti javaslatokkal bővített irányelv számos olyan iparágat kizárna a szabadalmaztathatóság köréből, amelyben a szabadalmaztatás gyakorlata igen elterjedt (villamos energiával, távközléssel és műsorjelek feldolgozásával kapcsolatos berendezések, eljárások). Az érvek helyességével kapcsolatos döntést az olvasóra bízzuk, azonban az kifejezetten érdekes, hogy a tanulmány tudományos őszinteségének köszönhetően egy-két állítását jól fel lehet használni a szabadalompárti oldal néhány gazdasági jellegű érvével szemben.
Lindt elmondja, hogy a szabadalmi rendszer hatását lehetetlen egyértelműen elkülöníteni más gazdasági influenciáktól. Azaz számszerűen nem mutatható ki a szabadalmi rendszernek a gazdasági növekedésre kifejtett hatása, így az alkalmazott vizsgálati módszerek elsősorban vezetői felméréseken alapulnak (i. m. 1.3. pont, 8. oldal).
Ennek fényében szkeptikusan kell vizsgálni azokat az adatokat, amelyek grafikonos formában egyértelműen kimutatják, hogy az USA innovációjára milyen kedvező és látványos hatással volt a szoftverek minél szélesebb körű szabadalmazása (lásd a 98-as döntést). Ha ugyanis valaki a szabadalmaknak az innovációra kifejtett kedvező hatását azzal kívánja bizonyítani, hogy bemutatja a szabadalmak (vagy bejelentések) számának növekedését, az használhatatlan érvekhez jut.
Így pl. a Magyar Feltalálók Egyesülete által kiadott hatástanulmány szerint: „ha az EU növelni akarja az innovációs potenciálját, akkor ahhoz hasonló eszközökre van szükség, mint amelyek a közelmúltban élénkítették az USA innovációját". És a hatástanulmány ilyen eszközként a számítógéppel megvalósítható találmányok szabadalmaztathatóságának lehetővé tételét nevezi, aminek „köszönhetően az USA innovációs potenciálja

nagyobb ütemben növekedett, mint a legnagyobb versenytársáé" (azaz Japáné, lásd **www.inventor.hu/hirekhu/friss/hatastanu.pdf**). Az ábra helyességét elég nehéz megítélni, mivel nem lehet tudni sem a mértékegységet (az innovációs potenciálra nincs általánosan elfogadott mértékegység), sem a forrást, de a szöveg a továbbiakban egyenlőségjelet tesz a széles körű szabadalmazás és az üzleti lehetőségek közé: „A számítógéppel megvalósítható találmányok szabadalmazásának bevezetése hatalmas üzleti lehetőségeket adott az USA gazdasági szereplőinek. Az elmúlt öt évben becslések szerint közel negyvenezer számítógépes találmányra adtak be szabadalmi bejelentést Amerikában. Ez a szám jóval meghaladja az elmúlt negyedszázad összes magyar találmányának számát." Ezzel mindössze arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy azt az érvelést, miszerint „a szabadalom segíti az innovációt", sok esetben csupán az támasztja alá, hogy az innováció különféle mérőszámaiban jelentős súllyal szerepel a bejelentett igények vagy az érvényes szabadalmak száma.

A fentiekből leszűrhető, hogy mind a két oldal elég nehéz helyzetben van, ha érveit a várható általános gazdasági vagy innovációs hatásra építve kívánja megfogalmazni.

A szabadalom költséghatásai

A hazai bejelentésekre vonatkozóan ezt a kérdést lakonikus egyszerűséggel meg lehet válaszolni: nem kerül sokba; a feltaláló általi bejelentés esetén ötvenezer forint körüli összeggel kell számolni, egyébként pedig mintegy kétszázezerrel (**www.hpo.hu/szabadalom/nemzeti_ut/szab_dij.html**). Több országot érintő európai szabadalom megszerzéséhez már jóval magasabb, másfél millió forint körül kezdődő díjat kell fizetni (**www.european-patent-office.org/epo/new/supp_04_02_tab.pdf**). Azonban a szoftver fejlesztői és felhasználói számára az igazi anyagi terhet nem ez jelenti, hanem a licencdíjak kifizetése vagy ezeket elkerülendő a jogvédelem költségei. Igaz, hogy bitorlás esetén a jogosultnak kell bizonyítania és pereskednie, ám a megfelelő védelem egyáltalán nem elhanyagolható ellenértékét ebben az esetben is az alperesnek kell megelőlegeznie.

A licenc költségeivel kapcsolatban meg lehet említeni azt is, hogy a díjak meghatározásában milyen külső korlátja van a jogosultnak. Ez pedig nem más, mint a versenyjog, azon belül is jellemzően az erőfölénnyel való visszaélés joga. Sajnos mind az Európai Bizottság, mind számos iparjogvédelmi szakember nézetei szerint mintha a versenyjog kifejezetten arra lenne kitalálva, hogy az ilyen jellegű visszaéléseket gyorsan és hatékonyan letörje (pl. lásd az MSZH által közzétett tájékoztató 2. oldalán a 6. pontot: **www.hpo.hu/hirek/szoftverszab_tajekoztato04102004.pdf**). Sajnos azonban, legalábbis a magyar infokommunikációs gyakorlatban, a versenyfelügyeleti eljárás az ilyen erőfölényes ügyekben jellemzően másfél év hosszú, mert a megalapozott döntéshez jó néhány vizsgálatot el kell végezni, számos adatot be kell szerezni. Ráadásul azt sem lehet elmondani, hogy itthon túl nagy rutint szereztünk volna az efféle ügyekben. (Három ilyen GVH-határozatról tudunk, és mindegyik eljárás bírság nélkül fejeződött be. Az EU bizottságának és bíróságának gyakorlata természetesen jóval kiterjedtebb, de kialakult gyakorlatról ott sem beszélhetünk – lásd legutóbb az IMS Health-ügyet, C-418/01, bár annak a tárgya nem szabadalom, hanem szerzői jog, ám ez versenyjogi szempontból irreleváns.)

A szoftverszabadalom költséghatásaival kapcsolatos harmadik kérdés, hogy mennyiben gátolja a szabadalom az ingyenes szoftver készítését, terjesztését. Sokan elfelejtik, hogy a szerzői joggal ellentétben a szabadalom jóval elnézőbb a nem kereskedelmi hasznosítással, használattal szemben. A szabadalmi oltalom mint kizárólagos jog ugyanis nem terjed ki „a magánhasználat céljából végzett, illetve a gazdasági tevékenység körén kívül eső cselekményekre" (19. § 6. bekezdés), tehát az ilyen tevékenységgel szemben nem lehet fellépni. Mindaddig, amíg a fejlesztés tényleg ingyenes, és a szoftvert sem használják üzleti környezetben, a szabadalom bitorlása kizárt. Azonban hiába ingyenes maga a szoftver, annak „végfelhasználása" a gazdasági tevékenység körébe tartozik, ha például egy vállalkozásnál használják, akár belső célokra. Így ez pont azt az üzleti felhasználást zárja ki, amely a szabad szoftverek terjedésének és népszerűsítésének kulcsát jelenti, és egyúttal csökkenti a kizárólag implementációra, karbantartásra épülő üzleti modellek sikerének esélyeit.

A szabadalmazhatóság feltételei

1. Bár a rémhírek alapjául szolgáló szabadalmak jelentős részét csak az Egyesült Államokban jegyezték be, tény, hogy például a már említett JPG-képtömörítést mint eljárást Európában is bejegyeztették. Azonban még a szabadalmi jogban jártas jogászok sem tudják helyesen megítélni, hogy az egyes szabadalmaknak a szoftverfejlesztők szempontjából van-e gyakorlati jelentőségük, mennyire jelentenek korlátozást a jelenlegi fejlesztésekkel kapcsolatban. A szabadalmi jog sajátossága, hogy a kizárólagos hasznosítási jog terjedelme esetenként változik – mindig a bejelentésben megfogalmazott igénypontokhoz igazodva. Így annak a megítélése, hogy ki mikor sérti meg a szabadalmat, jellemzően nem jogászi, hanem „műszaki szakemberi" feladat.

Éppen ezért kerül nehéz helyzetbe az a jogász, akinek valami megnyugtatót kellene mondania a negatív példákkal kapcsolatban, legyen szó akár szoftverről, akár valami másról. Emiatt mi sem tudunk semmi megnyugtatót írni a bevezetőben említett konkrét szabadalmakról, és érveinket inkább az általános szabályok kapcsán fejtjük ki.

2. Jelenleg, az irányelv elfogadása előtt, az Európai Szabadalmi Hivatalnál a következőkben ismertetett feltételekkel lehet számítógépes programot szabadalmaztatni, akár egy termék, akár valamely eljárás részeként. (A Magyar Szabadalmi Hivatal gyakorlata ezzel harmonizál, így e tárgyban külön elvi szabályokat nem is állítottak fel.)

Az Európai szabadalmi egyezmény (ESZE) 52.1-es szakasza szerint a szabadalmazhatóság alapvető feltételei a következők: olyan (I.) találmány, amely (II.) iparilag alkalmazható, (III.) új, és amely (IV.) feltalálói tevékenységen alapul. Az ESZE-hez kapcsolódó végrehajtási szabályzat alapján ehhez két további feltétel kapcsolódik: a találmányt egy szakembernek a bejelentésben foglaltak alapján képesnek kell lennie reprodukálnia, valamint a találmánynak „műszaki területre" kell vonatkoznia.

A következőkben csak a kiemelt rendelkezéseket vizsgáljuk részletesebben, nem azért, mintha a többinek nem lenne gyakorlati jelentősége, de például az „újdonság" mibenlétével kapcsolatban nincsenek sajátosan a szoftverre vonatkozó elvi problémák.

Az ESZE következő bekezdése (52.2) kimondja, hogy „a matematikai módszer, [...] a szellemi tevékenység, [...] az üzletvitelre vonatkozó [...] eljárás, valamint a számítógépi program" nem tekinthető találmánynak, ha a szabadalom kizárólag ilyen minőségükben vonatkozik rájuk. A kérdés tehát csak az, hogy mit is jelent az „ilyen minőségük"? Az egyik mérföldkőnek tekinthető korai döntés szerint az az igény, amely egy program irányítása alatt álló műszaki folyamatra vonatkozik, nem a „programra mint olyanra" vonatkozó igény, hanem magára a műszaki eljárásra, így az eljárásként találmánynak tekinthető (T208/84).

Mára ezt tovább pontosítva, illetve általánosítva így fogalmazták meg: a program és a többi feltétel kizárása csak úgy értelmezhető helyesen, ha az valójában nem többletfeltételt határoz meg, hanem példaként rögzíti, hogy a műszaki területre nem vonatkozó eredmények nem lehetnek találmányok. Tehát a „mint olyant" úgy kell értelmezni, hogy a kivételként felsorolt elemek a kivételek törlése esetén sem minősülhetnének találmánynak, mert közöttük csak nem műszaki jellegű eredmények szerepelnek.

Az egész irányelvvel szemben a legnagyobb ellenkezést valószínűleg az váltotta ki, hogy sokan eredetileg úgy gondolták: az 52.2 szerinti korlátozás kellően védi a szoftvert a szabadalmaztathatósággal szemben, és most az irányelv csupán azt a fellebbezési tanácsi gyakorlatot szentesíti, amely ezt a korlátozást „felvizezi", a gyengébb jogértelmezést kodifikálja.

Az azonban az ESZE tárgyalásával kapcsolatos 70-es évekbeli jegyzőkönyvek vizsgálata nélkül is világos, hogy a korlátozást már eredetileg is „korlátozott értelemben" jelenítették meg az ESZE-ben.

Sokan emlegetik, hogy az általuk feltételezett eredeti szándékok szerint „a számítógépben megtestesülő szoftvert" védhette volna a szabadalom, de az önálló, nem számítógépbeli programot nem védheti. Ebben annyi a pontatlanság, hogy az 1970-es években is egyenrangú volt a „termékek" szabadalmaztatásával a „műszaki eljárások" (folyamatok) szabadalmaztatása, bár kétségtelen, hogy ez utóbbi jóval kevésbé él a köztudatban (noha úgy tűnik, valójában ez volt a korábbi). Tehát ha ez lett volna a szándék, akkor ennek a különbségtételnek is meg kellett volna jelennie. Másrészt ez a fajta szigorú különválasztás

Szárnyait bontogatja az új hatalmi centrum: demonstráció a szabad szoftverek mellett augusztus 24-én, a Bem rakparton

ma elég mesterséges hatású volna, hiszen ugyanazt az eljárást meg lehet valósítani tisztán hardveres formába öntött programokkal és szoftveres módon is, miközben a két megoldás logikailag azonos alapokra épül. Így indokolt lehet az eredeti kivételek (ESZE 52.2) rugalmasabb értelmezése, de egyúttal biztosítani kell, hogy ez a rugalmas értelmezés hasonló mértékben kizárja a szoftverek szabadalmazhatóságának „parttalanná" válását.
Összefoglalva: ha az ESZE 52.2 érintetlen marad, de az irányelvben valamilyen formában megjelenítik a fenti tanácsi gyakorlatot, akkor az ESZE 52.2 rugalmasabb értelmezése rögzül. Ez pedig nemcsak az ESZH gyakorlatával lenne összhangban, hanem figyelembe tudná venni azt is, hogy a szoftverek szerepe 20 év alatt megváltozott.
Azonban a nagyobb rugalmasság érthetően aggályokat kelt a szoftver korlátozott szabadalmazásában érdekelt szereplők, elsősorban a – nem nagyvállalati – szoftverfejlesztők és felhasználók többségében. Mit tud ezen a ponton nyújtani az ESZH ma, mennyiben korlátozó a szoftverek szabadalmazhatóságával kapcsolatos gyakorlata?
Jelenleg a szoftverek szabadalmazhatósága terén kétszintű tesztet fogalmaznak meg. Először azt vizsgálják, hogy a szoftvert is magában foglaló találmány találmánynak tekinthető-e, és ha igen, akkor mennyire tekinthető feltalálói tevékenységen alapulónak.
3. Az ESZH gyakorlata, illetve végrehajtási szabályzata szerint egy találmány attól lesz találmány, hogy műszaki területre vonatkozik, és ezáltal műszaki jelleggel bír, műszaki problémához kapcsolódik, valamint műszaki jellemzőkkel bír. Egyelőre ez nem sok támaszt nyújt, bár kétségkívül megmutatja, hogy az európai szabadalmazhatóságnak miért is központi eleme a „műszaki" fogalom.
Az ennek értelmezéséhez kapcsolódó két megszorító elvet már ismertettük (lásd az USA-val kapcsolatos fejezetet, a T931/95-ös és T1173/97-es ügyet). Lehet-e azonban ezeken túlmenően tudni, hogy itt mire kell gondolni? A döntések szerint műszakinak tekinthető az olyan „feldolgozás" is, amely hatással van arra, hogy egy számítógép miként működik. Így ha kevesebb memória felhasználásával jár, ha gyorsabb üzemelést tesz lehetővé, ha növeli a biztonságot (T236/91, T59/93). A fizikai adatok feldolgozása műszaki jellegűnek tekinthető: pl. a képinformációk (T208/84) vagy az ipari folyamat irányító értékei, paraméterei (T26/86). Ha az eljárásra vonatkozó igénypontok minden eleme tisztán adminisztratív vagy pénzügyi jellegű, akkor az igény nem fog találmánynak minősülni, még ha az igénypontokban adatfeldolgozási és számítási módszerekre utalnak is, mivel a nem műszaki célokra szolgáló műszaki megoldások használata önmagában nem fogja az igénylés tárgyát találmánnyá változtatni (T931/95).
Sajnos a Fellebbezési Tanács gyakorlata sem tud ennél konkrétabb és praktikusabb értelmezési szabályokat felsorolni a „műszaki jellegre", így élni kell azzal a fenntartással, hogy nem véletlenül csak a korábban is említett két gyakorlati szabályt kívánják az irányelvben megjeleníteni (11 preambulum és a 4.2 cikk).
A jelenlegi gyakorlatból pedig csak azt a következtetést tudjuk levonni, hogy az irányelv a fenti két szabály révén sem kötné nagyon gúzsba az ESZH Fellebbezési Tanácsának kezét, hogy mit ítél műszakinak, és mit nem. Ezt maga a tanács is elismeri (T931/95, 16. oldal). Lehet, hogy ez így helyes, így szokás, és így van rendjén, de érthetően nem nyugtatja meg a szoftverszabadalmak ellenzőit, mert korántsem lehet kristálytisztának nevezni, hogy mikor mit fog az ESZH mondjuk fizikai adatnak ítélni. Ha ez a kritérium önmagában nem ad választ sok kérdésre, annál inkább érdemes elemezni a „kettes számú vizsgálati lépcsőt".
4. A második lépcső kérdése, hogy a találmány feltalálói tevékenységen alapul-e. Ezt egyrészt értelmezi maga az egyezmény („ha az a technika állásához képest szakember számára nem nyilvánvaló"), de ezen túlmenő és konkrétabb feltételeket is támasztott a gyakorlat: ez az ún. „probléma és megoldás" megközelítés. Ennek alapján a feltalálói tevékenység feltétele az, hogy legyen egy műszaki probléma, amelyet a bejelentett igénypontok szerinti találmány megold. Tehát ha a találmány által megoldott probléma tisztán nem műszaki jellegű (pl. gazdasági), a találmány nem szabadalmazható, mert nem feltalálói tevékenységen alapul (T931/95, T1137/97). Bár a „műszaki" fogalom értelmezése itt sem könnyebb, ezen a rostán számos szoftverre vonatkozó igény fennakadna.
A jelenlegi ESZH-gyakorlattól eltérően az irányelvtervezet mostani szövege ezt a második lépcsőt egy korábbi ESZH-elv, az ún. „műszaki hozzájárulás" szerint fogalmazza meg. Hiányossága, hogy összemossa az első és a második vizsgálati fázist, és valójában feleslegessé teszi az elsőt (preambulum 12-13. pont). Az eljárás szerint az igénypontok összessége és a technika állása közötti különbséget kell figyelembe venni, s megvizsgálni, hogy ebben a különbségben található-e műszaki jellemző; az pedig nem lényeges, hogy a különbségben van-e nem műszaki jellemző is (2b. cikk).
Az irányelv a „műszaki jellemző" fogalmát is meghatározza, de ez nem segít az előző pontnál említett problémán (2b. cikk): a műszaki hozzájárulás egy „műszaki területre vonatkozó hozzájárulás".
Az irányelvtervezet – az ESZH-gyakorlathoz képest pontatlanul – ebben a vonatkozásban is rögzíti a korábban említett két megszorítást (lásd a T931/95-ös és T1137/97-es ügyet és az irányelv 4.2-es cikkét). Az irányelv egyéb preambulumpontjai egyébként ezen túlmenően azt is kimondják, amit lényegében az ESZH újabb, fent említett gyakorlata ugyancsak biztosít: „egy számítógépes üzleti eljárás, adatfeldolgozási módszer, amelyben az egyetlen hozzájárulás a technika állásához képest nem műszaki, nem tekinthető szabadalmazható találmánynak" (14. preambulum), illetve „a műszaki hozzájárulás követelményét nem lehet kikerülni egyszerűen azzal, hogy a szabadalomban műszaki módszert nevesítenek" (15. preambulum).
5. Az előző pontot összefoglalva: az irányelv készítői lényegében a gyakorlatban megszilárdult összes „biztosítékot" átemelték az irányelvbe, így abban meg-

jelenik minden, jogszabályba szerkeszthető érettséget elért „alapelv". Az irányelv készítői láthatóan kerülni akarták, hogy maguk vezessenek be új fogalmakat, vagy hogy jelentős mértékben átdolgozzák a szabadalmi jog rendelkezéseit. Erre jó okuk volt: a kodifikált szabadalmi jog kodifikált anyagi jogi szabályaira jellemző, hogy nagyon szűkszavúak, mivel a műszaki területeket a lehetőségekhez képest egységesen és technológiasemlegesen szabályozzák. Ez azzal is együtt jár, hogy gyakran minden egyes szó mögött kötetekre rúgó joggyakorlat áll. Gondoljunk csak az itt nem vizsgált „újdonság" fogalmának lehetséges értelmezésire – elég nehéz a „gumiszabálynál" pontosabb rendelkezést alkotni úgy, hogy az egyaránt alkalmazható legyen a rozstermesztésre és az űrhajózásra is. Elméletileg nem lehetetlen a szabadalmi anyagi jogot a jelenlegi néhány tucat szabálynál részletesebben kodifikálni, de ez, a szabadalmak nemzetközi jellegére is tekintettel, jóval átfogóbb feladat lenne, mint a szoftverszabadalmazás mostani kérdése. Azzal pedig, ha csak a szoftverszabadalomra tíz-húsz külön szabályt vezetnének be, érthetően eltorzítanák a szabadalmi jog jelenlegi, kialakult rendszerét.

Tehát az Európai Unió tanácsa által készített szövegek csak annyiban hoznak érdemi változást, hogy az ESZH a továbbiakban kötve lesz a rögzített néhány elvhez, azokat nem tudja saját maga megváltoztatni. A javasolt szabályok alkalmazása nem feltétlenül jelenti azt, hogy jelentősen csorbul az ESZH jogalkalmazói szabadsága: ha úgy akarja, előbb-utóbb ezeket az új rendelkezéseket is elkezdheti úgy értelmezni, hogy a maihoz képest tovább bővüljön a szabadalmazható találmányok köre.

A fentiek miatt az Európai Unió tanácsa által megfogalmazott egyik irányelvváltozat sem nyerte el a szabadalmakat ellenző körök tetszését, hiszen a riasztó amerikai hírekből fakadó félelmüket sem az ESZH, sem az EU bizottsága, sem a szabadalmi jog európai szakértőinek más fóruma nem tudta eloszlatni. Minél kevesebb bizalommal viseltetnek az ESZH iránt, csak annál részletesebb szabályokkal lehet megfelelni az elvárásaiknak, ami a fentiekben megemlített, a szabadalmi jogon belüli torzulásokhoz vezethet, vagy akár a szabadalmi jog jelentős átírását is igényelné.

Az ESZH iránti bizalom teljes hiányát mutatja az Európai Parlament által első olvasatban megfogalmazott szövegtervezet, amely jelentős részben a szabadalomellenes lobbicsoportok javaslatait tartalmazza. Sikerük teljesen váratlan volt a jellemzően „szakpolitikai" témában az erős, nem szakpolitikai jellegű nyomásgyakorlással – még a parlamenti naplóba is bekerült az ügy előadójaként kijelölt *McCarthy* képviselő panasza, miszerint rengeteget zaklatták az érdekérvényesítők. A javaslatok érdemeit vizsgálva azt látjuk, hogy az EU tanácsának mértéktartó, az ESZH gyakorlatára támaszkodó szövegét alaposan kibővítették többtucatnyi új, a szabadalmi jogban eddig teljesen ismeretlen fogalommal, illetve láthatóan új értelemmel kívántak felruházni korábban már használt szabadalmi jogi kifejezéseket.

Anélkül, hogy a kiegészítéseket részletesen elemeznénk, csak arra szeretnénk rámutatni, hogy a parlamenti javaslatnak ez a fajta „elefánt a porcelánboltban" megközelítése valószínűleg többet ártana a jogbiztonságnak, mint amennyit használna, és az új fogalmi rendszert is annak az ESZH-nak kellene értelmeznie, amelyben most nem bíznak meg a „szabadszoftver-oldalon". (A parlamenti javaslattal kapcsolatos ellenvetéseket részletesen tárgyalja például Lindt említett műve.)

Mindent összevetve nem valószínű, hogy bármelyik fél is engedne a vitában, így nagyon érdekes félév elé nézünk.

A jelenlegi helyzet az, hogy az új tagok csatlakozásáról szóló athéni szerződés miatt november 1-jétől az Európai Unió tanácsában megváltoztak a szavazati arányok, és Lengyelország közlése szerint ezek alapján már nem támogatta volna a májusi 14-ei szavazáson tárgyalt politikai megállapodást. Korábban is csak azért tette, mert az akkori szavazati arányok mellett az sem változtatott volna semmit, ha tartózkodik. Ez a változás azt is jelenti, hogy a tanácsnak újból meg kell vitatnia a szöveget, bár egyelőre még nem lehet tudni a pontos napirendet. Ha a Miniszterek Tanácsa el tud fogadni egy közös álláspontot (jelen esetben valószínűleg minősített többséggel), akkor a javaslat visszamegy a parlamenthez második olvasatra. Annak pedig 3 hónapon belül kell döntenie a közös álláspontról, amit vagy elfogad (ez a legvalószínűbb), vagy az összes tag (jelenleg 731) többségének el kell utasítania (amire eddig még nem volt példa), vagy ugyanilyen többséggel további módosító javaslatokat kell tennie. Ez utóbbi esetben még néhány hónappal elhúzódik az eljárás, és ha a tanács nem fogadja el a javaslatot, annak a parlamenttel együtt egy „egyeztető bizottságot" kell felállítania, majd úgy megállapodásra jutnia.

Bár a gyakorlati valószínűsége elenyésző, érdemes rámutatni, hogy ha nem fogadnák el a javaslatot, akkor változatlanul maradna az ESZH jelenlegi gyakorlata, ami egyértelműen a szabadalom ellenzői számára lenne hátrányosabb.

Új hatalmi centrum

A szoftverszabadalom kapcsán kialakult vita talán legfontosabb eredményét álláspontunk szerint nem az iparjogvédelem szakmai kérdéseinek területén kell keresnünk, hanem az iparág hatalmi térképén. Egy új hatalmi centrum jelent meg a hadszíntéren. A nyílt forráskódú modellhez kapcsolódó szervezetek többször bebizonyították, hogy szabadalmi jogi érvek nélkül is hathatósan tudják érvényesíteni érdekeiket az Európai Parlamentben és az egyes kormányoknál. Ez már önmagában is óriási győzelem a részükről, hiszen ezt a szervezettséget valószínűleg meg tudják ismételni a jövőben is, ha a helyzet úgy hozza, például a szerzői vagy kapcsolódó jogi védelem területén. Ma már gyakorlatilag minden állampolgár egyben informatikai felhasználó is, és a kormányzat szintén észlelte, hogy itt többé nem puszta szakpolitikáról van szó: a felhasználók hangsúlyosabb védelme a saját, jól felfogott politikai érdekeikkel is megegyezhet, mert közvetlen politikai előnnyel (szavazatokkal) járhat.

Messze, mégis pórázon (II)

Az outsourcing-éllovasok tapasztalatai

Előző hónapban megkezdett cikkünket folytatva mostani számunkban néhány hazai ügyfél tapasztalata alapján a sikeres outsourcing-projektek jellemzőit igyekszünk bemutatni. Tesszük ezt annak reményében, hogy az outsourcing-megoldásokon gondolkodó vállalatok írásunkból hasznos következtetéseket vonhatnak le.

FEKETE GIZELLA

Az IDC Hungary kutatásvezetője, *Komáromi Zoltán* szerint elsősorban a fő tevékenységükre koncentrálni kívánók számára kecsegtető lehetőség az IT-re elkülönített beruházási keretek átcsoportosíthatóságát, a szolgáltatási szerződésben foglaltak szerinti magasabb szintű szolgáltatást és nem utolsósorban költségmegtakarítást ígérő outsourcing lehetősége.
A felvásárlások és a szervezetátalakítások, a dereguláció, valamint a megbízható hálózatok ígérete is gerjeszti az igényt.
Hogy a kihelyezés mégse terjedjen szélsebesen, arról országonként különböző erejű fékek gondoskodnak.
A közép-kelet-európai térségre kiemelten jellemző, hogy az outsourcingot – elsősorban ismerethiányból fakadóan – nem mindig kedvezően ítélik meg. Nem tudnak mit kezdeni az esetenként felmerülő HR-gondokkal, illetve jellemző az outsourcingra a még nem kellőképpen érett cégkultúra, cégpolitika. Emellett – különösen, ha az eszközök, szoftverek, adatbázisok stb. is házon kívülre kerülhetnek – a biztonsági fenntartások, valamint a felhasználói ellenszenv is akadályt jelenthet.
A kihelyezés lehetőségét latolgatva, a negatív felhangokat lecsendesítve, nem csupán az IT szempontjait, hanem az üzleti folyamatokra való hatását, vagyis stratégiai következményeit is figyelembe kell venni, fel kell mérni. Az IT működtetésére gyakorolt hatásként a költségek tervezhetősége, a szolgáltatások stabilitása mellett a technológiai kockázatok mérséklése lehet a szolgáltatásként való igénybevétel mellett szóló döntő érv. Az IT-kihelyezés üzleti folyamatokra gyakorolt hatásai közül a rugalmasság, a hatékonyságnövekedés és a skálázhatóvá válás sem elhanyagolható. A HR számára a csökkenő képzési költség (a szolgáltató gondoskodik saját embereinek oktatásáról), valamint a szaktudáshoz való nagyobb mértékű hozzáférés jelenthet vonzerőt, míg az ügyfelek felől nézve a garantált, megbízható interfész és az adatbiztonság generál pozitív üzleti hatást.
Ezzel együtt nem minden cégnek ajánlott az IT teljes egészének szolgáltatásként való igénybevétele. Az információtechnológiai szakember-, illetve tőkehiánnyal küzdő cégek a potenciális kihelyezők közé tartoznak, de a költségmegtakarítás, illetve stratégiai meggondolások is ide vezethetnek. Ugyanakkor ott, ahol speciális tudást igényel az informatikai támogatás, vagyis a sajátos folyamatokkal rendelkező cégeknél, illetve ahol az IT versenyelőnyt generáló tényező – pl. a pénzintézeteknél az üzleti-intelligencia-megoldások –, különösen akkor, ha biztosítható a megfizethető és képzett munkaerő, érdemes az IT-t házon belül tartani.
Mivel a szolgáltatás minősége kihat a vállalat, intézmény vagy hivatal működésére, nagy figyelmet kell szentelni a partnerkiválasztásnak. Múltbéli teljesítménye és iparági szakértelme mellett üzleti folyamatismerete éppúgy fontos, mint technológiai kompetenciája, illetve pénzügyi stabilitása. Nem hiányozhat a projektek, a folyamatok és az emberek kezelésének képessége, de lényeges az ügyféllel kompatibilis üzleti kultúra, a kellő rugalmasság a szerződés teljes időtartamára és a szolgáltatások versenyképes árfekvése is. Végül nem csupán az ügyféllel, hanem annak partnereivel is csapatjátékosként kell viselkednie.
A döntésnél a költségek, a kontroll és az elvárások egyensúlyát kell vizsgálni. Ennek során választ kell találni arra, hogy a kihelyezés termel-e a vállalat üzleti folyamataira vetíthető hozzáadott értéket, s így nő-e az IT hatékonysága és teljesítménye. Tudomásul kell venni, hogy nem csökken a vállalat IT-vezetőjének felelőssége, akinek továbbra is rajta kell tartania a kezét az IT ütőerén. A szolgáltatási szintekről világos megállapodásoknak kell születniük, s ezeknek a szerződés időtartama alatt várható események mind szélesebb körű feltérképezése alapján meghatározott feladatokra, felelősségekre, elvárásokra kell vonatkozniuk. Elsősorban nem az alkalmazott technológia, a hálózat és a rendszer a mérvadó, hanem a szerződés megkötése utáni kapcsolatok, projektek és folyamatok kezelése, menedzsmentje a siker meghatározója. A szerződéses felek között a bizalom ugyan alapkövetelmény, de túlzásba vitele minden tekintetben inkább árt, mint használ a szolgáltatás minőségének.
S most következzen a fentiekkel kapcsolatos néhány hazai vélemény, illetve eredmény.

Egy nagy hazai deal tapasztalatai

A Matáv Rt. Informatikai Igazgatóságának Outsourcing Menedzsment Központjától *Németh Zoltán* több mint kétéves tapasztalatai sokak számára szolgálhatnak tanulságul. Cége az EDS-sel középkategóriájú gépek üzemeltetésére és végfelhasználói támogatásra (pl. helpdesk, PC- és szerverfrissítés, irodai szerverek és levelezési infrastruktúra üzemeltetése, eszközkezelés) kötött szerződést. A partnerségi erőpróbákról szólva többek között a teljesítmény és

a minőség értékelése, valamint ellenőrzése és igazolása körüli vitákat, a szerepkörök eltérő értelmezését, a versenyszituációk kezelését emelte ki. A rendezett partneri viszonyban a kapcsolattartó szervezet a kulcstényező, de fontos a szerepek – üzleti, illetve műszaki látásmód – tisztelete, a menedzsment folytonossága mindkét oldalon, s szükség esetén a személyvekedését említette Németh, persze rögtön szembeállítva ezzel a 4 százalékos szolgáltatásszint-javulást, az EDS tulajdonában lévő gépek folyamatos frissítését, az eddigi 5 helyett azok maximum 4 évenkénti cseréjét, a folyamatos eszközjavítást és a garantált rendelkezésre állást. A pénzügyi hatásokat firtatva Németh nominálisan növekedő, de fajlagobe is: ilyen volt például a szabványoktól eltérő esetek nehézkes kezelése és a szerződésmenedzselés erőforrás-igényessége. A tapasztaltak alapján Németh csak a valóban elszántak számára ajánlja az IT ilyen mértékű kihelyezését, s azt is csak partnerségre alkalmas szolgáltatóval. Fontos a vezetői elkötelezettség és a megfelelő kommunikáció, lényegesek

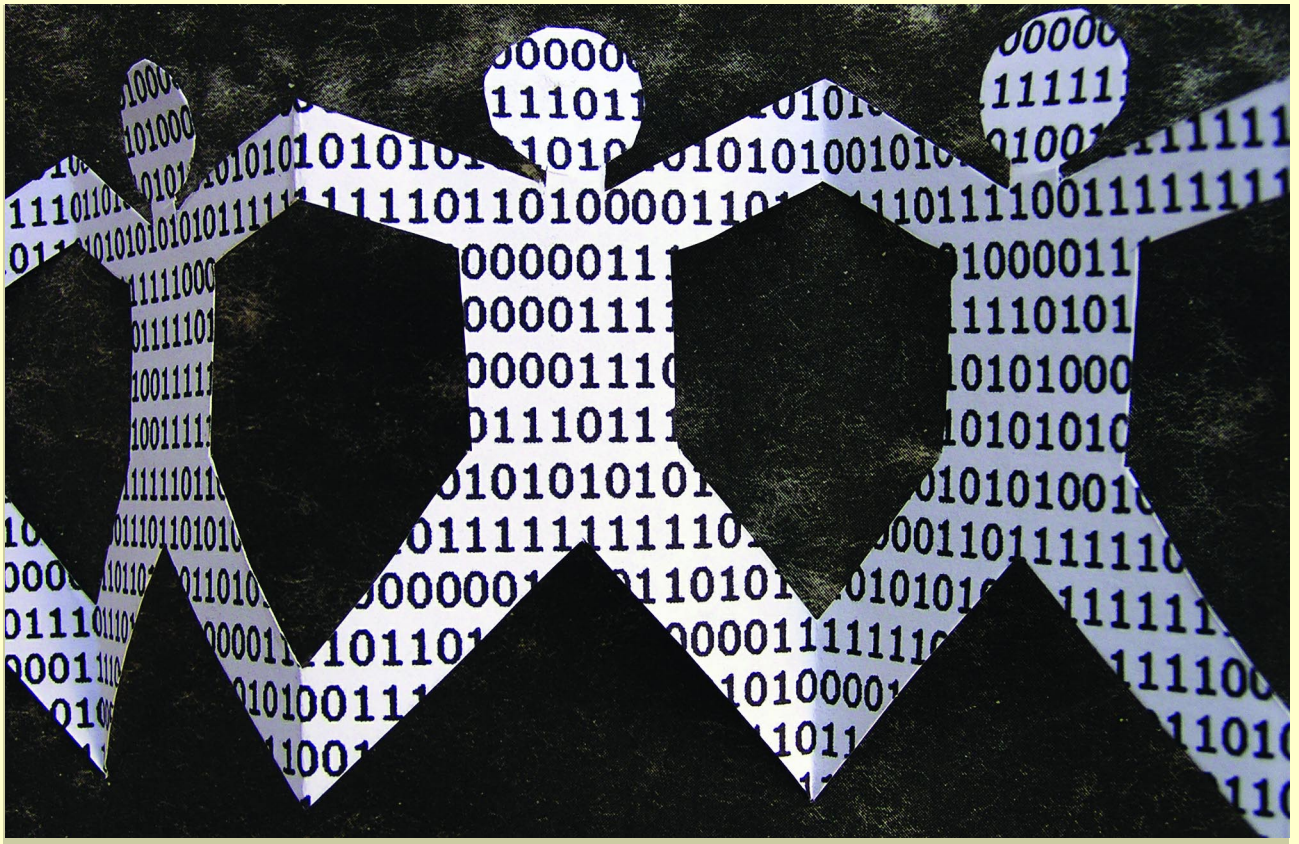

cseréktől sem szabad visszariadni. IT-kihelyezési projekteknél, különösen kezdetben, elengedhetetlen a változáskezelés. A módosításokat kikényszeríthetik az új folyamatok, illetve új rendszerek, alkalmazások, majd később a változó üzleti igények, piac és szervezetek, a technológia- és infrastruktúra-váltás, de esetenként a hiányos vagy hibás szerződések is. Elvárhatóak lehetnek az előre definiált folyamatok, a pluszköltségek kontrollálhatósága és a kétirányúság, azonban a majdani változások meghatározása, illetve a konfliktusmentesség irreális elvárás, mint ahogy a változáskezelés minimális erőforrásigénye is.
A kihelyezés közvetlen hatásai között a Matáv IT-kiadásainak 4,5 százalékos nősan csökkenő, transzparens, felhasználásarányos és egyenletes, kiszámítható költségekről beszélt. Biztos előnyként említette – az egységes irodai környezet jellemzőjeként – a szabványosságot, a költségek átláthatóságát, a belső árazás alapjainak megteremtését s így az IT-szolgáltatások könnyebb belső árazhatóságát, a jobb dokumentáltságot, valamint a mért és szankcionált szolgáltatási szinteket (SLA).
A kihelyezés előnyei között a szabványosság és a szabályozottság elérését, a szabályozott változáskezelést, a növekvő IT-biztonságot, a profiltisztítást, vagyis a belső folyamatok újragondolásának és átszervezésének kierőszakolását említette. De volt mit tenni a mérleg másik serpenyőjéaz egyértelmű definíciók, s ha nem tökéletes a szerződés, szükséges a változáskezelés. Ahol rend van, mondta a Matáv szakembere, ott sikerre számíthatunk, ám számolni kell azzal, hogy mivel mindenki mást akar, a szolgáltatások nem uniformizálhatók.

Kisebbek, mások

Idehaza gyakoribbak a magyar Toshiba-képviselet, a Technotrade Kft. és a CIB Bank között 2004 májusában létrejött megállapodáshoz hasonló, elsősorban az irodatechnikai és csak másodsorban az informatikai eszközökkel, szolgáltatásokkal kapcsolatos – helyenként az eszközök átadásával is járó – üzemeltetési

szerződések. A Technotrade az OKI Magyarországgal karöltve teljes outsourcing-konstrukció (amely gépek kihelyezését, szervizszolgáltatást, helpdesket és operátori kihelyezést is magában foglal) keretében 2004. május közepétől július végéig több mint 200 multifunkciós berendezést szállított a CIB Bank részére. A kihelyezési szerződés a berendezéseken túl az azokhoz kapcsolódó szoftveres megoldásokra, többek között költségfigyelési és controllingrendszerekre is vonatkozott. Értékeléskor a gépek műszaki megfelelősége mellett a cég pénzügyi alkalmassága, a szervizkompetencia, illetve a korábbi ügyfelek elégedettsége volt a döntő szempont.

A Dunaferr társaságcsoport nyomtató- és másológépek konszolidációjára kiírt tenderének nyerteseként a Canon Hungária a Műszertechnika Rt.-vel karöltve 2003 végén kezdte meg a költséghatékony nyomtatási és másolási szolgáltatásokat biztosító, korszerű eszközpark telepítését. A csoport számára gazdasági szempontból a berendezések klasszikus outsourcing-konstrukció keretében történő telepítése mutatkozik kedvezőnek, mivel így kizárólag a pontosan követhető üzemeltetési kiadások ellenértékét kell megtéríteniük. Minden felhasználó mágneskártyás azonosítóval rendelkezik, nyomtatáskor és másoláskor a géphasználati eseményeket költségmenedzselési szolgáltatást biztosító szoftver (PAS) rögzíti személyhez rendelten. A konstrukciónak és az eszközöknek köszönhetően az eddigi tapasztalatok 20 százalékos költségcsökkenést mutatnak.

Egyre terjed a magas biztonsági fokozatot jelentő szolgáltatások igénybevétele, különösen ott, ahol az üzlet léte függ az informatikai rendszerek állapotától. A Dataplex budapesti adatközpontjában nemzetközi pénzintézetek és globális vállalatok helyezték el európai, illetve regionális adatforgalmukat biztosító, üzletkritikus informatikai berendezéseiket, de idén az ipari szektor hazánkban működő vezető vállalatai is a tavalyinál két és félszer nagyobb nagy biztonságú infokommunikációs területet vesznek igénybe.

Informatika a javából

A T-Systems hazai leányvállalata a Matáv SAP-rendszereinek, illetve üzletkritikus alkalmazás-infrastruktúrájának üzemeltetését végzi, a BAT-nak pedig Európa-szerte nyújt – többek között SAP-üzemeltetéssel összefüggő – informatikai szolgáltatást, aminek geográfiai kiterjesztéséről jelenleg folynak a tárgyalások. Első hazai nagy dealjük a BKV informatikájának kihelyezése volt.

Az IBM-ben bízó Michelin többek között az abroncsipar területén megszerzett piacvezető szerepének megtartása és az alaptevékenységén túli területeken a versenytársakénál magasabb fokú hatékonyság elérése érdekében döntött az outsourcing mellett. De ehhez hozzájárult a technológia gyorsuló fejlődése és mind komplexebbé válása, valamint a legjobb reagálókészséggel és legoptimálisabb költséggel hosszú távon is élvonalban maradást biztosító teljesítmény iránti elvárása is. Az egy éve aláírt, 1 milliárd euró értékű, 8 évre vonatkozó szerződés értelmében az IBM átvette a Michelin észak-amerikai és európai IT-infrastruktúrájának felügyeletét és karbantartását. Így ma már az IBM a gumiabroncsgyártó hálózat és szervermenedzsment szolgáltatója, felügyeli a munkaállomásokat és a nyomtatókat, valamint rendszerfelügyeletet és eszközmenedzsmentet is biztosít. A felhasználók számára helpdesket és onsite supportot nyújt. A tapasztalatok alapján gyenge pontként értékelték, hogy a két, kultúrájában is eltérő multinacionális cég „túldokumentálta" a folyamatokat, és a kommunikáció kiterjesztésénél is akadtak gondok, többek között a nyelvi nehézségek miatt. Nem volt egyszerű feladat a szolgáltatások és folyamatok azonos értelmezése, a terminológiák tisztázása, de ezek rendbetételéhez nagyban hozzájárult a helyi IBM és a Michelin szakembereinek kiváló kapcsolata és együttműködése, valamint a „tabuk" eliminálása.

Határon túliak

A külföldiekhez képest a hazai projektek – nem csupán méreteink, hanem az informatika kihelyezésétől való nagyobb fokú idegenkedés miatt is – igen szerénynek tűnnek. A HP például három új informatikai outsourcing-megállapodás aláírásáról számolt be a közelmúltban, összesen közel 500 millió dollár értékben. Az MCI-vel, a Standard Registerrel és a TD Bank Financial Grouppal kötött szerződéseknek is köszönhetően az elmúlt negyedévben az előző esztendő azonos időszakához képest több mint 50 százalékos növekedést ért el a HP Szolgáltatások outsourcing-üzletága. Az MCI-vel 5 évre aláírt, 112 millió dolláros outsourcing-megállapodás keretében például a jövőben több mint 600 egyesült államokbeli helyszínen biztosítja ügyfelei és dolgozói számára a napi informatikai támogatást. A HP Szolgáltatások emellett szerver-távfelügyeleti és eszközgazdálkodási szolgáltatásokat is nyújt az MCI-nek. A megállapodás feltételei szerint a HP Szolgáltatások mintegy 20 000 helpdeskhívást kezel majd havonta, továbbá 36 000 asztali és noteszgép, 1700 munkaállomás és 1500 nyomtató támogatását vállalja.

A Goodyear Dunlop Tires Europe 10 éves múltra visszatekintő üzleti működésének átalakítását célzó erőforrás-kihelyezési (Business Transformation Outsourcing – BTO) programja már az első 2 évben 50 millió eurós költségmegtakarítást ígér. Az IBM-mel aláírt BTO-megállapodás a beszerzéstől a fizetésig a működést közvetett módon támogató termékek és szolgáltatások igénybevételének teljes folyamatát lefedi, és újabb fontos előrelépést jelent annak a vállalati programnak a megvalósításában, amely 2005 végéig 1,5 milliárd dollárral kívánja csökkenteni a Goodyear Dunlop költségeit. A program egységes és konszolidált rendszert hoz létre a 15 érintett ország mindegyikében, és a dolgozók számára szigorú beszerzési eljárás követését írja elő. A működést közvetett módon támogató termékek és szolgáltatások között olyan tételek szerepelnek, mint például a távközléssel, az informatikával, az üzleti utakkal, az irodai kellékanyagokkal, a marketing- és reklámtevékenységgel, valamint a gyártóeszközök karbantartásával és javításával kapcsolatos kiadások.

Felhasználóazonosítás

Kulcs az e-kormányzat megvalósításához

A szolgáltató állam modellje, a Magyar információs társadalom stratégia, valamint az EU lisszaboni célkitűzései és az eEurope 2005 terv operatív céljai egyaránt az elektronikus kormányzati szolgáltatások elindításának szükségességét fogalmazzák meg. Az EU előírása szerint a tagországoknak elektronikus alapon tizenkét kormányzati szolgáltatást kell elindítaniuk az állampolgárok számára, nyolcat pedig a vállalatok számára. Az elektronikus kormányzati szolgáltatások bevezetése mellett azonban további célként került megfogalmazásra a közigazgatási rendszerek közötti hatékony kommunikáció biztosítása, a döntéshozatali folyamatok támogatása és az egyes rendszerek közötti interoperabilitás megteremtése.

Az elmúlt időszakban tanúi lehettünk az egyes közigazgatási rendszerek létrejöttének, a közelmúltban pedig az alap-infrastruktúra kiépülésének. A konkrét kormányzati tervekből az elkövetkező időszakra vonatkozóan a ma még szigetszerűen működő rendszerek integrációját, az állampolgári hozzáférés és a kormányzati szolgáltatások elektronikus biztosítását, továbbá ehhez kapcsolódóan az elektronikus azonosítás, személyazonosság-kezelés kapurendszerben történő megoldását célzó törekvések olvashatók ki. Az azonosítás kérdése de facto alapja a tetszőleges hálózati szolgáltatás biztonságos igénybevételének, az azonosítás segítségével ugyanis technológiai szinten biztosítható a személyek, folyamatok, tranzakciók és eljárások rendjének hiteles működtetése. Az elektronikus kormányzati szolgáltatások biztosításához szükséges azonosítás magában foglalja a felhasználók adatainak biztonságos tárolását, a digitális azonosítók, valamint az egyes szolgáltatásokhoz való hozzáférés kezelését és a felhasználói adatok elosztott, federatív modellben való megosztásának lehetőségét. A Sun Microsystems piacvezető szoftverportfóliója minden elvárásnak megfelel: a felhasználói adatok tárolásáért a Sun Java System Directory Server, a hozzáférés kezeléséért a Sun Java System Access Server, a szerep alapú azonosítók menedzseléséért pedig a Sun Java System Provisioning Server felel. A Sun által létrehozott megoldások világszerte több mint 100 millió felhasználó azonosítását látják el, többek között olyan intézményekben, mint az Egyesült Államok Energiaügyi Minisztériuma, az Egyesült Államok Államkincstára, a NASA nemzeti tudományos alapítványának New South Wales Roads and Transit Authority szervezete vagy a legnagyobb olaszországi bankkártya-kibocsátó szervezet.

A Sun termékeit alkalmazza többek között a Henkel, a Hitachi Data Systems, a Telecom Italia Sparkle telekommunikációs szolgáltató cég és a Banca del Gottardo, Svájc egyik vezető bankja is. A hálózati azonosítás alkalmazásának következő lépcsőfoka várhatóan az lesz, amikor a felhasználó egy bejelentkezéssel már nem csupán egyetlen szervezet – mondjuk a helyi önkormányzat – szolgáltatásait érheti el, hanem más cégekét, szervezetekét, például bankokét, közüzemi szolgáltatókét és biztosítókét is. Ez abban az esetben valósulhat meg, ha a személyes azonosításhoz szükséges információkat a különböző szervezetek képesek federatív módon, a mai bankkártyarendszerekhez hasonló mechanizmussal megosztani egymással, alkalmazásaik együttműködnek, s egymás számára kölcsönösen átjárhatóvá válnak. A Sun Microsystems kezdeményezésére 2001-ben létrejött a Liberty Alliance szövetség abból a célból, hogy nyílt megoldást fejlesszen ki, és alkalmazzon a hálózati azonosítás kezeléséhez. Egy ilyen megoldás azt jelentené, hogy megvalósítható az egypontos bejelentkezés, a decentralizált hitelesítés és a nyílt autentikáció bármely, az internetre csatlakozó eszközről, a hagyományos asztali számítógépektől és mobiltelefonoktól kezdve egészen a tévékig, autókig, hitelkártyákig és pénztárgépekig. A szövetség tagjai között megtalálhatók a világ legismertebb márkanevei és szolgáltatói, amelyeknek termékei, szolgáltatásai lefedik a fogyasztói és ipari termékek, pénzügyi szolgáltatások, az utazás, a digitális média, a kereskedelem, a telekommunikáció és a technológia széles körét.

Bitek vagy irathalmok?

A kormányzat és az önkormányzatok hivatalait, intézményeit kormányrendelet szorítja az elektronikus dokumentum-, illetve ügyiratkezelés bevezetésére legkésőbb 2006 elejéig. De ennek híján is érdemes lenne elgondolkodni a rendszerek egyes elemeinek vagy akár összességüknek az alkalmazásáról a biztonságosabb, gyorsabb és olcsóbb ügymenet érdekében.

FEKETE GIZELLA

Az ár mellett ma még a bevezetést megelőző rendteremtés, az ügyiratkezelés folyamatainak tisztába tétele, a vezetők és ügyintézők idegenkedése, valamint a megszokás is gátat jelent az elektronikus dokumentumkezelő rendszerek terjedése előtt. Az elektronizálás és a felkészülés különböző szintjén álló hivatalok legtöbbje számára nem csupán a határidő rövidsége, hanem önmagában a papír alapúról az elektronikus iratkezelésre való áttérés is gondot okoz: ez utóbbi kultúrája többnyire ismeretlen számukra.

A folyamatosan forráshiánnyal küzdő önkormányzatoknál az átállást többek között az EU-pályázatokon elnyert jelentős összegű támogatás segítheti. A megvalósítás mikéntjét és a határidő tarthatóságát pedig alapvetően a meglévő – vagy éppen hiányzó – informatikai alap, a vezetők, valamint az ügyintézők informatikához való viszonya, illetve a változással szembeni ellenállás mértéke határozza meg.

A fentieknek azért is érdemes figyelmet szentelni, mert a lakosság elektronikus ügyintézéshez való hozzáállását az internetpenetráción és a hálóhasználat költségén túl a hivatalok felkészültsége is befolyásolhatja. Ennek pedig csupán egyik összetevője az ügykezelés minőségét, a határidők tarthatóságát, az ügyek követhetőségét, a gyors előkereshetőséget stb. biztosító back-office rendszer. Ugyanis az elektronizálás tényét elfogadó, jó esetben már a rendszerek felállításánál, üzembe helyezésénél is aktívan közreműködő, így azokat élesben magabiztosan kezelő ügyintézők nélkül nem történhet minőségi változás. De ha mindez teljesül, akkor még mindig kudarcot

vallhat a dokumentumkezelés elektronizálásának kísérlete, ha nincsenek az átállás minden nehézségét ismerő és a cél érdekében ezek menet közbeni elhárításán, a projekt támogatásán munkálkodó vezetők. A megvalósítás különbözőségét két, akár végletként is értékelhető önkormányzati példa illusztrálja. Az egyik a lakossági kapcsolattartást modernizálva igyekszik a back-office korszerűsítését is elérni, míg a másik átfogó koncepció alapján fog informatikai infrastruktúrája és a rá épülő, a napi munkát támogató back-office modernizálásába.

A kilencedik kerületi lakosok és vállalkozók 2004 novemberétől a ferencvárosi önkormányzat portálján elektronikus úton intézhetnek el néhány, az adóiroda hatáskörébe tartozó ügyet. A parkolási engedély igényléséhez, az építmény- és telekadó bevallásához, az adóegyenleg ellenőrzéséhez, a gépkocsi-kijelentéshez, valamint a 0-s igazolás igényléséhez szükséges elektronikus formanyomtatványok e-szignóval való hitelesítését a NetLock-tanúsítvány és a Form Signing szoftvermodul biztosítja. Az elektronikus ügyintézést is lehetővé tevő portállal kapcsolatos programfejlesztési és webtechnológiai feladatokat a Magnet-x Kft. végezte el. A komplex elektronikus közigazgatási rendszer létrejöttének első állomásaként megvalósult projektet a jövőben várhatóan több hasonló követi, amely más ügytípusokat is bevon majd a fenti körbe. A szolgáltatást igénylő első száz lakos esetében a digitális aláírás alkalmazásának 5000 forint körüli éves költségét egy évig az önkormányzat állja.

Elektronizált kapcsolat

Budapesten ez ideig a ferencvárosi önkormányzat által vezetett kilencedik kerületben érzékelhető a legtöbb pozitív változás. A lakók és a vállalkozók közérzetét, a városrész imázsát, küllemét javító intézkedések tucatjainak ellenére az önkormányzati munkatársak háttér- és ügyfélkapcsolati munkáját egyszerűsítő, a hatékonyabb és kényelmesebb ügyintézést lehetővé tevő informatikai fejlesztések kissé háttérbe szorultak. Azonban a Közép-magyarországi Fejlesztési Tanács által 2002-ben kiírt pályázat segítségével – talán kissé szokatlan módon – a közbenső szükséges lépéseket kihagyva, az igények pontos ismerete nélkül kezdtek bele a lakosság e-ügyintézését támogató, az elektronikus formanyomtatványok elektronikus aláírással való hitelesítését is magában foglaló fejlesztésbe. Ennek eredményeként ma az önkormányzat adóirodája felkészült a hivatal honlapjáról letöltött, kitöltött, majd elektronikus úton hitelesített és visszaküldött igénylések, kérelmek néhány fajtájának fogadására. A lakosság számára a parkolási engedélyek igénylésére, míg a vállalkozói rétegnek a bizonyos értékhatár fölötti telek-, ingatlan- és építményadó elektronikus úton történő bevallására teremtettek fogadókészséget (ld. keretes cikkünket).

A cél felé

Szolcsányi György, a hivatal számítástechnikai referense még ma is merész lépésnek nevezi az egykori elhatározást. Akkori informatikai hátterük egy DOS 5.0 alapú, Turbo Pascalban írt, 1991 óta működő iktatóprogram volt, és a 295 ügyintézőből mindössze 156 rendelkezett internetelérással. „A belső fogadókészség megteremtése sem volt könnyű. Az internet-hozzáférés kiterjesztésekor szerzett tapasztalatunkra támaszkodva az oktatás alatt megszerzett tudás mindennapi munkában történő hasznosítását tartottam fontosnak, ehhez azonban változtatni kellett az ügyintézők tartózkodó magatartásán. Mivel az önkormányzatoknál a pályázati projektek közül az informatikai jellegűek lebonyolítása többnyire a számítástechnika feladata – adott esetben a kerületben az internet-hozzáférési pontok kialakítása is –, ez jelentős többletterhet jelentett számunkra."

A felsoroltak is közrejátszottak abban, hogy végül szűknek bizonyult a megvalósításra szánt idő, és a háttérrendszerek bevezetését későbbre kellett halasztani: a kerület lakói és vállalkozói a tervezett 2003-as határidő helyett 2004 novemberétől vehetik igénybe elektronikus úton az önkormányzat adóirodájának néhány szolgáltatását. Jelenleg ütemesen érkeznek a tanúsítvány iránti igénylések, november végén a számuk harminc körül volt. Mivel a jelenlegi kínálatban szereplő szolgáltatások „idényjellegűek", elektronikus aláírással hitelesített kérelem még nem érkezett. A később beérkezők iktatása a szabályzatnak megfelelően a meglévő iktatórendszerben történik. Kezelésük az adóiroda feladata, s mert ma még nincs meg az ügy végigviteléhez megfelelő elektronikus háttér, Szolcsányi György szerint az azonnali elintézés, vagyis a digitális aláí-

rásunkkal ellátott engedély elektronikus úton történő elküldése lehet a legjobb megoldás.

A NetLock Kft. a ferencvárosi önkormányzaton keresztül – a hiteles kommunikáció és az elektronikus ügyintézés elterjedésének érdekében – az e-ügyintézés számtalan más területén is alkalmazható tanúsítványokat bocsát a kerületi lakosok rendelkezésére. Az első száz igénylő esetében ezeket az önkormányzat finanszírozza. A fokozott biztonságú tanúsítvánnyal rendelkezők az önkormányzat által kínált lehetőségeken túl várhatóan 2005 áprilisától elektronikusan adhatják be adóbevallásukat, míg az elektronikus számlázás elterjedése megszabadíthatja a piaci szereplőket az ügyvitel során keletkezett papír alapú dokumentumok tárolásával járó költségektől.

Álomból valóság

Az évente beérkező mintegy 30 ezer elektronikus és papír alapú igény érkeztetésére, iktatására, kezelésére és archiválására alkalmas végleges megoldás bevezetése azonban ma már elkerülhetetlen, így a lakosság érdekében a front-office-ban alkalmazott legmodernebb technika a back-office modernizálását is kikényszeríti.
„Ha nem tesszük meg belső kezdeményezésre – mondja Szolcsányi –, mivel a 2006-os évet már elektronikus ügyiratok iktatására, kezelésére is alkalmas rendszerrel kell elkezdenünk, a külső igények és kötelezvények (törvények, kormányrendeletek stb.) kényszerítik rá az önkormányzatot."
Az elektronikus dokumentumkezelő megoldásnak a hivatali munka szerves részévé kell válnia. A ferencvárosi önkormányzat esetében ehhez a három éve megszerzett és azóta ismét megvédett minőségbiztosítási tanúsítvány és az abban megkövetelt szinten feltérképezett folyamatok jelenthetnek segítséget. Az önkormányzatoknál azonban az iktatáson, a dokumentumkezelésen túl is sok olyan folyamat található, amely az informatika alkalmazásával leegyszerűsíthető. Ezek felmérése és optimalizálása ugyancsak idő- és munkaigényes feladat, hatékonysága és hasznossága pedig a résztvevők hozzáállásának is függvénye. Az így feltérképezett folyamatok elektronizálásához szükséges pénzösszeg pedig csak pályázati támogatásokat kihasználva teremthető elő.
Céljaikhoz leginkább megfelelő iktatóprogramot a ferencvárosiak majd a kormányrendeletnek való megfelelőségüket vizsgáló auditbizottság által elfogadott megoldásuk közül választanak. A hivatal számítástechnikai referense azonban nem magát a bevezetést, hanem a 13 év alatt felhalmozódott állomány, a többtonnányi irat elektronikus archiválását tartja a leginkább embert próbáló feladatnak.

Az út elején

A veszprémi önkormányzatnál látványos eredményekről még nem lehet beszélni, „csupán" a HP-vel novemberben belső ügyintézési rendszer, különböző szakrendszerek, közigazgatási portál és az önkormányzati munkát támogató egyéb alkalmazások fejlesztésére aláírt, bruttó 495 millió forint értékű szerződésről.
A belső ügyintézési rendszer egy általános – a bejövő iratok szkennelésére és elektronikus dokumentumként való kezelésére is alkalmas – dokumentumkezelő és workflow-megoldást takar. Alkalmazása a speciális önkormányzati folyamatok támogatására és a különböző űrlapok kezelésére is megoldást jelent. A rá épülő middleware-rendszer az egyes önkormányzati szakalkalmazásokat köti össze az ügyintézéssel. A fejlesztések befejeztével átláthatóvá válik, ezáltal pedig egyszerűsödik és gyorsul a lakosság, valamint az önkormányzat hatáskörébe tartozó vállalkozások számára az ügyintézés. Az informatikai infrastruktúra modernizálásának hatásaként hatékonyabb gazdálkodást folytató hivatal, ügykezelését elektronizálva, ezt igénylő ügyfeleit elektronikus úton, a portálján keresztül is kiszolgálva 2006-ra eleget tehet a szolgáltató önkormányzat minden kritériumának.
Az önálló gazdálkodási, gyámügyi, gyermekvédelmi és képviselői szakrendszerek middleware-en keresztül integrálódnak a belső ügyintézési rendszerbe.
A pénzügyi megoldást a Griffsoft, a vagyongazdálkodásit a Graphisoft, a gyámügyi, gyermekvédelmi és képviselői rendszert pedig a GeoView szállítja.
A rendszer adataihoz való külső hozzáférésről az integrált közigazgatási portál gondoskodik. A middleware-en keresztül elérhető a belső ügyintézési rendszer, illetve szelektíven hozzáférhetők az egyes szakrendszerek adatai, le- vagy kitölthetők az űrlapok, elindítható az ügyintézés. A portál szállítója a Delta.

Konklúzió

Az inkább csak a szolgáltatók, a szállítók és a politika által áhított, az EU-ban viszont már megkövetelt e-ügyintézést nem lehet csupán egy portál kialakításával elintézni, ha működőképes s nem csupán a befektetett pénzt elnyelő megoldásra vágynak a cégek, hivatalok. Hiába a nagy tudású, biztonságosan elérhető és használható webportál, az „egyablakos ügyintézés", ha a szervezet vagy vállalat belső ügyvitele még mindig aktákon, fénymásolókon, iktatókon és papír alapú dokumentumokon nyugszik. Az iktatókönyveket felváltó technológiai megoldások ma már a legszigorúbb biztonsági követelményrendszereknek is megfelelnek, így elsősorban a vezetői és dolgozói szemléletváltást igénylő vállalati és hivatali kultúrának kell lassan elérnie a valódi szükségletek szerinti alkalmazásukhoz megfelelő szintet.
A hivatalok esetében segíthetné a váltást az elektronikus űrlapokra is kiterjesztett szabványosítás, az egységes, a központi változáskezelést is jelentősen megkönnyítő űrlapnyilvántartás. Ez azonban már kormányzati feladat lenne.

Dokumentumkezelés

EU-ajánlások, hazai válaszok

Az iratkezelés az állam- és közigazgatási intézmények, hivatalok, valamint a versenyszféra tevékenységének is szükségszerű, időrabló velejárója. Hatékonyságában, minőségében jelentős javulást hozott az elektronikus dokumentumkezelő megoldások több mint egy évtizeddel ezelőtti megjelenése. Elterjedtségi szintjük azonban még ma is alacsony, a fenti szférák legtöbbjében elsősorban csupán iktatáshoz alkalmaznak vagy belső fejlesztésű, vagy szerencsésebb esetben iratkezelő megoldásokra szakosodott cégektől vásárolt programokat.

Köz- és államigazgatási alkalmazásukban a MeH 1999-ben egységes kormányzati iratkezelő rendszer fejlesztésére kiírt közbeszerzési pályázata hozott fordulatot. Ekkor debütált az államigazgatásban az iratkezelésre szakosodott, saját fejlesztésű megoldását elsőként az üzleti szférában, a Paksi Atomerőműnél bevezető tendernyertes FreeSoft KIR-ként ismertté vált alkalmazása. A KIR2 néven továbbfejlesztett változat ma már öt minisztériumban és számos egyéb kormányhivatalban egyszerűsíti és teszi hatékonyabbá a szabványos, zárt előírások szerint történő, szigorú szabályokkal nehezített iratkezelést, de önkormányzatoknál – pl. a Somogy megyeinél – is életképesnek bizonyult.

Állam- és közigazgatás

A központi iratnyilvántartásból és az ezzel integrált, az iratokkal kapcsolatos további igényeket kiszolgáló – pl. az elektronikus dokumentumtárolást, a papír alapú dokumentumok elektronizálását, az e-mailek szabályos nyilvántartását támogató vagy az iratkezelést dinamizáló workflow – kiegészítő modulokból álló rendszer a versenyszféra, valamint a kormányzat szigorú szabályainak is megfelelően kezeli az iratokkal összefüggő adatokat. Az állam- és közigazgatás azonban egyre magasabbra teszi a mércét. Így a klasszikus dokumentumkezelés helyett ma már mind inkább – régi-új fogalomként – az általánosabb érvényű records managementre tevődik a hangsúly. A dokumentumok keletkezésétől a jóváhagyásukon, véglegesítésükön és archiválásukon át a selejtezésükig a dokumentumkezelés teljes életciklusát takaró fogalom térnyerését legjobban az elmúlt két évben született szabványok bizonyítják.
Az EU is ezt az utat követi. 2002-ben elfogadott belső ajánlása, a Moreq az elektronikus és papír alapú iratok szoftvereszközökkel történő egységes és szabványos kezelésére vonatkozik. S bár eredetileg az EU belső szervei számára hozták létre, később a tagállamok kormányaira, így hazánkéra is kiterjesztették, majd továbblépve az üzleti szféra számára is alkalmasnak találtatott, s így számukra is ajánlásként szolgál. A magyar kormány által tavaly elindított, a Moreq „honosítását” szolgáló KEIR (Kormányzati Elektronikus Iratkezelési Rendszer) projektje a kormányzatra vonatkozóan a szabvány két éven belüli kötelező bevezetését támogatta. A projekt első évében már csak ennek eleget tevő iratkezelő alkalmazások vezethetők be az államigazgatásban, amit a következő évben a régi szoftverek kötelező cseréje követ. Mivel a FreeSoft Rt. legutóbbi, a közigazgatás számára fejlesztett KIR-változata már az EU-ajánlás figyelembevételével készült, s mert többek között a szintén követelményként megfogalmazott elektronikus aláírásra, a hitelesített iratkezelésre is felkészítették, alkalmazásával a hivatali szervek az EU ajánlásainak éppúgy eleget tehetnek, mint a magyar kormány fenti követelményeinek.

Versenyszféra

Az üzleti szféra bizonyos területein is alkalmaznak az államigazgatással szinte azonos szigorúságú iratkezelési szabályokat. A KIR itt, nevezetesen a Díjbeszedő Rt.-nél is bevált. Tehát ahol a hivatalos jellegű iratok nagyon jól szabályozott nyilvántartására van szükség, ott a KIR rendszer minden esetben jól vizsgázott.
Az üzleti világ belső – elsősorban a csoportmunka során keletkező, vagyis ad hoc jellegű, elektronikus és papír alapú – dokumentációi kezelésének enyhébb szabályozásához is igazodva ismét a KIR továbbfejlesztésén dolgozik a ma már a tőzsdén is jelen lévő FreeSoft Rt. Itt a szigorú nyilvántartás helyett a dokumentumok végső formájához vezető lépéseken, illetve az adott munkafázishoz szükséges dokumentumok gyors megtalálásán van a hangsúly. A csoportmunkát támogató funkciókat tekintve azonban a saját fejlesztés mellett a területen elismert cégek bejáratott megoldásaiból – akvizíciók vagy együttműködési megállapodások révén – kívánják átemelni azokat. Ebben a változatban – az üzleti szféra számára hatékonyabb, általánosabb megoldást kínálva – egyszerűsíthetők az iratkezelés szigorú szabályai, s erősödik a csoportmunka-funkcionalitás. Ugyanakkor az üzleti szféra által is mind inkább igényelt funkciók, mint a hiteles iratkezelés, illetve a dokumentumbiztonsági szolgáltatások, a KIR üzleti változatában is megmaradnak.